

Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 15-16 (118-119) серпень-вересень 2016

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

*Комітет з питань національної безпеки і оборони розглянув проект
Постанови про Основні напрями бюджетної політики на 2017 рік.....*2

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова

*Перипетії навколо законопроектів про спецконфіскацію майна.....*3

І. Беззуб

*Чи полегшить життя українському бізнесові «Фінансова поліція»?.....*10

О. Кривецький

*Закон України «Про Вищу раду правосуддя».....*17

Т. Полтавець

*Дитячі садочки України: чи зникнуть черги.....*22

ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ

А. Бергелський

*Проблематика, що висвітлювалася ЗМІ у серпні 2016 р.....*25

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА 34

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Комітет з питань національної безпеки і оборони розглянув проект Постанови про Основні напрями бюджетної політики на 2017 рік

Комітет з питань національної безпеки і оборони розглянув проект Постанови про Основні напрями бюджетної політики на 2017 рік. На засіданні 7 вересня члени Комітету обговорили поданий Кабінетом Міністрів проект Постанови за №4971.

Народні депутати відзначили, що проект Основних напрямів бюджетної політики на 2017 рік поданий Урядом зі значним порушенням строків, передбачених законодавством, що унеможливило розглянути проект Постанови в порядку, установленому Регламентом Верховної Ради України.

Водночас, вони зазначили, що, відповідно до статті 96 Конституції України Кабінет Міністрів не пізніше 15 вересня кожного року повинен подати до Верховної Ради України проект закону про Державний бюджет України на наступний рік.

За результатами обговорення проекту Постанови Комітетом було прийнято рішення направити пропозиції народних депутатів до Кабінету Міністрів та Комітету з питань бюджету з метою їх врахування при підготовці проекту закону про Державний бюджет України на 2017 рік.

Члени Комітету висловили наступні пропозиції:

забезпечити фінансування у 2017 році виключно із загального фонду бюджету:

1) видатки на сектор безпеки і оборони на рівні не менше 5 відсотків від валового внутрішнього продукту, зокрема на:

2) видатки на оборону - не менше 3 відсотків валового внутрішнього продукту;

3) забезпечення розвитку оборонно-промислового комплексу - 0,5 відсотка валового внутрішнього продукту.

Народні депутати також пропонують передбачити у проекті Закону про Державний бюджет України на 2017 рік:

надання державних гарантій в обсязі 10 млрд. грн. (понад 5 відсотків видатків від ВВП на сектор оборони та безпеки) для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України за кредитами (позиками), що залучаються для фінансування програм, пов'язаних із підвищенням обороноздатності і безпеки держави, з урахуванням сплати відсотків за такими кредитами (позиками);

окрему бюджетну програму на 2017 рік на погашення відсотків по кредитах залученим під державні гарантії суб'єктами господарювання - резидентами України у попередні бюджетні періоди та установити порядок погашення зазначених зобов'язань суб'єктами господарювання - резидентами України за рахунок бюджетних асигнувань;

норму, за якою розпорядники бюджетних коштів, що входять до сектору оборони та безпеки беруть бюджетні зобов'язання за програмами підвищення обороноздатності і безпеки держави, що реалізуються із залученням кредитів (позик) під державні гарантії суб'єктами господарювання - резидентами України, та

Державна казначейська служба України реєструє такі бюджетні зобов'язання у межах відповідних господарських договорів та наданих на цю мету державних гарантій;

норму на 2017 рік, що частина чистого прибутку (доходу), що відраховується до державного бюджету за відповідний період державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями, які включені до складу державного концерну «Укроборонпром», визначається виходячи з обсягу чистого прибутку (доходу), розрахованого згідно з положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у розмірі 30 відсотків;

норму, згідно з якою, починаючи з 2017 року бюджетні кошти, які були виділені із загального фонду бюджету на державне оборонне замовлення за державними контрактами, що не були виконані, повертаються до спеціального фонду бюджету і мають бути використані на виконання інших державних контрактів за державним оборонним замовленням.

Комітет також пропонує встановити у Податковому Кодексі норму щодо звільнення від сплати податку на землю державних унітарних підприємств, які включені до складу Державного концерну «Укроборонпром» в умовах особливого періоду та в період проведення антитерористичної операції (*Офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://rada.gov.ua/news/Novyny/134403.html>). – 2016. – 13.09*).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова, канд. іст. наук, старш. наук. спів роб. НЮБ НБУВ

Перипетії навколо законопроектів про спецконфіскацію майна

Наприкінці серпня 2016 року міністр юстиції України П. Петренко заявив про те, що на початку вересня буде презентований новий законопроект про цивільну спецконфіскацію майна. Оскільки, за словами міністра, головним аргументом неприйняття попередніх аналогічних законопроектів українськими депутатами була негативна оцінка юридичних новацій європейськими партнерами, то важливим свідченням якості нового законопроекту є те, що він пройшов експертизу Європейської комісії. П. Петренко зазначив, що існував ряд технічних зауважень, які були враховані. Натомість, за словами міністра, «фактично текст законопроекту, який розроблявся робочою групою у складі представників усіх фракцій парламентської коаліції, значним чином не змінився».

І це виглядає доволі дивним, оскільки і наші фахівці, і європейські експерти, що аналізували попередні законопроекти про спецконфіскацію майна, мали ряд суттєвих зауважень не технічного, а змістовного характеру. Зокрема, представництво ЄС ще 5 липня 2016 року нагадувало, що «проект закону про конфіскацію (№ 4811) не містить вагомих гарантій захисту прав власності, що

відповідало би стандартам ЄС».

Загалом ситуація із законопроектами щодо спецконфіскації майна в Україні має нетривалу, але інтригуючу історію. Конспективно проілюструємо процес проходження у Верховній раді України відповідної нормативно-правової бази.

Серед найважливіших документів з цієї проблеми фахівці називають проекти № 4057, № 4811 і № 4890. Ініціаторами всіх законопроектів виступають практично одні й ті ж самі депутати: І. Вінник (партія «Блок Петра Порошенка»), Ю. Береза (партія «Народний фронт»), А. Тетерук (партія «Народний фронт»), Т. Чорновол (партія «Народний фронт»), інколи до них додаються й інші законодавці.

«Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей звернення в дохід держави грошових коштів, валютних цінностей, державних облігацій України, казначейських зобов'язань України, дорогоцінних металів та/або каміння, інших цінностей та доходів від них до ухвалення вироку суду» (№ 4057) зареєстрований у ВР України 15 лютого 2016 р. Головним комітетом було визнано Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (А. Кожем'якін), який 19 лютого 2016 р. видав подання про відхилення законопроекту. 16 березня 2016 р. ініціатори відкликали поданий документ і запропонували доопрацьований законопроект. Вже 17 березня 2016 р. законопроект включено до порядку денного і прийнято в першому читанні. А 13 квітня профільний комітет прийняв негативний висновок щодо документу, і 15 квітня 2016 р. законопроект знято з розгляду.

«Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення дієвих механізмів, спрямованих на виявлення майна, набутого злочинним чи іншим неправомірним шляхом, запобігання його використанню всупереч інтересам суспільства і держави» (№ 4811) зареєстрований у ВР України 14 червня 2016 р. Головним комітетом було визнано Комітет з питань національної безпеки і оборони (С. Пашинський), який рекомендував депутатам розглянути законопроект. Утім 16 червня проект закону не набрав необхідної кількості голосів для включення у порядок денний, а 4 липня ініціаторами було відкликано документ і внесено доопрацьований проект закону. Натомість вже 5 липня 2016 року, незважаючи на рішення профільного комітету рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду законопроекту прийняти його за основу та в цілому як закон, документ був відкликаний авторами.

У той же день 5 липня 2016 р. у ВР України було зареєстровано «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей стягнення в дохід держави необґрунтованих активів та активів, власник яких не встановлений» (№ 4890). Головним комітетом знову було визнано Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (А. Кожем'якін), який вже 7 липня прийняв рішення про відхилення законопроекту. 7 липня, як і 12 липня 2016 р. зазначений проект закону не набрав необхідної кількості голосів і не був включений до порядку денного засідання ВР.

З самого початку втілення в життя ідеї конфіскації майна у колишніх високопосадовців на користь держави процес створення відповідного законодавства викликав суперечливі оцінки в експертному середовищі. Змістовний аналіз першого законопроекту про спецконфіскацію дозволив юристу Центру протидії корупції

О. Щербан заявити, що такий проект закону перетворить економічні злочини в політичне переслідування. І водночас створить все, що потрібно для успішного оскарження конфіскації в Європейському суді з прав людини. Експерт виокремлює певну небезпеку з боку окремих положень і норм законопроекту. «З одного боку, коло осіб, у яких можуть щось забрати, чітко окреслено в законі: це підозрювані за статтями 255, 191 і 368, які більше 6 місяців перебувають у розшуку (в перших версіях законопроекту взагалі були прізвища). З іншого боку, це також всі треті особи, які мали необережність отримати від втікача корупціонера якість майно, акції, цінні папери, дорогоцінні камені або, наприклад, золото», – наголошує юрист.

Правник погоджується з тим, що у міжнародній практиці є механізм конфіскації незаконних активів без вироку суду. Це громадянська (у США) або превентивна (в Італії) конфіскація, де судять гроші (майно), а не людину. О. Щербан підкреслює: «Італійці придумали конфіскацію без вироку суду як спосіб боротьби з мафією, для ослаблення впливу якої потрібно було обрубати всі можливі джерела її доходів». Вона зазначила, що цим виправдовується італійська конфіскація, оскільки застосовується не як покарання за злочин, а для упередження. Але в Україні, за словами експерта, подібна процедура може бути використана для рейдерства.

Р. Чернолуцький, кандидат юридичних наук, адвокат, керуючий партнер адвокатської групи «Юр.КомМ», заявив, що аналіз тексту законопроекту № 4057 має певні паралелі з інструментом проскрипцій, яким диктатори й імператори Стародавнього Риму користувалися для зведення рахунків з опозицією, вільнодумцями, і звичайно для наповнення державної скарбниці та особистого збагачення¹.

Юрист вважає, що формулювання та ідеї законопроекту № 4057 йдуть у розріз з «Декларацією про державний суверенітет України» 1990 р., Законом України «Про власність» та Конституцією України. Зараз в Основному Законі України встановлено, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Адвокат наголошує: «Примусове відчуження об'єктів приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом (стаття 41 Конституції України)». Р. Чернолуцький підкреслює, що за нормами пропонованого проекту майно підозрюваного, без доказу в ході розслідування і без рішення суду, апріорі є

¹ Інститут проскрипцій – складення списків імен політичних супротивників, яких має бути покарано, спеціальним едиктом у 82 р. до н.е. запровадив проконсул Корнелій Сулла – виразник інтересів сенаторської аристократії, яка прагнула відновити свою владу, за наслідками першої громадянської війни між популярами та оптиматами (83-82 рр. до н.е.) в Римській республіці кінця II-I ст. до н.е. В документі проскрипції розглядалися як спроба надати легітимного юридичного характеру політичним розправам, які чинились сулланцями щодо переможених маріянців. Вважається, що едикт Сулли про проскрипції передбачав як покарання страту. Однак згідно з римськими звичаями серед покарань за тяжкі злочини, окрім смертної кари, існувало також вигнання. Поряд із вигнанням передбачалася процедура позбавлення майна. Особливістю конфіскацій, згідно з едиктом 82 р. до н.е., було те, що вони торкнулися великого кола осіб, що були політичними супротивниками переможців. У такий спосіб Сулла підривав основу політичного та економічного статусу своїх опонентів, вирішував проблему перерозподілу власності, надаючи можливість збагачуватися своїм прибічникам. (Бостан Л. М. Історико-юридичні витоки політичної люстрації (з досвіду стародавніх Афін та Риму) / Л. М. Бостан // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2015. – № 2(2). – С. 12.)

заручником будь-якого звинувачення (як помилкового, так і можливого) і стає об'єктом зазіхання на нього з боку держави.

На тому що без незалежної судової системи, до якої є довіра значної частини суспільства, застосовувати спецконфіскацію взагалі неможливо, наголошує юрист, керуючий партнер адвокатського об'єднання «Войченко і Дульський» С. Войченко. На його думку, можна говорити не про спецконфіскацію, а простий переділ майна. Адвокат наголошує: «В своїй адвокатській практиці, станом на сьогодні, я вже стикався з випадками зловживання правоохоронцями своїми обов'язками при накладенні арешту на майно, так званих, «третіх осіб», які, начебто, пов'язані з підозрюваними. Це один із способів тиску на людей, зловживання правоохоронцями своїми правами, змушування людей до сплати їм незаконної вигоди».

Найбільш ґрунтовно зауваження до тексту законопроектів про спецконфіскацію висловлювали експерти групи Реанімаційного Пакету Реформ. Вони закликали народних депутатів відхилити законопроект № 4811 у зв'язку з тим, що «проект закону становить суттєву загрозу основоположному праву власності для всіх громадян України».

Експерти РПР підкреслюють, що «анонсований як єдина можливість повернути до бюджету України активи поплічників Януковича та профінансувати оборонне замовлення, законопроект № 4811 – клон проекту з аналогічною ідеєю – № 4057, не вирішує задекларовану проблему, а навпаки – ускладнює можливість повернути майно, арештоване в рамках кримінальних проваджень стосовно екс-високопосадовців, які перебувають під санкціями ЄС. У разі ухвалення, проект закону дає необмежені можливості прокурорам та слідчим без належних підстав конфісковувати майно будь-якого громадянина України». Серед принципових вад законопроекту експерти виділяють жорстку критику міжнародних партнерів та нехтування регламентом під час прийняття документу. Зокрема, законопроект №4811 не допоможе повернути активи екс-високопосадовців часів президентства Януковича, а навпаки, дає підстави для легалізації їх за рішенням Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Для ЄСПЛ звернення в дохід держави у кримінальному провадженні розглядатиметься як покарання, застосування якого без вироку суду та ретроспективно суперечить європейським стандартам правосуддя. У такому випадку Україна буде зобов'язана повертати конфісковане із значними компенсаціями. Рішення українського суду про конфіскацію активів Януковичів за процедурою такого законопроекту не будуть визнані жодним іноземним судом.

Представники РПР зазначають, що законопроект перекладає тягар доказування законності активів на власника майна, що навіть у розвинених країнах світу застосовується у виняткових випадках. Крім того, на їх думку, проект закону дозволить легалізувати корупціонерам награбоване через суд.

Натомість завдяки такій редакції законопроекту створюється можливість конфіскувати активи третіх осіб-добросовісних набувачів за відсутності гарантій захисту прав таких осіб.

Так само експерти РПР не рекомендували до прийняття і наступні законопроекти з питань спецконфіскації, оскільки «проект № 4890 особливо не відрізняється від розкритикованого проекту № 4811...і ще ряду законопроектів (№ 4057, № 3025)».

А виконавчий директор Центру протидії корупції Д. Каленюк на своїй

сторінці у Facebook написала, що черговий закон про спецконфіскацію № 4890 і надалі містить низку серйозних ризиків: «Від зміни номера законопроекту його суть не змінилася!»

Утім, певні покращення у законопроекті все ж таки є. Як відмічає видання «Європейська правда», звужено перелік активів, які можуть бути конфісковані – тепер це тільки готівка, гроші на рахунках, облігації та банківські метали; звужено перелік третіх осіб, у яких може бути конфісковане майно. Тепер також треба буде доводити зв'язок третьої особи з підозрюваним. Решта законопроекту лишилася практично без змін.

На початку нового політичного сезону законопроект про спеціальний режим конфіскації майна вкотре розділив український парламент на три групи: тих, хто його однозначно підтримує; тих, хто однозначно проти прийняття і тих, хто готов внести зміни до закону і тільки потім його приймати.

На депутатський корпус суттєво впливає позиція Президента України П. Порошенка, який у щорічному посланні до Верховної Ради «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2016 році» 6 вересня заявив, про необхідність прийняття закону про спецконфіскацію. «Я вкотре закликаю проголосувати за закон у такій редакції, яка знімає всі ваші побоювання. Внесіть ті зміни, які ви вважаєте за потрібне, але прийміть цей закон і забезпечте фінансування державного оборонного замовлення та інші статті оборонних видатків держави».

Найбільшими противниками і критиками законопроекту традиційно виступають фракції «Самопоміч» і «Опозиційний блок», а також частина позафракційних депутатів. Зокрема, Б. Береза наголошує не тільки на змістовних вадах документу, але й відзначає порушення процесуальних вимог регламенту Верховної Ради під час законотворчої роботи. Як підкреслює депутат, автори закону просто йдуть на випередження, відкликаючи законопроект, оскільки в ньому був знайдений корупціогенний фактор. «Швидше за все, що зараз після закінчення роботи нашого комітету цей законопроект буде внесений до секретаріату повторно, вже по-іншому. Порушуються всілякі закони. Один закон навіть не можна вносити кілька разів. Один і той же закон не можна голосувати, а тут відбувається одне й те саме, постійно...»

Аналогічну позицію висловлює і керівник фракції «Самопоміч» О. Березюк. За його словами, законопроект № 4890 не зазнав змін у порівнянні з проектом закону № 4811, і «який можна охарактеризувати дуже просто – грабуй награване». На думку лідера парламентської фракції, «це буде стосуватися всіх, крім Януковича. О. Березюк наголосив: «Якщо в цьому законі будуть прописані норми, які не будуть стосуватися практично всіх жителів України, а стосуватимуться виключно тих, хто пограбував, я думаю, ми голосуємо за це з закритими очима. На сьогоднішній день наші юристи цього не бачать».

Депутат від «Опозиційного блоку» О. Долженков заявив, що законопроект не спрямований на кошти Януковича, прізвища в ньому не прописані, то ж «зможуть конфіскувати все, що завгодно».

Частина депутатів, що позитивно ставляться до ідеї конфіскації на користь держави майна злочинних чиновників, говорять про необхідність доопрацювання закону. Головне зауваження до проекту закону: якщо його ухвалити в нинішньому вигляді, це буде непрацюючий режим конфіскації з масою судових позовів і, як

варіант, зі скасуванням його Конституційним судом, а відтак – потрібно доопрацювання. І тут кожна з фракцій висловлює власне бачення змін документу і вимагає врахування власних пропозицій. Найбільш чітку та конструктивну пропозицію оголосила пропрезидентська фракція.

Голова парламентської фракції «Блок Петра Порошенка» І. Гринів заявляє, що законопроект про спецконфіскацію стосується винятково грошей экс-президента В. Януковича. «Єдині активи, про які йдеться у цьому законі – це грошові активи, це гроші, які є на рахунках Януковича і його команди. Друге – це облигації внутрішньої позики, які вони купували, оскільки розуміли, що вони завжди собі їх повернуть, і заробляли на цьому величезні гроші... Про інші активи не йдеться». За словами голови фракції «Блок Петра Порошенка», у проекті закону № 4890 враховано всі побоювання, які були у депутатів із питання спецконфіскації майна.

Лідер «Батьківщини» Ю. Тимошенко заявила, що умовою голосування її фракції за законопроект є включення до тексту закону головних вимог їх політичної партії. Зокрема, повинна бути передбачена конфіскація виключно коштів Януковича та його оточення; конфісковані цінні папери в бюджет повинні зараховуватися за номінальною вартістю без дисконтів; повинен бути ліквідований прихований механізм легалізації корупційних схем збагачення за рахунок продажу конфіскованих нафтопродуктів Курченка.

Представник фракції Радикальної партії Олега Ляшка А. Артеменко також оголосив вимоги до законопроекту, врахування яких забезпечить позитивне голосування фракції у сесійній залі. За словами депутата, йдеться про положення щодо стягнення в дохід держави необґрунтованих активів, власника яких не встановлено, до закінчення відповідного кримінального провадження.

Власне ініціаторами і головними лобістами закону про спецконфіскацію в тому вигляді, в якому він був спочатку поданий до парламенту можна назвати фракцію «Народного фронту» і деяких окремих депутатів, як позафракційних (Д. Добродомов), так і представників інших фракцій (І. Вінник (БПП)). На їх думку, запропонований законопроект попри окремі недоліки загалом створює дієвий механізм повернення активів Януковича та його поплічників до державної скарбниці. Головним аргументом на користь такої тези є те, що сьогодні Україна може розраховувати на 50 млрд грн, що заарештовані на рахунках державних банків. Утім без прийняття закону про спецконфіскацію, стверджують парламентарі, юридична можливість повернути ці гроші до державного бюджету відсутня.

Один з авторів законопроектів про спецконфіскацію, член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони Т. Чорновол з обуренням заявила: «Законопроект про повернення коштів ставили на голосування чотири рази, однак так і не проголосували. Блокують одні і ті ж люди...» Таку позицію нардепів вона назвала зрадою, адже частину цих коштів, а саме 10 млрд грн, за словами депутата, планують відправити на фінансування оборонної галузі, а решту – на соціальну галузь.

Заступник голови фракції «Народний фронт» В. Сюмар, коментуючи закиди окремих політиків про те, що цей закон нібито стосуватиметься «побутової конфіскації» та «може бути застосований до будь-якої особи», зазначила: «закон про спецконфіскацію поширюватиметься лише на осіб, які півроку перебувають у розшуку». Причиною таких розмов парламентар вважає те, що депутати накладають

цей закон на себе і побоюються його застосування до себе.

Ще більш категорично щодо висновків противників документу висловився інший автор закону, народний депутат І. Вінник: «читайте законопроект, робіть висновки, але не вигадуйте міфів і не перетворюйте законопроект, метою якого є повернення злочинних активів Януковича і його оточення, на «страшилку» для звичайних громадян!» Парламентар вважає, що противники закону недостатньо ознайомилися із самим текстом законопроекту та пояснювальною запискою до нього, а також із судовою практикою Європейського суду з прав людини (ЕСПЛ).

Голова фракції БПП у парламенті І. Гринів підкреслив, що новий законопроект суттєво доопрацьовано. «В тому варіанті, в якому він є зараз, він абсолютно відрізняється від того варіанту, який був поданий перший раз. Це два різні законопроекти. Цей закон пропонується ввести в дію на дуже короткий період», – наголосив парламентар. Він зазначив, що останній варіант законопроекту дозволяє говорити, що «потрібно дуже придумувати якісь речі, щоб зловживати органами слідства в рамках цього закону».

Натомість, судячи зі слів міністра юстиції України П. Петренка, який розповів про основні положення нового документу, частині українських парламентарів все ж таки, мабуть, є чого побоюватися. Законопроект, за словами міністра, буде стосуватися посадових осіб, найвищих державних службовців, зокрема і діючих нардепів, які вчинили корупційні злочини. У ньому немає обмежень по строкам, хоча до можливого ухвалення Радою ще можуть бути внесені правки. Визначати винуватість чиновників буде суд і НАБУ, а конфісковувати можна лише грошові кошти та валютні цінності. «Передбачається окремий судовий процес за всіма правилами захисту права власності і винесення рішення суду. В окремому провадженні особа має довести законність походження арештованих коштів, якщо вона цього не робить – гроші конфісковуються», – наголосив міністр П. Петренко. Він також пояснив відмінність від того законодавства, яке є зараз. Раніше, щоб конфіскувати кошти по окремому епізоду, треба довести всі епізоди до вироку суду, а тепер вони можуть бути виокремлені в окреме провадження.

Отже, найближчим часом до порядку денного засідання Верховної Ради знову має бути включений черговий варіант проекту закону про спецконфіскацію. У зв'язку з цим народний депутат від фракції «Народний фронт» П. Пинзеник заявив: «Я сподіваюся, що після того, як президент наголосив на необхідності прийняття закону про спецконфіскацію в тій чи іншій редакції, як мінімум мали б бути мобілізовані голоси пропрезидентської фракції, яких раніше не вистачало для позитивного голосування з цього питання... Я думаю, що іншого виходу, крім ухвалення закону в якійсь редакції для фінансування оборонної промисловості в Україні, фактично немає».

Таким чином, думки експертів, політиків та фахівців стосовно нового закону про спеціальну конфіскацію майна на сьогодні суттєво різняться. Частина з них наголошує на необхідності такого доволі суперечливого кроку, хоча і намагається мінімізувати можливі ризики від запровадження ідеї спецконфіскації. Натомість інша частина вважає, що фінансова скрута та загальна криза в державі має накладати додаткові обов'язки на народних обранців. Але, на їх погляд, зовсім небажаним був би сценарій, коли заради політичної доцільності під тиском певних обставин приймаються хоча і вкрай необхідні, але дуже суперечливі та недостатньо

виважені законодавчі акти. Такі закони навряд чи зможуть бути корисними державі і суспільству, хіба що окремим політичним силам. Тож майбутні рішення парламенту покажуть, чи знайдено компроміс у цьому важливому питанні (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: <http://w1.c1.rada.gov.ua/>, <http://www.liga.net>, <http://www.president.gov.ua/news/>, <http://rpr.org.ua/news/>, <http://www.business.ua/gosudarstvo/>, <http://jurliga.ligazakon.ua/blogs>, <http://www.slovoidilo.ua/>, <http://glavcom.ua/news/>, <https://www.facebook.com/>, <http://www.unian.ua/>, <http://www.unian.net/politics/>, <http://www.eurointegration.com.ua/>, <http://112.ua/politika/>, <http://lviv.depo.ua/ukr>, <http://www.pravda.com.ua/news/>, <http://interfax.com.ua/news/political/>*).

I. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Чи полегшить життя українському бізнесові «Фінансова поліція»?

Як і в попередні роки незалежності України, сьогодні гострою є проблема протидії зловживанням публічними фінансами та посяганням на економічну безпеку країни в цілому. Однією з причин виникнення такої загрози є високий рівень «тінізації» та криміналізації національної економіки, кримінально-кланова система розподілу суспільних ресурсів.

В умовах економічного спаду та скорочення бюджетних витрат питання боротьби з економічною злочинністю в Україні за рівнем важливості можна поставити в один ряд із викоріненням корупції. Суспільний запит на структурні та ідейні перетворення в діяльності податкової міліції назрів давно.

Аналіз чинного законодавства та практики, яка склалася, свідчить, що функції з протидії злочинам у сфері фінансів не виправдано розпорошені по різних відомствах і часто дублюються.

Взагалі ідея про перекроювання силового блоку Державної фіскальної служби не нова. Необхідно зазначити, що протягом останніх семи років було здійснено низку спроб підготовки та прийняття закону про нову службу з протидії фіскальним злочинам. Всі вони були ініційовані або урядом, або самими правоохоронними органами і врешті-решт не підтримувалися Верховною Радою України оскільки не відповідали Указам Президента, Коаліційній угоді та не вирішували проблеми захисту фінансово-економічних інтересів держави.

У 2014 р. прозвучала пропозиція позбутися податкової міліції, а на її базі створити новий орган – Службу фінансових розслідувань, або Фінансову поліцію.

Цю ж ідею почав просувати і нинішній очільник Міністерства фінансів О. Данилюк, який із приходом на посаду міністра у травні 2016 р. оголосив податкову міліцію кримінальною структурою і запевнив, що до кінця поточного року її неодмінно буде скасовано.

Необхідність реформування силового блоку фіскальної служби підтверджують невтішна статистика, численні загальновідомі факти порушень і зловживань з боку податкової міліції. Основна функція служби – виявлення недобросовісних платників

податків і вплив на них з метою виведення діяльності в правове поле. Але на практиці мали місце величезна кількість випадків, коли дії силовиків не мали під собою законних підстав.

Так, критикуючи результати діяльності податкової міліції, народний депутат від фракції «Об'єднання «Самопоміч» А. Журжій наводить чотири докази, які, на його думку, свідчать про низьку ефективність податкової міліції.

Перший, скорочення у 2015 р. на чверть кількості досудових розслідувань, які закінчилися передачею відповідних матеріалів до суду, у порівнянні з попереднім роком.

Другий, 85 % справ, відкритих за ухилення від сплати податків, зборів були закриті за відсутністю складу злочину.

Третій, за ухилення від сплати податків, зборів минулого року до суду передано лише 7 % справ з обвинувальними висновками і стільки ж – із пропозиціями звільнити від відповідальності.

Четвертий, відсутність значних надходжень в бюджет у результаті роботи податкової міліції. У 2015 р. державі компенсовано збитків на 521 млн грн за злочини у сфері оподаткування. Це при тому, що загальний бюджет податкової міліції на заробітну плату становив близько 600 млн грн.

Ситуацію ускладнює ще один момент: податкова міліція є не єдиним воїном на полі боротьби з «тінню». Боротьба з тіньовою економікою входить також до повноважень СБУ, Міністерства внутрішніх справ, НАБУ.

Виникають проблеми розмежування компетенції, дублювання повноважень, координації взаємодії, встановлення сфери відповідальності тощо.

Наявність цілої низки проблем активізувала пошук ефективної моделі функціонування податкової міліції.

Єдиним способом їх подолання, на думку деяких депутатів, фахівців та представників громадськості, має стати ліквідація податкової міліції з наступним створенням фінансової поліції.

Саме це передбачає законопроект «Про фінансову поліцію» (№ 4228 від 15.03.2016), внесений на розгляд парламенту групою народних депутатів від БПП та Самопомічі. Цей закон визначає правові основи організації та діяльності фінансової поліції, інших осіб з якими вона взаємодіє.

Відповідно до законопроекту, фінансова поліція – це державний правоохоронний орган, на який покладається обов'язок забезпечення запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття злочинів у сфері формування та використання фінансових ресурсів держави, економічної безпеки, що віднесені до його підслідності, відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України.

Документ регламентує граничну кількість працівників фінансової поліції (3 тис. осіб проти 5,5 тис. у нинішній податковій міліції або 20 тис. осіб, якщо врахувати всі підрозділи по боротьбі з економічними злочинами у складі МВС, СБУ, НАБУ), «якість» кадрового складу (70 % якого мають становити нові фахівці), вводить персональну матеріальну відповідальність посадових осіб, але найголовніше – дає фінансовій поліції право розслідувати майже будь-які злочини економічного характеру (починаючи від несплати податків і закінчуючи справами про доведення до банкрутства).

Керівництво фінансової поліції обиратимуть на конкурсній основі, причому

конкурсну комісію буде сформовано за квотним принципом із представників різних органів влади, а також громадськості.

У цьому плані депутати звернули увагу на досвід інших держав, зокрема Туреччини, Греції та Італії.

Передбачається, що фінансова поліція не буде підпорядковуватися Державній фіскальній службі, її діяльність буде координуватись Кабінетом Міністрів через міністра фінансів. На неї має бути покладено проведення досудового слідства у податкових, фінансових та митних злочинах.

Для обґрунтування свого підходу автори законопроекту насамперед апелюють до Коаліційної угоди, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» та розпоряджень уряду.

Автори зазначають, що прийняття законопроекту сприятиме переходу ДФС від наглядово-каральної функції до сервісної, що покращить загальний стан підприємницького середовища та допоможе у налагодженні партнерських відносин між бізнесом та контролюючими структурами, у рамках яких буде можливість відійти від наповнення держбюджету за рахунок фіскальних санкцій та переплат. Правоохоронці, у свою чергу, стануть більш ефективними у розслідуваннях фінансових зловживань та боротьбі з корупцією.

Насамкінець, це покращить позиції України у рейтингу Doing Business з легкості ведення бізнесу.

Під час розробки законопроекту враховувались пропозиції та коментарі експертів від таких компетентних іноземних органів: Департамент кримінальних розслідувань Податкової та митної служби Її Величності (Великобританія), Служба розслідувань фінансових злочинів при МВС Литовської Республіки, Слідчий департамент Слідчої служби Міністерства фінансів Грузії, FIOD – правоохоронний підрозділ Податкової та митної служби Нідерландів. Фахові зауваження та пропозиції до законопроекту надавались експертами з Центру політико-правових реформ.

Прийняття законопроекту № 4228 передбачає зміни до інших чинних законодавчих актів. Не уникнуть коригувань такі спеціалізовані нормативні акти, як Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси, Закон «Про оперативно-розшукову діяльність», Кодекс про адміністративні правопорушення, а також Податковий кодекс України.

Відповідний законопроект № 4239 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення фінансової поліції» зареєстрований в Раді 16 березня 2016 р.

Експерти групи «Реанімаційний пакет реформ» (РПР) звернулися до міністра фінансів О. Данилюка і голови комітету Верховної Ради з питань податкової та митної політики Н. Южаніної з пропозицією доопрацювати пакет змін до Податкового кодексу з метою формування умов для стабільного економічного зростання.

У серпні 2016 р. Міністерство фінансів презентувало громадськості проект податкової реформи «Про внесення змін до Податкового кодексу України», яким передбачається створення фінансової поліції замість податкової міліції. Контролювати діяльність фінансової поліції буде Міністерство фінансів.

В свою чергу Міністерство економічного розвитку і торгівлі України пропонує

в рамках політики захисту бізнесу сформувати єдину Службу фінансових розслідувань на базі спеціальних підрозділів, які сьогодні курирує Служба безпеки, Міністерство внутрішніх справ та Державна фіскальна служба. Відповідну пропозицію розміщено в презентації Мінекономрозвитку, опублікованій на відомчому сайті.

Мінекономіки пропонує демілітаризувати Службу і сфокусувати її роботу на фінансовому аналізі. Ідею створити Службу фінансових розслідувань озвучив на той момент Прем'єр-міністр А. Яценюк. У серпня 2014 р. ідею було оформлено в урядовий законопроект, поданий до парламенту. Згідно з документом, уряд запропонував створити центральний орган виконавчої влади для боротьби з економічними правопорушеннями на базі підрозділів податкової міліції і боротьби з відмиванням доходів, Державної фіскальної служби України, Державної фінансової інспекції, підрозділів Міністерства внутрішніх справ і Служби безпеки, які протидіють злочинам у сфері економіки. В уряді зазначили, що таке об'єднання функцій дало б змогу вирішити проблему роз'єднаності і дублювання функцій між різними органами влади, що знизить передумови для корупційних діянь. У червні 2015 р. Верховна Рада запропонувала завершити законодавче оформлення діяльності Єдиної служби фінансових розслідувань у четвертому кварталі 2015 р. Однак, у зв'язку зі зміною уряду в квітні 2016 р., законопроект було відкликано для відновлення і повторного обговорення.

Пропозицію Мінекономіки щодо об'єднання економічних підрозділів СБУ, МВС і податкової міліції у Службу фінансових розслідувань (ДСФРУ), яку необхідно зосередити на аналітичній роботі і розслідуваннях, підтримує Асоціація платників податків України. Разом з тим, Асоціація виносить на обговорення власну Концепцію організації фінансового контролю в Україні.

Найбільш ефективним та перспективним напрямком реформування фінансового контролю Асоціація пропонує створити Служби фінансових розслідувань шляхом реорганізації Державної аудиторської служби України та ліквідації підрозділу Державної служби боротьби з економічною злочинністю в структурі МВС, ліквідації підрозділу контррозвідального захисту інтересів держави в сфері економічної безпеки в структурі СБУ, ліквідації податкової міліції в складі Державної фіскальної служби України, яка підпорядковується Міністерству фінансів України.

Як зазначив президент АППУ Г. Катамадзе, концепція організації фінансового контролю в Україні, що пропонується Асоціацією, передбачить усунення дублювання функцій правоохоронних органів; персоніфікацію відповідальності керівництва ДСФРУ за боротьбу з тіньовою економікою; підвищить ефективність розслідувань; кардинально зменшить корупційні ризики; підвищить довіру суспільства до державних органів, а ДФС перетворить на сервісну службу та партнера бізнесу.

Про доцільність створення в країні єдиного органу, що займатиметься розслідуванням злочинів у сфері економіки вважають міністр внутрішніх справ України А. Аваков, глава Національної поліції Х. Деканоїдзе. Вона переконана, що Національна поліція повинна розслідувати виключно злочини кримінального блоку, а не економічні злочини.

Позитивно про законопроект висловилася глава Комітету з питань податкової

та митної політики Н. Южаніна. Вона також зазначила, що він вимагає серйозного доопрацювання, так як повноцінне функціонування фіскального органу в якості аналітичного центру без правоохоронної функції не можливо. Окремо вона висловила за необхідність високої мотивації майбутніх співробітників, приводячи в приклад Грузію, де ще в 2004 р. зарплати фінансових поліцейських становили близько 800–1000 дол. США. Такий підхід дозволить залучити в структуру фахівців високого рівня. На її думку, зарплата в 10 тис. грн не штовхатиме людину заробляти незаконним способом, використовуючи свої службові повноваження.

На думку фахівця з податкового та фіскального права міжнародної юридичної компанії LEXLIGA В. Злобіна, законопроект суттєво не змінює механізм і принципи роботи правоохоронного органу, а фактично пропонує просто перейменувати податкову міліцію в фінансову поліцію з виведенням цього силового органу зі структури ДФС в безпосереднє підпорядкування міністру фінансів. Тобто сервісна і правоохоронна функції фіскальної служби, поділ яких мають на меті автори, об'єднуються на рівні Мінфіну. Разом з тим, він звертає увагу на позитивні моменти законопроекту, до яких можна віднести положення, які визначають граничний термін перебування на посаді керівника фінансової поліції і його виборність. Керівництво фінансової поліції обиратимуть на конкурсній основі, причому конкурсну комісію буде сформовано за квотним принципом із представників різних органів влади, а також громадськості. Крім цього, обов'язок звітувати (не менше двох разів на рік) про результати діяльності. Також позитивною є спроба введення інституту громадського контролю за діяльністю органу.

Щоб запобігти можливим зловживанням, законопроект, по-перше, вводить систему персональної відповідальності посадової особи фінансової поліції за вчинення ним правопорушення. По-друге, обумовлює наявність служби внутрішнього контролю. Однак відсутній ключовий «запобіжник» від зловживань. На рівні закону не запропоновано критерії оцінки діяльності працівників фінансової поліції, наголошує експерт з питань податкової політики Інституту суспільно-економічних досліджень Ю. Федчишин.

А, як вважає керуючий партнер АО Suprema Lex В. Мороз, прямий доступ детективів фінансової поліції до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів і баз даних, власником яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, може привести до зловживань.

На думку координатора громадянської платформи «Нова Країна», одного з авторів «ліберальної» податкової реформи Т. Козака, головне завдання – домогтися, щоб фінансова поліція не стала новим знаряддям для «тортур» бізнесу. Утім, розформування податкової міліції все ще під питанням. Це пов'язано з тим, що в Кабміні та Раді нема єдиного бачення долі цього відомства. Крім того, без фундаментальної податкової реформи створення фінансової поліції стане лише ще одним перерозподілом повноважень. А оскільки саму реформу знову відкладено щонайменше на рік, для платників податків у поведінці фіскалів навряд чи щось зміниться. Про необхідність фундаментальної «ліберальної» податкової реформи говорять і фахівці АППУ.

Ліквідація податкової міліції – питання дозріло і перезріло, і без його рішення лібералізація податкової системи неможлива. Але на жаль, лобі любителів податкової міліції, впевнений адвокат, партнер АО «КМ Партнери»/WTS Consulting

О. Шемяткін, не дає можливості це реалізувати. Законопроект № 4228 – певний компроміс, мета якого полягає в запуску процесу реформування податкової міліції.

Аналізуючи необхідність створення ще одного контролюючого органу, глава Комітету економістів України А. Новак стверджує, що національна фінансова поліція є нормальною практикою для всіх цивілізованих країн. Інше питання, на що буде спрямована робота цього держоргану. Якщо основна увага буде прикута до малого і середнього бізнесу, то така фінансова поліція у нашій соціально-економічній ситуації не потрібна. Якщо ця фінансова поліція дійсно шукатиме несплату податків там, де вона найбільше здійснюється, а саме в крупному бізнесі, тоді до державного бюджету можна буде залучити досить серйозні кошти, які раніше туди не потрапляли, впевнений глава Комітету економістів України.

В Україні проблемним є не питання якості законів, а практики їх застосування. Тому без реального переформатування органів Прокуратури України щось змінити буде неможливо, наголошує адвокат, партнер VB PARTNERS В. Ващенко.

Слід зазначити, що у світовій практиці ідея концентрації всіх або окремих функцій з протидії злочинам у фінансовій сфері не в поліцейському відомстві, а в окремому вузькоспеціалізованому органі державної влади (що входить до складу уряду або підпорядкований безпосередньо главі держави, або в підрозділі якого-небудь відомства економічного блоку) не нова. Та єдиного правильного підходу в питанні побудови таких інституцій у світі немає.

До прикладу, в Данії та Норвегії поліція поєднує функції протидії загальній злочинності (щодо порушення майнових прав), а також порушенням податкового, митного законодавства, відмиванню коштів. Податкова й митна служби в цих країнах не мають правоохоронних повноважень.

У Великобританії, Ірландії, Нідерландах, Португалії податкові та митні служби в частині правоохоронних повноважень функціонують в рамках однієї адміністративної структури, а інші злочини в економічній сфері відносяться до компетенції поліції. У Німеччині та Швейцарії податкові і митні служби мають власні правоохоронні повноваження, які не перетинаються з функціями поліції, яка здійснює фінансову розвідку.

Королівська кінна поліція Канади виконує функції розслідування злочинів, пов'язаних із контрабандою, шахрайством, поширенням наркотичних засобів, і при цьому допомагає правоохоронним підрозділам Департаментів (аналог міністерств) доходів та юстиції.

Аналізуючи міжнародний підхід до діяльності органів, подібних фінполіцій, експерти звернули увагу на те, що в інших країнах вони є демілітаризованими незалежно від того, якому міністерству підпорядковуються або є незалежною структурою. Разом з тим вони підкреслюють, що там відповідні служби працюють на захист держави, а не окремих бізнес-груп.

Для розробників українського законопроекту зразком став досвід Італії, де вже більше двох століть діють органи фінансової поліції – Guardia di Finanza.

Фінансова гвардія Італії безпосередньо підпорядковується Міністерству економіки та фінансів. Крім виконання функцій судової поліції і забезпечення громадської безпеки, спільних з іншими поліцейськими формуваннями, вона володіє особливими повноваженнями податкової поліції, в її компетенцію входить попередження і припинення валютних, фінансових та податкових злочинів.

Фінансова гвардія входить до складу італійських збройних сил, доповнюючи їх і виступаючи військовою структурою.

Фінансова гвардія – найстаріший військовий корпус поліції Італії, який існував вже у 18 ст. при Сардинському королівстві, а її попередником можна вважати «Легіон легких військ» (1774).

Область дії фінансової гвардії досить широка – це захист національних і європейських фінансових інтересів, припинення податкових злочинів, боротьба з організованою злочинністю, контрабандою, фальсифікацією товарів і грошових знаків, незаконним будівництвом, наркотрафіком і відмиванням злочинних капіталів, протистояння нелегальній імміграції, припинення інтернет-шахрайств, контроль за азартними іграми, оподаткуванням фізичних і юридичних осіб.

Фінансова гвардія Італії, таким чином, виконує одночасно функції податкової поліції, податкової інспекції, митних та прикордонних органів. Італійська фінансова гвардія не уповноважена самостійно застосовувати карні заходи. У разі виявлення злочину проводиться розслідування і його матеріали передаються в прокуратуру. Податкові порушення, які не потрапляють під розряд злочинів, передаються в податкову службу, а вона відповідно застосовує адміністративні стягнення, наприклад, штрафи.

Така модель розподілу повноважень у сфері протидії економічній злочинності відбиває італійський досвід держаного будівництва і особливості географічного положення країни. Ознаки італійської моделі мають правоохоронні системи Греції, Туреччини і Ісландії, але зі значно меншою концентрацією повноважень. Так, у Туреччині і Ісландії певні правоохоронні повноваження мають митні служби, а у Греції – ще і податкова служба.

Заслуговує на вивчення в світлі потреби створення фінансової поліції і досвід найближчих сусідів України, які вже мають подібні структури.

Агентство Республіки Казахстан по боротьбі з економічною і корупційною злочинністю (фінансова поліція) було реорганізовано шляхом його перетворення в державний орган, безпосередньо підлеглий і підзвітний Президенту, у 2005 р. А вже у 2010 р. позитивний досвід країни щодо створення даного відомства і його діяльності в сфері протидії корупції у фінансовій сфері був особливо відзначений на 46-й пленарній сесії Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) Ради Європи.

Фінансова поліція Киргизької Республіки є єдиним органом з виявлення, попередження, припинення, розкриття та розслідування економічних видів злочинів, скоєних на території Республіки, а також посадових злочинів в сфері економіки та фінансів. Голова відомства призначається і звільняється з посади Прем'єр-міністром.

Поділитися з Україною досвідом створення фінансової поліції готова Литва. Зі слів директора Служби розслідувань фінансових злочинів при МВС Литовської Республіки К. Юцявічюса, в Литві найвищу довіру у населення серед державних контрольних органів має Податкова служба. Одним із значних факторів, який сприяв формуванню такої довіри, є відсутність в її складі підрозділів із каральними функціями.

Але, як зазначив К. Юцявічюс, фінансова поліція – це правоохоронний стандарт, та будь-який стандарт потребує ретельного адаптування до реалій і можливостей конкретної країни.

Безсумнівно, реформа податкової міліції не буде простою, оскільки доведеться долати спротив низки чиновників і відомств, у яких забиратимуть їхні повноваження. Разом із тим потрібно чітко розуміти, що створення фінансової поліції – це якісно новий стандарт правоохоронної та фіскальної систем.

Без глибокого аналізу недоліків чинної системи, жодні реформаторські зусилля не дадуть очікуваного результату та не змінять ставлення суспільства і, зокрема, бізнесу до фінансової поліції.

Впроваджуючи проект закону про фінансову поліцію, законодавці сподіваються розв'язати одразу кілька проблем української правоохоронної системи, ще на крок наблизивши Україну до європейських демократичних стандартів (*Стаття підготовлена з використанням інформації таких джерел: офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>); офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (<http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>); Громадська організація «ВОКС Україна» (<http://voxukraine.org/uk/>); сайт «Записки об офшорах» (<http://offshore.su/blog/>); Портал *pensia.ua* (<http://pensia.ua/ua/>); Інформаційне агентство «Українські Національні Новини» (<http://www.unn.com.ua>); ГП «Нова Країна» (<http://novakraina.org>); Інформаційно-аналітичний журнал «Роботодавець» (<http://robotodavets.in.ua>); Голос столиці (<http://newsradio.com.ua>); сайт «Західної інформаційної корпорації» (<http://zik.ua>); ВГО «Асоціація платників податків України» (<http://www.appu.org.ua>); «Цензор.НЕТ» (<http://ua.censor.net.ua>); Економічна правда (<http://www.epravda.com.ua>); «Деловая столица» (<http://www.dsnews.ua>); незалежний інформаційний ресурс Соцпортал (<http://socportal.info>).*

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Закон України «Про Вищу раду правосуддя»

Найближчим часом Президент України П. Порошенко подасть до Верховної Ради проект закону «Про Вищу раду правосуддя», який має бути прийнято до 30 вересня, коли наберуть чинності зміни до Конституції в частині правосуддя. Голова держави підкреслив, що судова реформа має надати завершеності всій системі боротьби з корупцією. "Незабаром всі українці отримають нову судову систему - чесну, незалежну, справедливу!" - заявив він під час своєї промови на засіданні Парламенту.

Згідно зі змінами до Конституції України у частині правосуддя, Вищу раду юстиції (ВРЮ) буде реорганізовано у Вищу раду правосуддя (ВРП). По суті Рада стане головним органом у питанні суддівської кар'єри, єдиним орган, що уповноважений вирішувати питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді. До утворення Вищої ради правосуддя (обрання її членів) дані повноваження здійснюватиме ВРЮ.

Рада з питань судової реформи схвалила відповідний законопроект «Про Вищу раду правосуддя», який зазнав змін порівняно із попередньою редакцією, погодженою у липні поточного року.

Координатор Ради з питань судової реформи, заступник Голови Адміністрації Президента О.Філатов стверджує, що у проекті Закону «Про Вищу раду правосуддя» враховано пропозиції суддівської спільноти, і базується він на стандартах Ради Європи, зокрема на тому, що більшість у складі цього органу становитимуть судді, обрані самими суддями; на деполітизації як складу ВРП, так і процедур призначення та звільнення судді з посади, добору кандидатів на посади членів Ради тощо. За його словами, робоча група яка працювала над цим проектом, інтенсивно консультувалася з експертами, призначеними Радою Європи для надання експертної підтримки щодо даного законопроекту. «Від якісної роботи цього нового конституційного органу великою мірою буде залежати ефективність реформи української системи правосуддя в цілому. Тож наступними необхідними кроками мають стати – внесення законопроекту до парламенту та результативне голосування за нього найближчим часом», - зазначив О. Філатов.

Як вже зазначено вище, змінами до Конституції передбачено створення нового органу – Вищої ради правосуддя, яка є колегіальним, незалежним, конституційним органом суддівського врядування, що на постійній основі має діяти у системі правосуддя України задля формування та забезпечення діяльності добросовісного, високопрофесійного, незалежного суддівського корпусу, додержання закону та етики в діяльності суддів і прокурорів. Основні зміни у проекті, в порівнянні із попередньою редакцією полягають у наступному:

- деталізовано деякі повноваження ВРП у рамках забезпечення заходів щодо підтримки незалежності суддів та авторитету правосуддя (проект доповнено окремою главою);

- дещо змінено підхід до кваліфікаційних вимог до членів ВРП. Зокрема запропоновано, щоб на певний, можливо перехідний, період, було знято вимогу щодо обов'язкового 10-річного досвіду перебування на посаді судді. Але залишено вимогу щодо 15-річного досвіду роботи у правничій сфері;

- деталізовано зміст критерію «політичної нейтральності» з метою, аби не залишалось місця для правової невизначеності й різного трактування цього поняття;

- внесено деякі зміни стосовно скликання та проведення з'їзду адвокатів і науковців. Зокрема, визначено, що підрахунок голосів має проводитися відкрито;

- встановлено що дисциплінарне провадження повинно здійснюватися у розумні строки, які має бути визначено регламентом ВРП, але в будь-якому разі дисциплінарна палата зобов'язана розглянути справу не пізніше ніж протягом 90 днів з дня її відкриття. Цей строк може бути подовжено самою палатою на 30 днів, але лише у виключних випадках;

- визначено наслідки відмови особи, яку обрано членом ВРП, від складання присяги, а також підстави для звільнення члена ВРП.

- визначено право учасників дисциплінарної справи подавати по ній докази. Також доповідачу в дисциплінарній палаті надано право виступу на пленарному засіданні ВРП, в якому розглядатиметься скарга на рішення дисциплінарної палати.

Утворення Вищої ради правосуддя упорядковує систему органів правосуддя, усуває дублювання повноважень та створює ефективний, прозорий механізм прийняття рішень щодо суддівської кар'єри. Як головний орган у питаннях суддівської кар'єри Вища рада правосуддя прийматиме рішення щодо призначення, звільнення, переведення суддів; надаватиме згоду на затримання судді або

утримання його під вартою чи арештом; ухвалюватиме рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Нещодавно відбулося експертне обговорення проекту Закону України «Про Вищу раду правосуддя» та зроблено висновки експертів Ради Європи щодо даного законопроекту.

На відповідності новацій стандартам Ради Європи, особливо у питанні інституційної та функціональної незалежності судової влади, принципів взаємодії судової влади з іншими гілками влади, відповідальності судової влади перед суспільством, наголосив під час обговорення проекту член Ради з питань судової реформи, член Конституційної Комісії, член Вищої ради юстиції, доктор юридичних наук, професор А. Бойко. «Незалежність судової влади є ознакою демократичного суспільства і чи не найважливішим механізмом утвердження верховенства права, – зазначив він. – Автори законопроекту виходили з того, що Рада Європи рекомендує для сприяння ефективності і якості правосуддя формувати у державах – членах Ради Європи орган судової влади, який би виконував основну, профільну функцію щодо генерального завдання забезпечення незалежності судової влади і сприяння ефективності та якості правосуддя». За словами А.Бойка, положення проекту відповідають стандартам Ради Європи щодо статусу органу, його повноважень у забезпеченні незалежності судової влади: «Це повинен бути незалежний орган, який потрібно наділити певною автономністю і в якому не менше половини складу мають бути судді, обрані самими судьями. Це положення якраз закріплене у проекті закону».

«Ми можемо визначити як позитив проекту встановлення рівноваги між незалежністю й відповідальністю суддів, – зазначила під час обговорення Голова відділу з реформ сектору правосуддя Департаменту правосуддя та правового співробітництва Ради Європи Л. Данегян. – Це нелегке завдання, і ми раді оголосити, що проект має дуже потужний намір цю рівновагу встановити, це дуже позитивне зрушення було відзначено нашими експертами».

Учасники обговорення приділили увагу й проблемам реалізації передбаченого проектом створення у складі Вищої ради правосуддя єдиного дисциплінарного органу та оптимізації організаційної структури ВРП для ефективного здійснення функцій, а також для налагодження діяльності дисциплінарних палат ВРП та уніфікації їхньої практики. На думку члена ВРЮ М.Гусака, проект закону потребує доопрацювання в частині створення ефективної процедури передачі скарг на дії суддів із Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ВККСУ) до ВРП. А Голова ВККСУ С. Козьяков повідомив, що в Комісії зараз на розгляді знаходиться понад 11 тис. скарг на дії суддів місцевих та апеляційних судів і щомісяця надходить ще до тисячі скарг. На думку С.Козьякова, є необхідність у запровадженні додаткових фільтрів, що унеможливили б зловживання скаржниками своїми правами. Голова ВРЮ І.Бенедисюк також наголосив, що значна кількість скарг на дії суддів, які будуть передані до ВРП із ВККСУ, потребує створення не однієї, а кількох дисциплінарних палат у складі Ради, а отже, існує необхідність у розробці механізму забезпечення єдності дисциплінарної практики. Крім того, за словами І.Бенедисюка, впровадження новел проекту закону, зокрема щодо надання згоди на затримання судді чи утримання його під вартою, прийняття рішень про тимчасове

відсторонення судді від здійснення правосуддя тощо, потребує розробки та прийняття відповідних нормативних актів. «А взагалі, мені здається, що проект настільки деталізує діяльність ВРП, що вона вже виглядає більш дезорганізованою, ніж організованою. Це, на мою думку, спричинить певні труднощі для її діяльності», — зауважує він.

Непокоїть експертів з ВРЮ і скасування таємного голосування за звільнення судді в рамках дисциплінарного стягнення. У проекті встановлено, що відповідне рішення прийматиметься у нарадчій кімнаті шляхом відкритого голосування. За цього для прийняття рішення буде потрібна проста більшість, а не конституційна, як зараз. «Ми розумно виключили з цього питання конституційну більшість, яка нам часом заважала приймати справедливі рішення. Але нерозумно виключили таємність. Тому що лише в процедурі таємного голосування кожен член ВРП може висловитись абсолютно неупереджено», — висловлює свою думку І.Бенедисюк.

Утім, висуваються й контраргументи, зокрема, ставиться питання: чому судді ВС приймають рішення у нарадчій кімнаті, але не таємно, і питання про їх неупередженість і незалежність не ставиться? Проте, ректор Національної школи суддів М. Оніщук зауважив, що і палата, і Рада голосують у нарадчій кімнаті, а це і є, по суті, таємне голосування. Тому, на його думку, нема необхідності, організовувати ящики з бюлетенями. Однак, суддя ВС О. Волков висловився на підтримку ВРЮ. Він відзначив, що таємне голосування — це додаткова гарантія відсутності впливу. «І якщо зняти цю гарантію, треба подивитись, як це узгодиться з положенням Конституції щодо неможливості скасування і зменшення гарантій. Вважаю, що відходити від таємного голосування під час прийняття рішень про звільнення суддів було б неправильним», — наголосив він.

Голова Ради суддів В. Сімоненко хоч і не висловила проти таємного голосування, але зупинилася на технічних моментах, які можуть значно затягувати процес прийняття рішень. «Таємне голосування передбачає певну процедуру: обрання лічильної комісії, затвердження проекту бюлетеня, включення до нього певного питання, підрахунок голосів та затвердження протоколу... але у нас безліч дисциплінарних проваджень! Коли все відбуватиметься, адже часу на це просто не вистачить?!» — переймалася вона.

Обговорення викликало й питання гласності під час розгляду дисциплінарних справ. На думку представників Ради суддів України, Вищу раду правосуддя слід наділити правом закривати розгляд дисциплінарної справи за власною ініціативою, якщо це може бути обумовлено захистом авторитету правосуддя. Водночас чимало експертів висловилися проти цього. Зокрема, юридичний радник Democrasu Reporting International, консультант-спостерігач Конституційної комісії А. Козлов зазначив, що саме відкритість роботи ВРП може сприяти відновленню авторитету правосуддя, хоча персональні дані суддів потребують захисту.

Експерти розглянули й інші питання. Так, Голова суду у Флорідсдорфі (Відень), член Консультативної ради європейських спільнот, міжнародний експерт Ради Європи Г. Райснер відзначив важливість участі ВРП у розгляді питань бюджету судової системи. Відповідні норми проекту, на його погляд, «виводять Україну на передові позиції». Адже навіть у разі забезпечення незалежності колегіального органу на нього можна впливати через фінанси. Водночас мета Ради — забезпечення незалежності судової системи та рівновага гілок влади. Втім,

можливо, європейський експерт не взяв до уваги, що в українських реаліях право якогось органу брати участь у бюджетному процесі ще не означає, що до його думки дослухатимуться в Уряді та парламенті.

Дискусійними виявилось й питання кваліфікаційних вимог до кандидатів на посади членів Вищої ради правосуддя, зокрема, необхідності встановлення для них 10-річного суддівського стажу. Деякі експерти наголошують на важливості скасування такої вимоги загалом, аби до складу ВРП могли увійти новопризначені незаангажовані судді. Натомість заступник Голови ВАСУ М.Смокович висловив зауваження, що для належної оцінки дій судді правовий стаж є необхідним. Крім того, він зазначив, що розробникам законопроекту слід приділити увагу питанню протидії можливому впливу на членів Вищої ради правосуддя, передбачити алгоритм реагування у випадку такого впливу аж до кримінальної відповідальності. Смокович також наголосив на необхідності зберегти можливість перегляду рішень ВРП у судовому порядку по суті.

Треба зазначити, що проект не передбачає жодного механізму реакції на заяви суддів про втручання у їхню діяльність і, на думку експертів Реанімаційного проекту реформ (РПР), це загрожує прозорості діяльності Вищої ради правосуддя та ефективності розгляду дисциплінарних справ щодо суддів, що дає можливість суддям уникати притягнення до відповідальності. У зв'язку з цим, експерти РПР закликали президента як суб'єкта законодавчої ініціативи впроваджувати судову реформу відповідно до задекларованих публічно цілей (забезпечення незалежності і доброчесності суддів, оновлення суддівського корпусу) і врахувати відповідні їхні зауваження та пропозиції в проекті закону до внесення його до парламенту.

Учасники експертного обговорення даного законопроекту дійшли висновку про те, що поява цього документа, є позитивним явищем для правової системи країни, а прийняття його парламентом дасть змогу реалізувати зміни до Конституції України у частині правосуддя. Даний документ має стати дорожньою картою для нового важливого органу в системі судочинства з великими правами і повноваженнями. Вища рада юстиції, що незабаром перебере на себе функції нового органу — ВРП, вже «приміряє» розширені повноваження. Автори законопроекту розраховують на продовження очищення суддівських лав, і намагаються прибрати перешкоди на цьому шляху. За логікою, ВРП повинно турбувати не те, як швидко розглядатимуться «дисциплінарки» та позбавлятимуться мантиї служителі Феміди, а забезпечення незалежності кожного судді та системи в цілому за рахунок захисту від тиску ззовні, що відбувається шляхом подання скарг за першої-ліпшої нагоди.

Закон України «Про Вищу раду правосуддя» мають прийняти незабаром і він має стати кроком до відновлення довіри суспільства до судової влади в Україні. Та з практики останніх років відомо, що без політичних домовленостей парламент не проголосує за закон, який, по суті, визначає процедуру та важелі контролю за кожним суддею. А тим більше, коли йдеться про регулювання діяльності органу з такими широкими повноваженнями. Але як воно буде насправді – час покаже... *(За матеріалами: <http://www.vru.gov.ua>; <http://www.judges.org.ua>; <http://vkksu.gov.ua>; <http://arssu.org.ua>).*

Дитячі садочки України: чи зникнуть черги

Кожен, хто хоч раз стикався з питанням влаштування своєї дитини до дитячого садочка, однозначно знає, як це, на сьогоднішній день, складно. На превеликий жаль, дитячих садочків значно менше ніж самих дітей, тож для того, щоб збільшити шанси влаштувати дитину в дошкільний заклад, батьки починають думати про це від самого народження немовляти.

13 липня 2011 року, Кабінет Міністрів України опублікував постанову № 752 «Про створення Єдиної електронної бази з питань освіти». До складу інформаційної системи управління ввійшла програма «Електронна реєстрація до дошкільних навчальних закладів». У постанові, зокрема йдеться про те, що електронний облік та реєстрація дітей спрощує проведення моніторингу наявності місць у дошкільних навчальних закладах та дозволяє органам місцевого самоврядування прогнозувати розвиток мережі ДНЗ. Розраховано, що програма «Електронна реєстрація до дошкільних навчальних закладів» забезпечує рівний доступ громадян до системи реєстрації, дозволяє стежити за пересуванням дітей в електронній черзі та має захисну систему для збереження персональних даних.

Відповідно до ч. 2 ст. 19 Закону України «Про дошкільну освіту» обласні, міські та районні державні адміністрації, а також органи місцевого самоврядування в системі дошкільної освіти в межах їх компетенції «забезпечують реалізацію державної політики у сфері дошкільної освіти на відповідній території...». <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> Для того, щоб забезпечити єдиний підхід до дітей яких зараховують у дошкільні заклади, місцева влада визначає відповідальних за формування електронної реєстрації осіб та затверджує відповідне положення, яким передбачені квоти та підстави для позачергового зарахування дітей у дошкільні заклади.

Сам проект є продуманим, і для сучасної молодої людини, зручним. Зареєструвати дитину в ДНЗ батьки можуть, не прикладаючи великих зусиль та не виходячи з дому (через мережу Інтернет). До речі, всі батьки мають рівний доступ до інформації про ДНЗ і до системи реєстрації дітей в ДНЗ, а також мають змогу слідкувати за пересуванням дітей у черзі.

Проте, не зважаючи на такі позитивні зміни, в процесі впровадження проекту в життя, виникли певні проблеми. Так, зокрема у м. Києві, почали реєструвати дітей у садочки відразу після народження. Система постійно давала збій: не працював сервер, батьки не могли зайти у власний кабінет і переглянути чергу, або коли і заходили, то не було інформації про стан черги. Треба зазначити, що ці проблеми практично не мають вирішення з дня створення системи у 2011 році по сьогодні, на кінець 2016 року. Це породило паніку у батьків, адже, вони не контролювали ситуацію. Щоденно у центрах реєстрації збиралися черги з незадоволених людей. Реєстрація не давала гарантій, що дитина піде у дошкільний заклад у потрібний час. Дуже поширена скарга на багатьох форумах в мережі Інтернет звучала приблизно так: «коли ми реєструвалися, то потрапляли до дитсадка, але минуло кілька місяців,

і ми вже 60-ті (70-ті чи 123-ті)»... Якимось чином у черзі опинилася велика кількість людей, яких раніше в ній не було, таким чином не залишивши жодного шансу потрапити до садочка тим, хто раніше посідав перші сходинки черги. Причин цьому декілька. Так, наприклад, згідно із положенням про ДНЗ в м. Києві позачергово до садочків потрапляють пільговики таких категорій: діти громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (1, 2, 3 категорій); діти, яким встановлено інвалідність, пов'язану з Чорнобильською катастрофою; діти військовослужбовців Національної гвардії України; діти військовослужбовців; діти киян - учасників АТО.

Як бачимо, перелік пільгових категорій громадян досить широкий, а отже, у окремо взятому дитячому садочку їх кількісно може бути значно більше, ніж «звичайних» дітей. Так, наприклад, 2014 року у Дарницькому районі м. Києва виник конфлікт і виявилось, що при проектній потужності дитячого садочка на 220 дітей, 181 місце займають пільгові категорії, та ще 28 - діти співробітників, а решта 11 – діти згідно з черги. До речі, у різних містах України ці пільгові категорії затверджуються на сесіях відповідних районних рад, а тому їх перелік може суттєво відрізнятись.

Не краща ситуація склалася і в інших містах України. Там, на противагу Києву, де батьки мають право обрати 5 садочків, зареєструватися можна тільки один раз в один садочок. Якщо ж черга у обраний садочок велика, працівники департаменту освіти можуть запропонувати батькам місце у іншому закладі цього ж мікрорайону. Якщо у сім'ї змінюються обставини і є необхідність оформитись в інший садок, в електронному реєстрі буде така можливість. Але разом з цим неможливо стати в чергу одразу в декількох садках. Така проблема, як сформовані групи до появи реєстру, також є у всіх великих містах України.

Як пишуть на інтернет-форумах, дуже часто буває так, що із п'ятого місця в черзі через декілька днів можна потрапити на двадцяте, а в списку з'являються діти, молодші на декілька років або тільки народжені, і зареєстровані пізніше, і це тоді, коли в систему пересічна людина втрутитися не може, а програма є автоматичною. Звідси, можна зробити припущення, про те, що система допускає втручання ззовні з метою коригування черги в ту чи іншу сторону.

До речі, коли стартувала відповідна програма у Луцьку система дала збій і «обнулилися» всі списки, і ті, хто зареєструвався у перші дні – змушені були знову ставати у чергу, але це вже було не на їхню користь. Як повідомляють батьки, самої реєстрації все одно не вистачає для того, щоб дитину взяли у садочок: без роздрукованого підтвердження та особистої заяви, написаної у завідуючої, потрапити до садочка не реально. Варто зазначити, що листів-запрошень на електронні адреси більшості батьків також не надсилали, а це значить, що дитина просто не отримає місця в садочку. Винятком, ставали, ті хто все ж таки отримав цього листа, але прослідкувати кому вони були відправлені не можливо, бо цим займалися безпосередньо завідуючі ДНЗ. Тобто, прозорість електронного реєстру можна поставити під сумнів.

Станом на 2016 рік, ситуація кардинально не змінилася. Так, наприклад, у м. Києві зареєстровано більше 28 тис. дітей віком від 2 до 5 років, з них понад 12 тис. першочергово потребують влаштування (для порівняння: у 2013 році у черзі було понад 6,5 тис. осіб, а в 2014 р. - більше 8,5 тис.). Тобто, чисельність дітей, за останні роки, зростає, а дитячих садочків не збільшилося.

У середньому по Києву дошкільні заклади укомплектовані понад розрахункову потужність. Таку статистику наводить у своєму блозі на сайті «Главком» колишній мер міста Л. Косаківський. <http://glavcom.ua/columns/kosakivskyi/133227-ditjachi-sadochki-v-stolitsi.-jaka-realna-kartina.html>

Для прикладу у Львові в 2015 році, було прийнято 5112 дітей із 10181 зареєстрованих в електронній мережі ДНЗ. Слід зауважити, що 1010 дітей, які відвідували садочки міста проживали за його межами. За львівською статистикою на 100 місць у садочках претендували 178 дітей. В такій ситуації майже вся Україна, винятком є декілька міст – Черкаси та Хмельницький.

Зрозуміло, що демографічна картина останнім часом змінилася, але загальна тенденція просліджується чітко – ситуація не покращується та не відповідає зростаючим потребам і народжуваності. Соціальна інфраструктура, яка нам залишилася у спадок від радянських часів не є придатною у сучасних умовах. До того ж, вона не функціонує за своїм прямим призначенням. Велика кількість ДНЗ здані в оренду, як правило, на десятки років. Незважаючи на те, що терміни оренди давно сплинули, комерційні організації не поспішають звільняти приміщення дошкільних навчальних закладів, у яких розміщені салони краси, перукарні, офіси, ательє, сауни. І така ситуація характерна для всіх регіонів країни. Значний відсоток ДНЗ України перебувають на балансі підприємств та відомств, які просто не хочуть брати на себе додаткові витрати на їх утримання, але і в той же час не бажають передавати до комунальної власності, натомість докладаючи максимум зусиль для виведення їх з реєстру. Це робиться для того, щоб розпоряджатися майном на власний розсуд, хоча це й суперечить п. 5 ст. 16 Закону України «Про дошкільну освіту»: «Вивільнені приміщення ліквідованих державних та комунальних дошкільних навчальних закладів використовуються виключно для роботи з ДІТЬМИ...» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

До того ж забудовники в порушення законодавства України не забезпечують нові мікрорайони, відповідною соціальною інфраструктурою, в тому числі дошкільними навчальними закладами, що призводить до перевантаженості ДНЗ в інших районах. Додатковою проблемою у зв'язку із нестабільною політичною ситуацією в Україні, зокрема, з анексією Росією Криму та воєнними діями на Сході країни, стало збільшення кількості дітей, що потребують перебування у садочках (це діти переселенців, а також пільгова категорія - діти учасників бойових дій в АТО), що впливає і на електронну чергу, і на наповненість дошкільних закладів.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що проблема з дошкільними навчальними закладами тягнеться вже не одне десятиліття, починаючи від часів проголошення Україною незалежності, коли пріоритетними були інші соціальні проблеми. Перекладати всю відповідальність за негаразди із дитячими садками на недоопрацьовану електронну систему також не можна. Адже, сам проект був створений для того, щоб спростити процедуру обліку дітей дошкільного віку і рівномірно розподіляти навантаження між садочками. Створювалася ефективна система, що забезпечувала би прозорість і виключала можливість корупції на місцевих рівнях. А головне – контроль і вільний доступ батьків до електронного реєстру, для самостійного стеження за пересуванням дітей у черзі, а також внесення деяких змін у базу даних.

Наразі, ситуація суттєво відрізняється від прогнозованої. Як бачимо,

найголовніша неподолана проблема – це нестача дошкільних навчальних закладів по всій Україні. Відповідно, це породжує і корупцію, і незаконні втручання в систему бази даних для внесення коректив, і незадоволення самою електронною реєстрацією, яка очевидно вкрай потребує вдосконалення, а головне невпевненістю батьків у майбутньому наших дітей (**Підготовлено за матеріалами:** <http://kiev.pravda.com.ua>; <http://glavcom.ua>; <http://www.kyiv-oblosvita.gov.ua>; <http://dnz.km.ua>; <http://vsim.ua>; <http://budz.com.ua>; <http://vidradnyi.com>; <http://naftovyk.in.ua>; <http://24tv.ua>; <https://tsn.ua>; <http://drda.org.ua>; <http://ridna.ua>; <http://ckp.in.ua>; <http://gazeta.dt.ua>; <http://www.radiosvoboda.org>; <https://kievcity.gov.ua>; <http://don.kievcity.gov.ua>).

ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ

(серпень 2016, за матеріалами українських ЗМІ)

Підготовка і виконання проекту:

А. Берегельський, мол. наук. спів роб. НЮБ НБУВ

Проблематика, що висвітлювалася ЗМІ у серпні 2016 р.:

Процес законотворення:

Обговорення змін до Конституції (судової реформи, децентралізації та особливого статусу окупованих територій, автономії кримських татар), так званого «безвізового пакету».

Труднощі нової коаліції після її фактичного розпаду.

Питання стабільності національної валюти (е-декларування, умови МВФ).

Проблеми реформування:

Підсумки місцевих виборів та їх повторного проведення у семи проблемних округах 17 липня. Ризик реваншу колишніх «регіоналів». Питання виборів на окупованих територіях Донбасу, проблеми декомунізації.

Проведення люстрації та антикорупційна діяльність компетентних органів, (ГПУ, НАБУ та НАЗК). Тиск влади на суддів та ЦПК, конфлікт ГПУ/СБУ з НАБУ та САП. Оцінка діяльності генпрокурора Ю. Луценка. Труднощі е-декларування, деолігархізація, розслідування подій на Майдані. Звинувачення О. Онищенко, «чорна каса» ПР. Оцінка діяльності нової поліції (резонансна подія: «Нова Врадіївка»).

АТО і проблеми окупованих територій:

Ініціативи Президента та уряду в пошуках шляхів врегулювання кризи на Донбасі, стратегії повернення втрачених територій (військові реформи, роль НАТО), відбудови. Труднощі територіального устрою, вирішення проблем з переселенцями.

Укріплення позицій ЗСУ та інші заходи, скеровані на протидію бойовикам. Порушення перемир'я та застосування «відведеного» озброєння.

Діяльність сепаратистів та їх лідерів на окупованих територіях, внутрішній устрій та збройні сутички між угрупованнями найманців та збройними силами РФ. Перешкоджання діяльності ОБСЄ та наростаюче невдоволення місцевого населення та бойовиків. Ситуація в окупованому Криму, порушення прав людини.

Загроза тероризму та інших спроб розхитати суспільство (вбивство журналістів) в Україні. Боротьба з контрабандою, в т. ч. проти незаконного обігу зброї на території України. Повідомлення про мінування та заходи спецслужб (СБУ та ін.) скеровані на протидію сепаратизму та диверсіям.

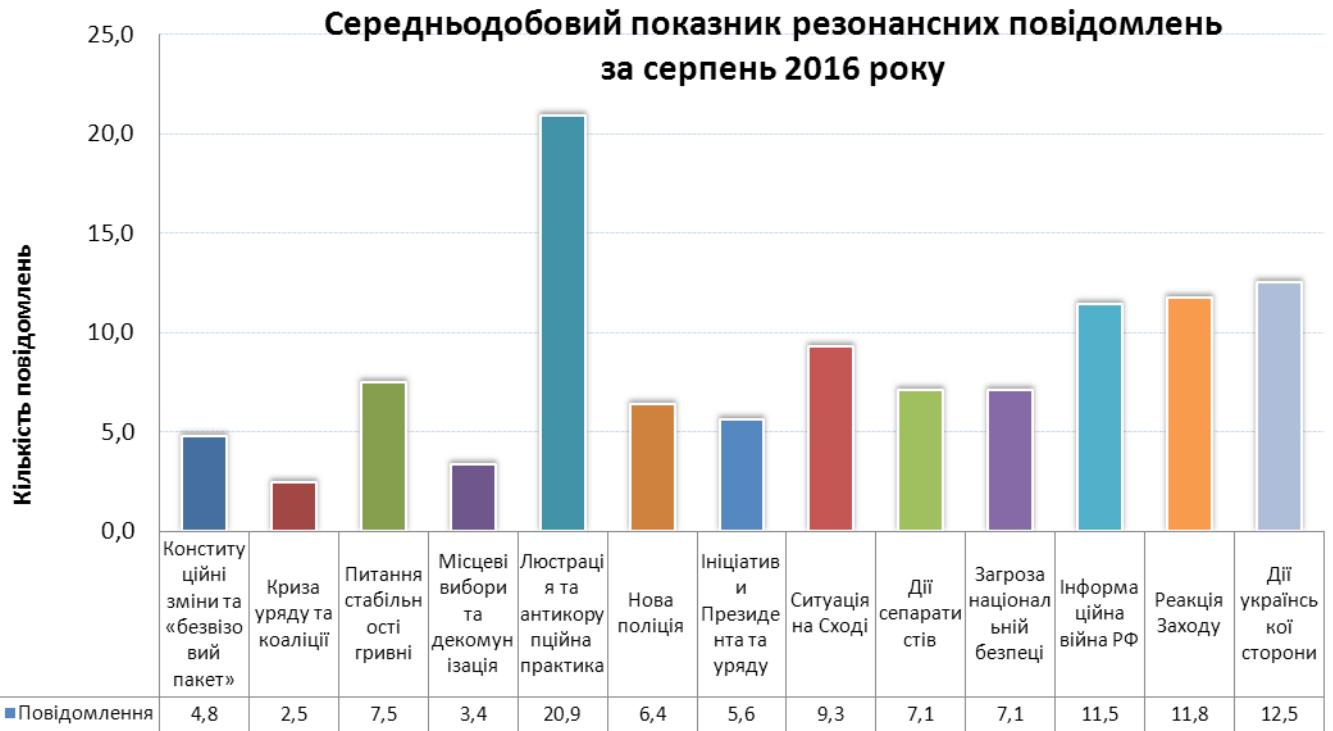
Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект):

Інформаційна війна РФ, що відображається в т. ч. у російських та західних ЗМІ («диверсії в Криму»). Гуманітарні конвої з сумнівним вмістом, заперечення фактів військової присутності РФ на території України. Штучні справи проти українських політв'язнів. Дії Кремля в напрямку дестабілізації ЄС (порушення повітряно-морського простору), військова операція у Сирії та симпатії до КНДР. Неприхована радість BREXIT та спроби спецслужб вплинути на президентські вибори у США.

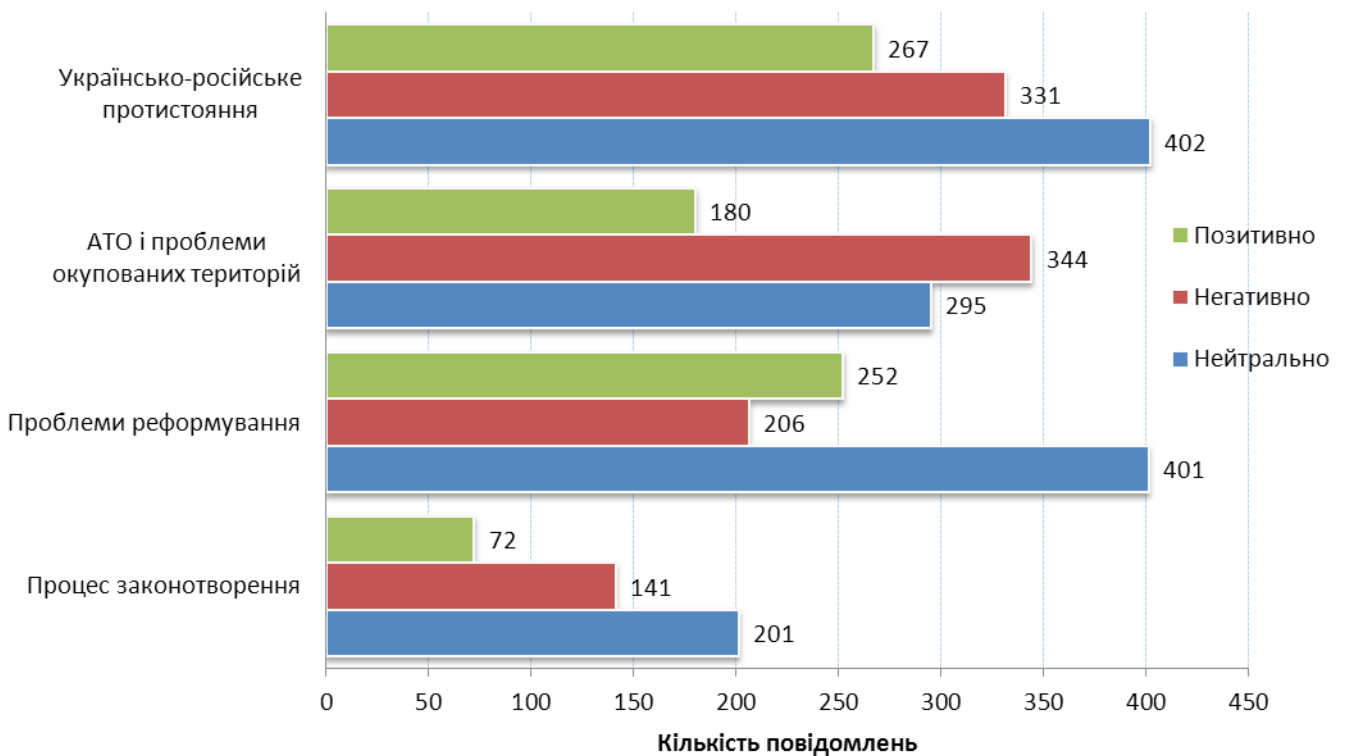
Реакція Заходу та цивілізованого світу щодо подій в Україні. Впровадження санкції та засудження агресивної політики РФ щодо України (незаконного утримання політв'язнів). Усвідомлення того, що проблема України стала лише початком глобального протистояння (участь РФ у війні в Сирії). Труднощі та протиріччя в ЄС (BREXIT — ланцюгова реакція, проблема мігрантів та тероризму) та його потенційних членів (спроба державного перевороту в Туреччині, диктатура). Рішення польського Сейму щодо «Волинської трагедії», висказування Д. Трампа.

Дії української влади на шляху збереження цілісності держави та миру. Успіхи української дипломатії та ЗМІ (звільнення політв'язнів), санкції, судові позови та забезпечення енергетичної безпеки країни.

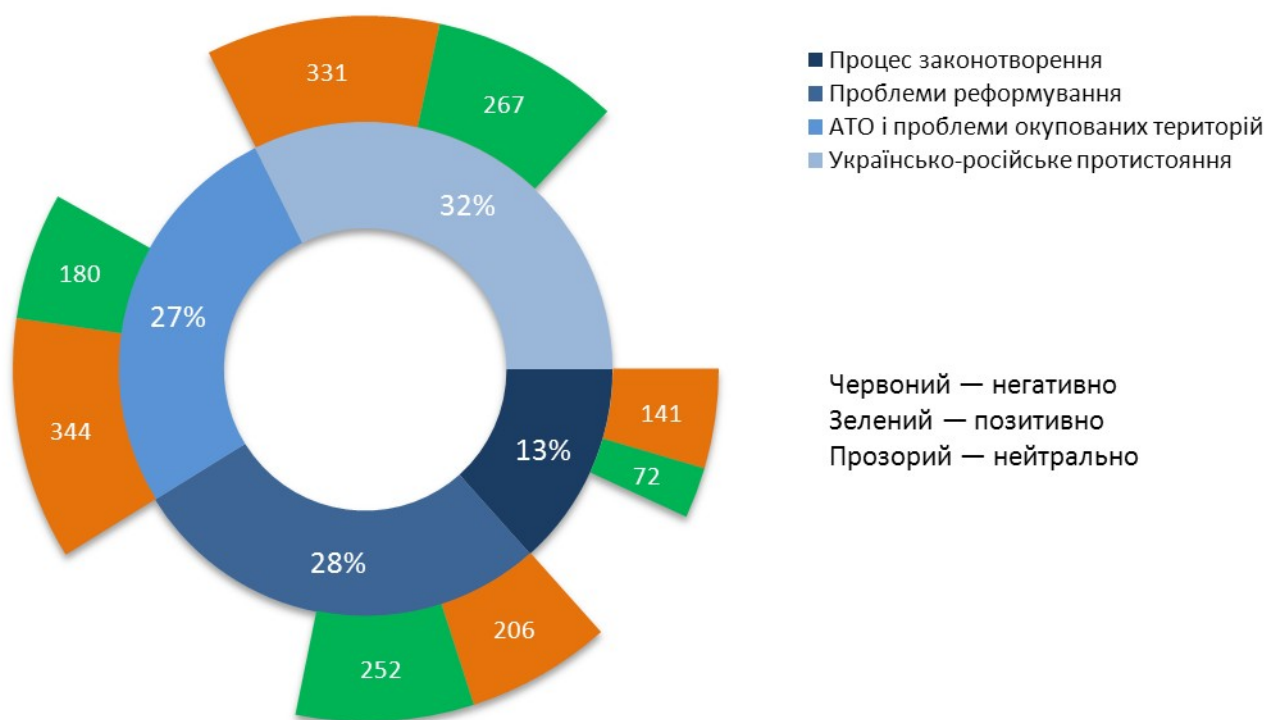
Сума резонансних повідомлень за серпень 2016 року			
Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)	Проблеми реформування		АТО і проблеми окупованих територій
	Люстрація та антикорупційна практика, 585		Загроза національній безпеці, 200
Дії української сторони, 350	Нова поліція, 180	Місцеві вибори та декомунізація, 94	Ситуація на Сході, 261
Реакція Заходу, 329			Дії сепаратистів, 200
Інформаційна війна РФ, 321	Процес законотворення		Ініціативи Президента та уряду, 158
	Питання стабільності гривні, 210		Конституційні зміни та «безвізовий пакет», 135
			Криза уряду та коаліції, 69

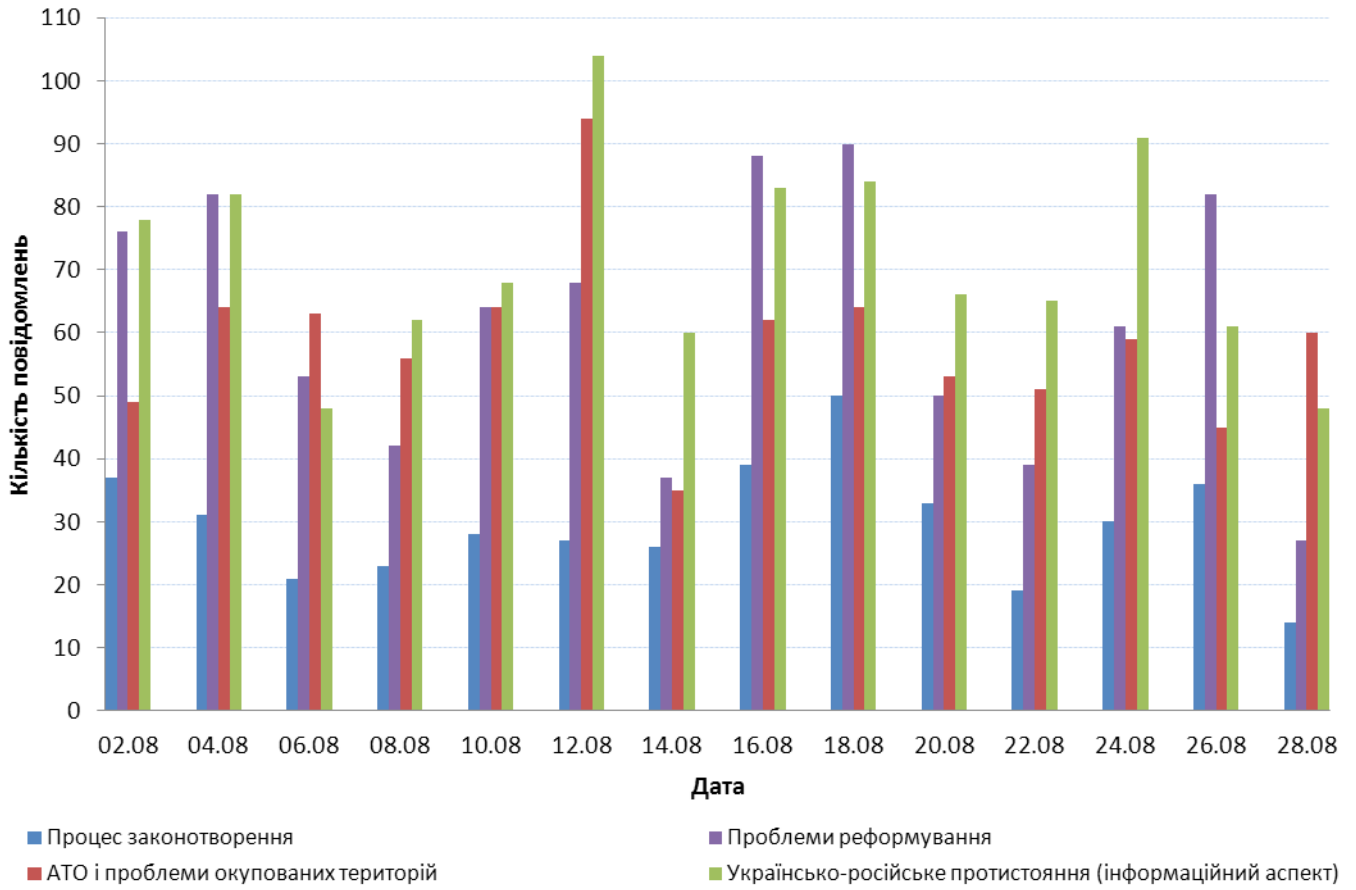
Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за серпень 2016 року

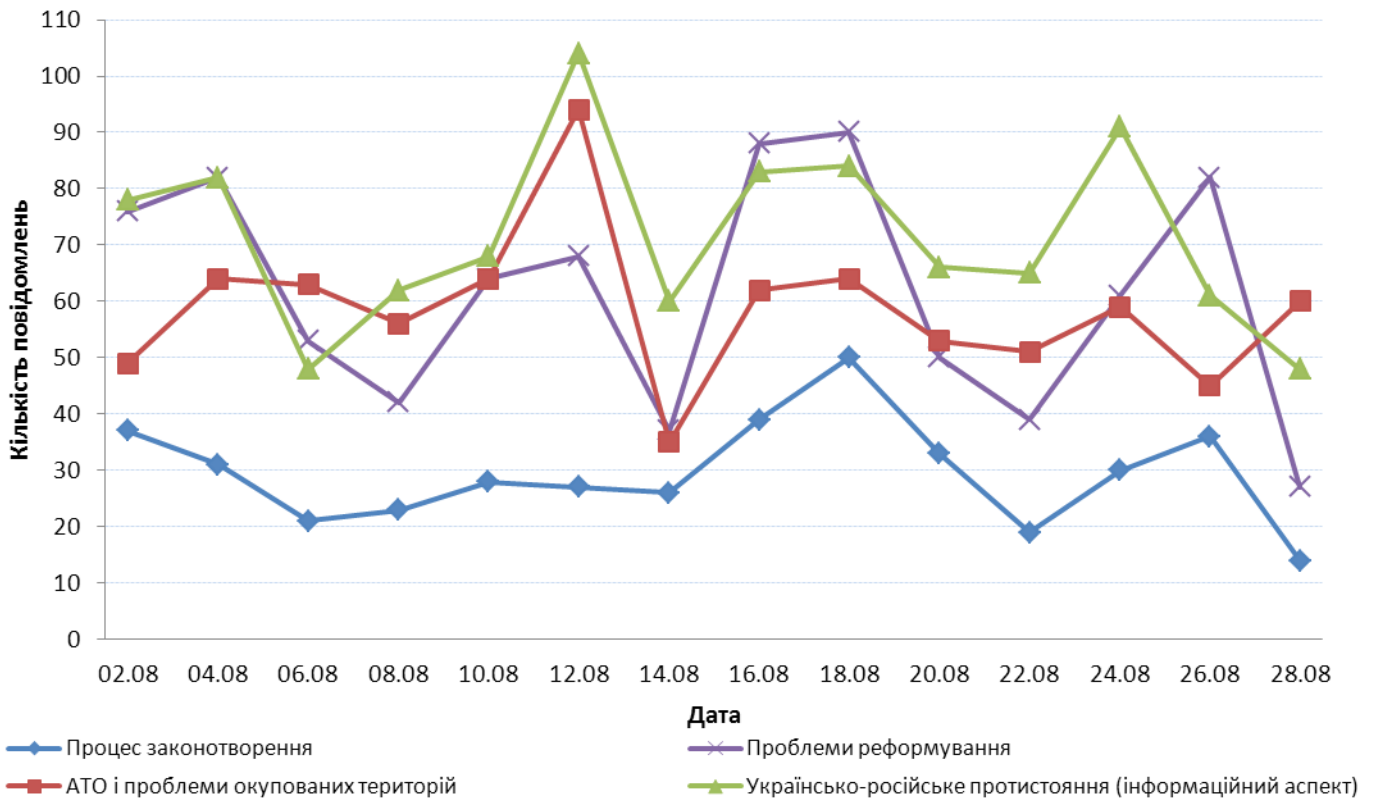
Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за серпень 2016 року

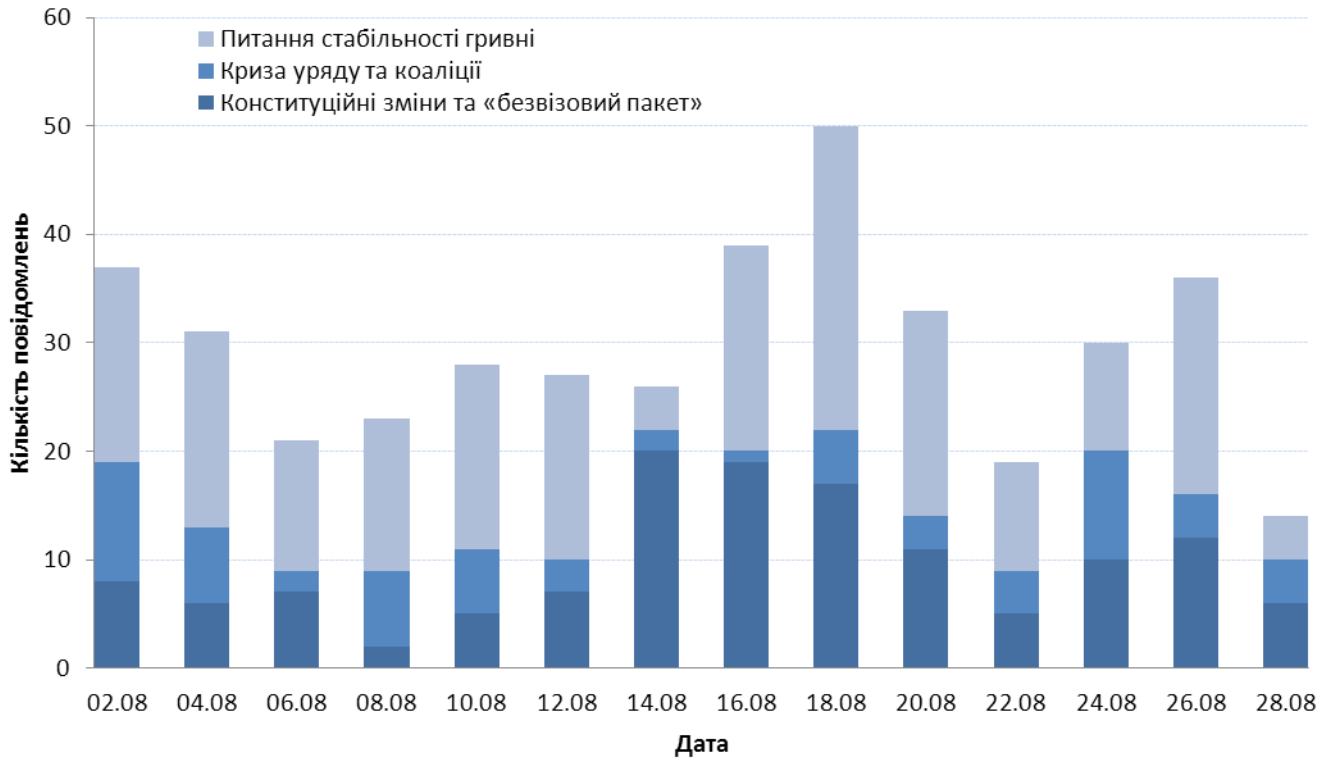
Загальна картина резонансних повідомлень

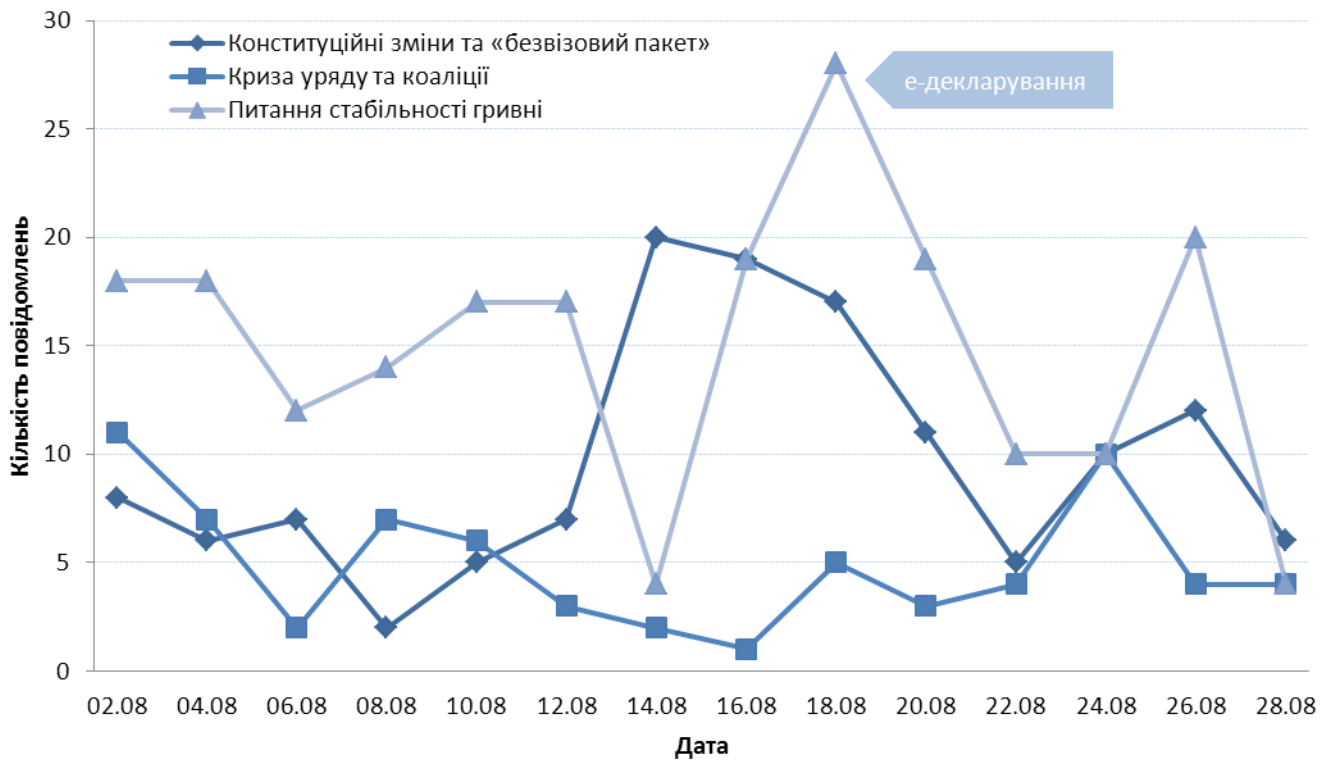
Загальна картина резонансних повідомлень

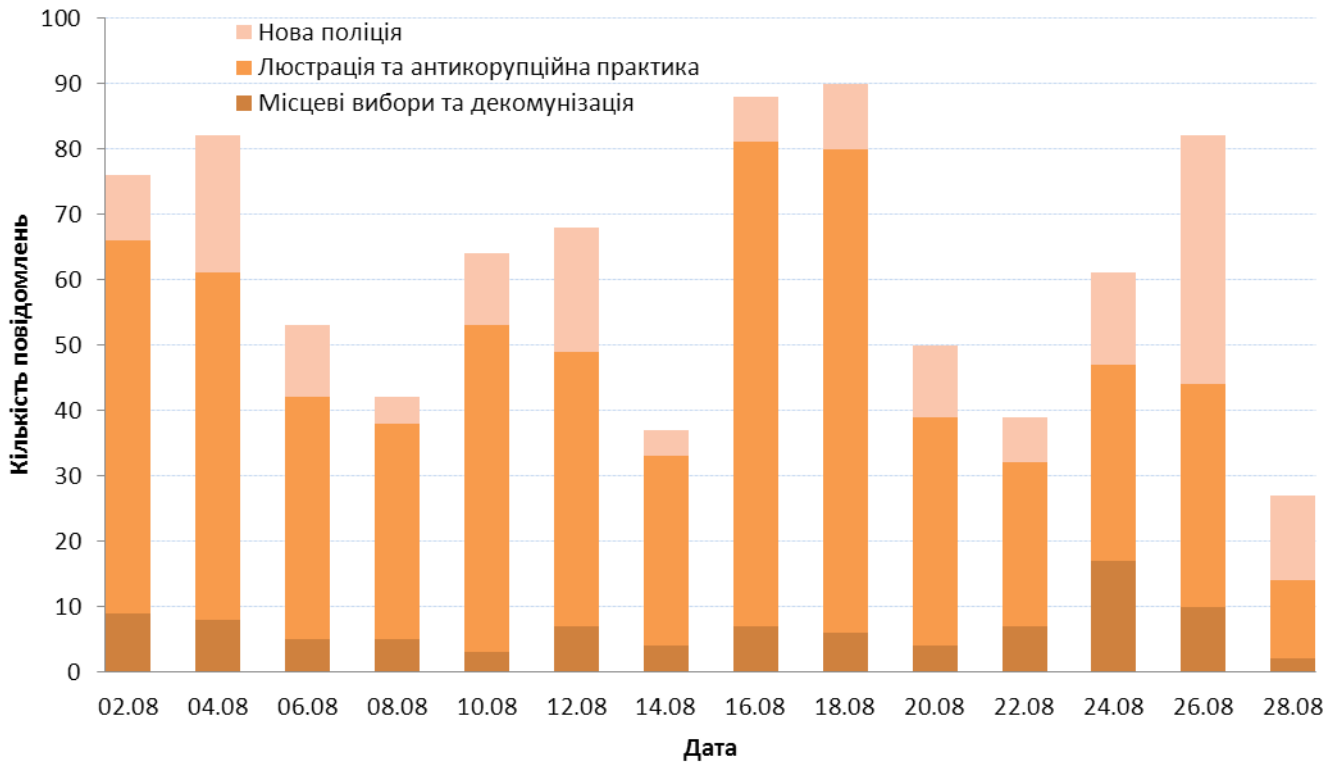
Процес законотворення

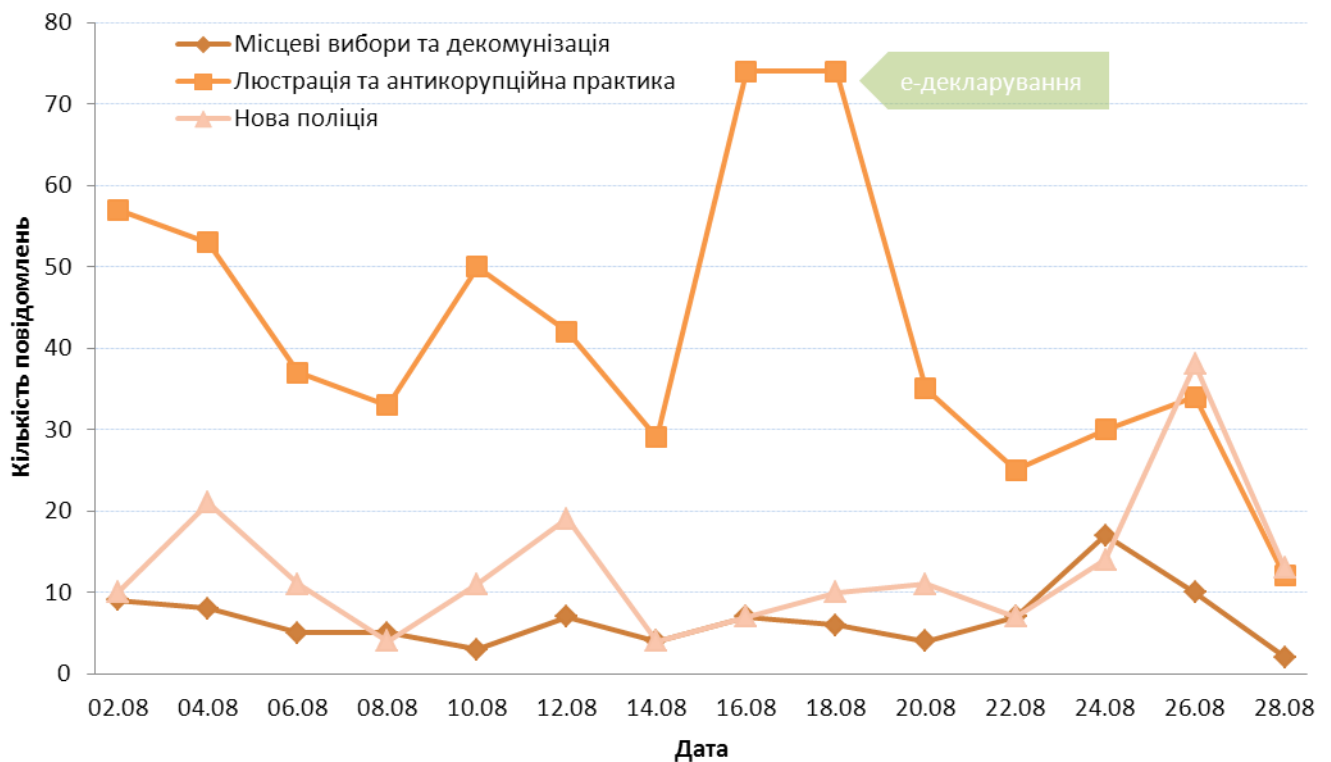
Процес законотворення

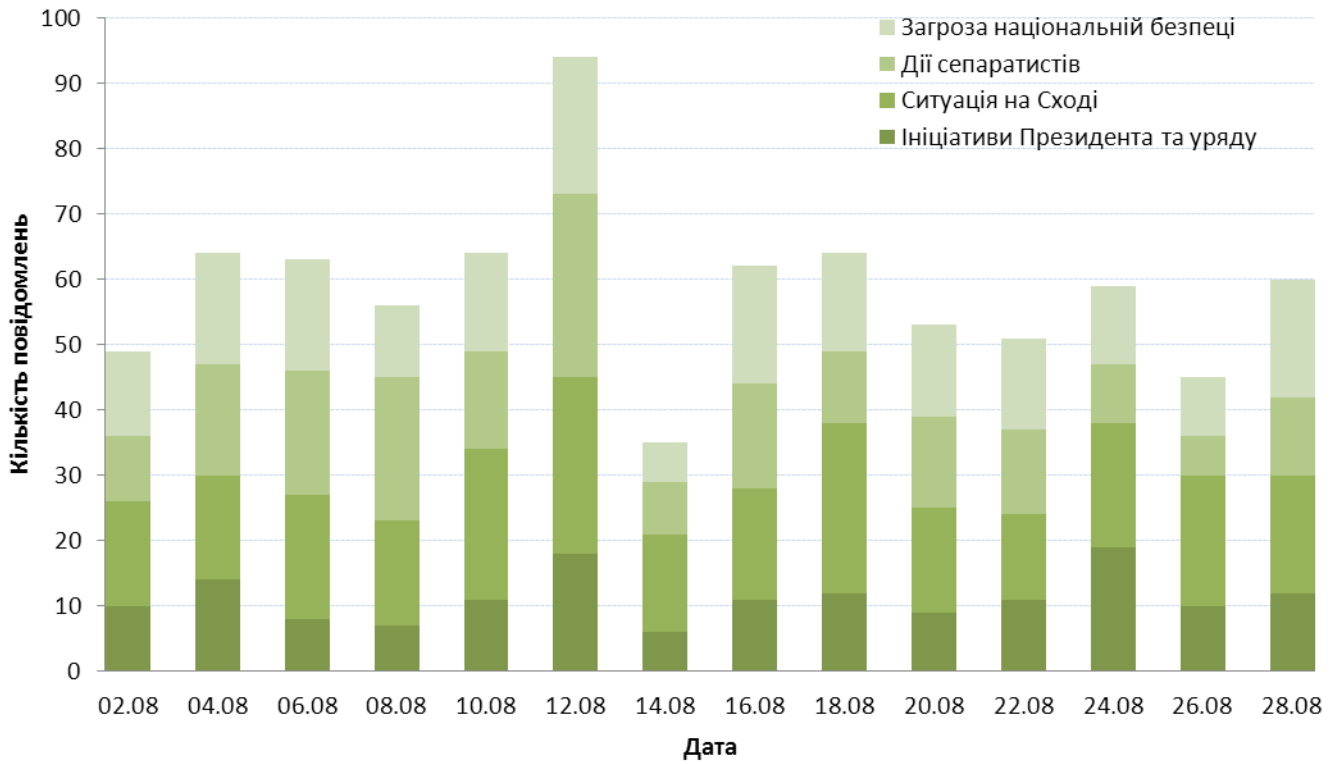
Проблеми реформування

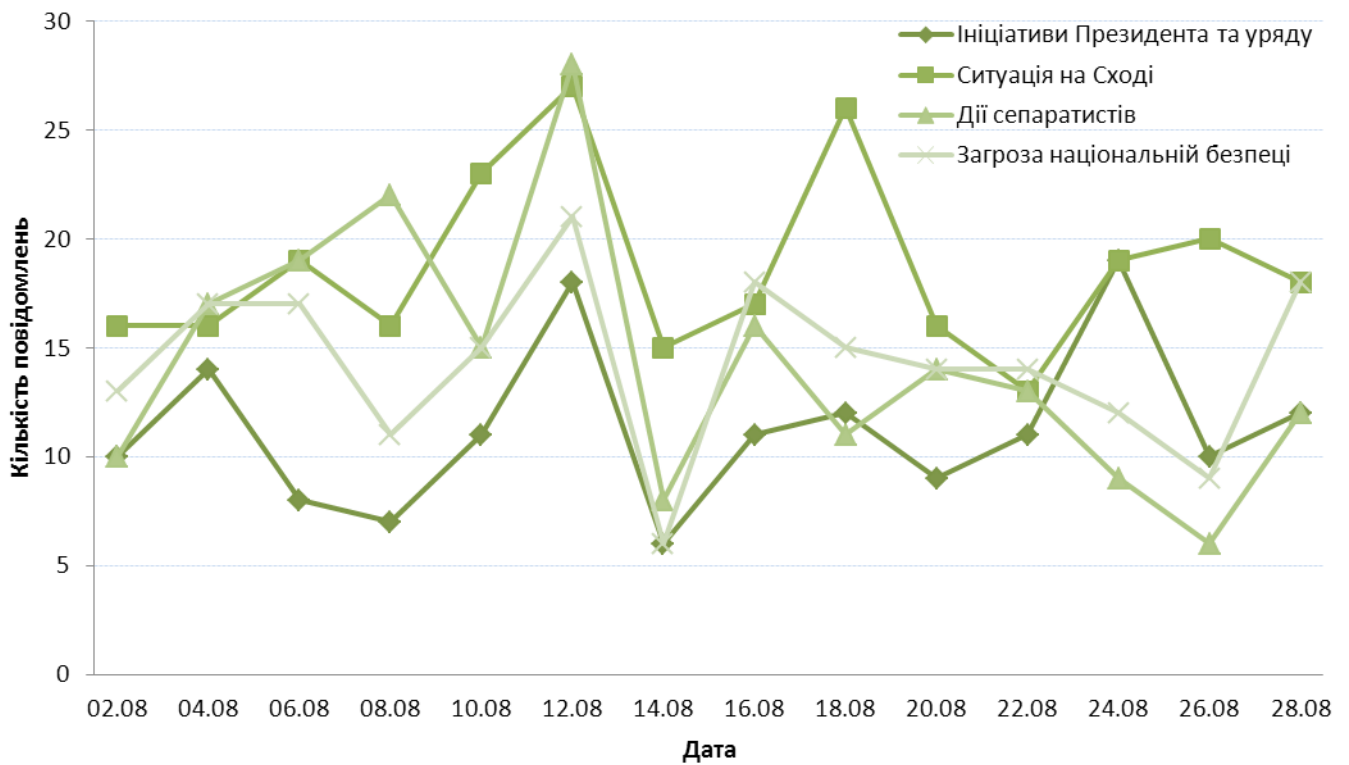
Проблеми реформування

АТО і проблеми окупованих територій

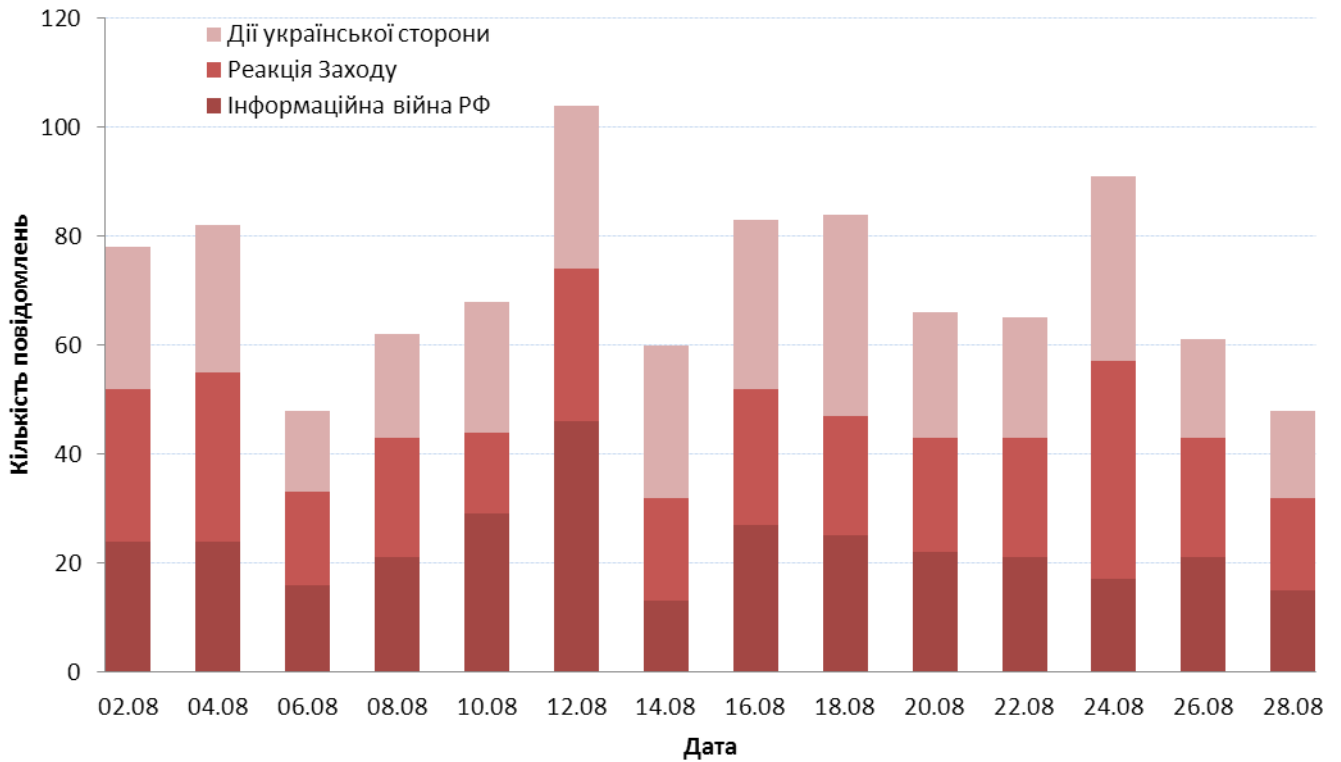

АТО і проблеми окупованих територій

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА ²

Блог на сайті “Цензор.НЕТ”

Про автора: Антон Красов, голова громадської організації "Штаб юридичної допомоги військовим", юрист ВПГО "Юридична Сотня"

У стані зависання: Про законопроект № 4689 (Ч. 2).

До ситуації зі звільненням контрактників (прийняття славнозвісного законопроекту № 4689) дуже доречно підходить українська відома приказка «скажеш «ГОП», як перескочиш».

12 липня 2016 року було багато радощів і оплесків тому, що Верховна Рада нарешті проголосувала законопроект № 4689, який покінчує практику безстрокових контрактів та дозволяє нашим військовим звільнитися з військової служби. Для них це була справжня визначна подія у житті: я особисто отримав сотні звернень з цього приводу. Військові чекали, сподівались і начебто врешті-решт дочекалися. Однак проходив час, а прийнятий закон так і не вступав у законну силу. Станом на вересень ситуація виглядає дwoякою: закон прийнятий, але скористатися ним військові не мають можливості. Він так і не підписаний Головою ВР і не переданий на підпис Президенту.

Про суть та деталі прийнятого законопроекту читайте у Ч. 1. «Про законопроект 4689»

Що мало статися та чого не сталося після прийняття закону.

Відповідно до статті 94 Конституції України прийнятий Закон підписує Голова ВР та невідкладно направляє його Президентові України. Президент протягом 15 днів з дня отримання закону підписує його та офіційно оприлюднює або повертає закон зі своїми пропозиціями до ВР (накладає вето). Таким чином, вже до кінця липня згаданий закон мав почати працювати.

Але є одне але. Причини зависання.

Не так сталося, як гадалося. Питання звільнення контрактників опинилося у підвішеному стані. Основними причинами такої ситуації є процедурна, військово-оборонна та політична:

1. Процедурні.

Шлях, який проходить документ від статусу «законопроект» до статусу вступу у дію як закону, чітко регламентується Конституцією та законами України, зокрема Законом «Про Регламент Верховної Ради України».

Так, відповідно до ч. 1 ст. 130 Регламенту текст закону не пізніше, як у десятиденний строк оформлюється головним комітетом, візується головою комітету та керівником секретаріату цього комітету чи особами, які виконують їх обов'язки, керівником юридичного підрозділу, та подається на підпис Голови Верховної Ради.

Голова ВР підписує законопроект не раніше 2 і не пізніше 5 днів з дня його подання.

Далі більше. У разі виявлення порушень законодавчої процедури народний депутат у 2-денний строк може письмово звернутися до Голови ВР з

---

² Збережено стиль і граматику оригіналу

пропозицією про внесення уточнень до прийнятого закону. У цьому разі Голова ВР не підписує закон без розгляду цих пропозицій.

Під час прийняття законопроекту № 4689 перед його голосуванням до узгодженого комітетом тексту була внесена поправка з голосу депутата Пастуха. По суті дана поправка направлена на захист прав контрактників, які підписали контракт до початку особливого періоду, яких спочатку не зачіпав законопроект № 4689, і в цьому ключі вона є правильною. Однак по формі таке внесення поправки з голосу є порушенням Регламенту і є підставою для скасування законопроекту.

Після цього наступного дня, 13.07.2016 р., депутат Іван Вінник зареєстрував проект постанови ВРУ № 4689-П від 13.07.2016 про скасування рішення ВРУ про прийняття за основу і в цілому проекту закону № 4689, мотивуючи це тим, що пропозиція депутата Пастуха не обговорювалася на засіданні комітету, відсутня у рішенні комітету і є такою, що істотно змінює суть законопроекту, пропозиція не ставилася на голосування, а авторство її невідоме.

Після цього Верховна пішла на канікулярну відпустку і проект постанови ВР про скасування законопроекту 4689 розглядати було нікому, зараз він знаходиться на розгляді комітету. Через внесення проекту постанови про скасування закону Голова ВР не мав права підписувати прийнятий закон і подавати його на підпис Президенту. І процес набуття чинності закону призупинився.

6 вересня відкривається чергова сесія ВРУ, тоді і продовжиться епопея щодо долі цього законопроекту.

2. Військово-оборонні

Звичайно, процедурні підстави не виникають самі собою, а є наслідком інших причин, більш глибоких. На жаль, більшість законів в українських реаліях приймаються з порушенням Регламенту ВРУ, однак деякі підписуються в день їх прийняття, і лише одиниці потім скасовують.

Питання по суті в іншому. Справа в тому, що даний законопроект спочатку був направлений лише на вирішення проблеми безстрокових контрактів, підписаних під час особливого періоду, і не зачіпав інтереси військовослужбовців, які підписали контракт до початку АТО. Саме в такій редакції він був узгоджений Міністерством оборони та Генеральним штабом. Після голосування законопроекту з урахуванням поправки депутата Пастуха існуючий законопроект нівелював всі досягнуті до цього домовленості і пішов всупереч позиції оборонних відомств. У пояснювальній записці депутата Вінника щодо скасування законопроекту наводяться такі обґрунтування скасування законопроекту з урахуванням поправки Пастуха: негативні наслідки для обороноздатності держави, виникнення необхідності чергових хвиль мобілізації, доукомплектування ЗСУ добровольцями без військової підготовки та збільшення можливих людських втрат і т.д.

3. Політичні

Чому саме поправка депутата Пастуха з'явилася у залі в останній момент перед голосуванням, достеменно невідомо. Вирішити це питання потрібно було на етапі підготовки законопроекту в комітеті, як це передбачає Регламент, і прийняти законопроект максимально юридично чисто, без будь-яких порушень,

щоб в подальшому унеможливити його скасування. Така форма внесення поправки створила поле для різних політичних торгів, які залишаються за лаштунками української політики.

Ціль могла бути така - використати цю поправку як причину непідписання законопроекту чи його скасування, чи просто виграти час, щоб продовжити політичні торги з тих чи інших питань.

Унормування строків звільнення. 5 причин, чому це необхідно.

Так чи інакше, на сьогоднішній день ситуація із законопроектом № 4689 є незрозумілою, а його доля дуже туманною. Між тим, затягування вирішення цього питання може мати серйозні негативні наслідки. Ось найголовніші причини, з яких унормування строків звільнення з військової служби всіх контрактників потрібно здійснити вже найближчим часом.

1. Законодавчі

Контракт - угода, а не одностороннє зобов'язання.

Контракт на проходження громадянами військової служби - письмова угода, що укладається між громадянином і державою для встановлення правових відносин між сторонами під час проходження громадянами України військової служби в ЗСУ (абз. 2 п. 15 Положення про проходження військової служби).

Контракт укладається на певний визначений строк.

Відповідно до ч. 1 ст. 251 Цивільного Кодексу строком є певний період у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення. Відповідно до статті 252 ЦК строк визначається роками, місяцями, тижнями або годинами.

П. 2 ч. 9 ст. 23 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» встановлює, що для військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, дія контракту продовжується понад встановлені строки на період до закінчення особливого періоду оголошення демобілізації. Визначений строк - до закінчення особливого періоду - порушує цю умову Цивільного Кодексу.

Застосування норм права. Пряма (перспективна) дія актів у часі.

Акти законодавства не мають зворотної дії у часі, крім випадків коли вони пом'якшують чи скасовують відповідальність особи. Це означає, що прийнята норма про автоматичне продовження строкових контрактів поширюється на правовідносини, які виникатимуть у майбутньому, тобто на майбутні строкові контракти, укладені після набрання чинності цієї норми, і не можуть поширюватись на контракти, укладені до 2014 року. Однак незважаючи на це, звільнитись у зв'язку із закінченням терміну дії контрактів військовослужбовцям, які мали контракти на 3 чи 5 років, сьогодні неможливо. Їх просто не відпускають, неправильно застосовуючи норми права.

2. Правові.

Принцип договірності права.

З початку дії особливого періоду військовослужбовці уклали контракт до кінця особливого періоду чи оголошення рішення про демобілізацію. Таким чином, контракти були укладені на невизначений строк, що суперечить принципам договірності права та є дискримінаційним.

Принцип справедливості та рівності.

Військовослужбовці, які мають короткотермінові контракти на 6 місяців, перебувають у більш вигідному становищі, аніж ті, що мають контракти до закінчення особливого періоду. А військові, які підписали контракт до початку особливого періоду і мали чітко прописані строки у своїх контрактах, взагалі постраждали найбільше, адже їхні контракти «автоматично продовжились до закінчення особливого періоду» і такі особи продовжують служити по чотири, п'ять і більше років.

Принцип правової визначеності.

Правові норми мають володіти правовою стабільністю та передбачуваністю. За цим принципом люди (в даному випадку військовослужбовці) повинні мати змогу планувати свої дії з упевненістю та розуміти їх правові наслідки. Це вимагає простоти і ясності правових актів. Теж саме йдеться не тільки про самі норми, але і про їх застосування, яке має бути однаковим. «Я іду на контракт, ризикую життям і здоров'ям, але чітко знаю, що я за це отримую» (грошове забезпечення, пільги, що отримує моя родина, та коли я повернусь додому».

Строк служби - до закінчення особливого періоду - є абсолютно невизначеним, через що військові не мають жодної можливості планувати своє життя, живуть і воюють, не знаючи, що їх чекає надалі.

Принцип свободи.

Безстрокова служба створює фактично форму сучасного рабства для військовослужбовців, адже коли настане кінець особливого періоду невідомо, а його строки законодавчо невизначені. Отже, військова служба затягується на роки, порушує свободу людини розпоряджатися своїм життям на власний розсуд.

3. Психологічні

Незнання дати звільнення негативно впливає на психіку військовослужбовців, породжує в них апатію, знижує мотивацію до виконання службових обов'язків та в цілому деморалізує, погіршуючи загальний мікроклімат у ЗСУ та інших військових формуваннях. Військові часто говорять: «Ми як раби, не знаємо, скільки ще служити і коли нас відпустять». Неправильно стверджувати, що всі військові, як тільки отримають можливість звільнитися, покинуть військову службу, але вони хочуть ясності і визначеності, поваги до їх гідності і забезпечення їх прав.

4. Суспільно-політичні

Відомо, що довіра - найвищий суспільний капітал. Невирішеність даного питання сприяє зменшенню довіри між військовослужбовцем і державою, сприяє загостренню існуючих протиріч, може призвести до масових акцій протесту та мітингів. Це також породжує недовіру до суспільних інститутів в інших громадян, які спостерігають, як поведуться з тими, хто жертвує собою заради Батьківщини, поглиблює існуючу недовіру між громадянином та державним апаратом.

Щодо військової служби за контрактом, то така ситуація не сприяє підвищенню її авторитету та негативно впливатиме на набір нових військовослужбовців за контрактом. Військовому для захисту Батьківщини

потрібно забезпечити найвищий рівень захисту його прав. Тоді проблем з набором нових контрактників не буде.

5. Інформаційні

Відсутність ясності та чіткої позиції як по короткостроковим контрактам, так і по строковим, які вже закінчились, породжує багато чуток і вигадок, створює родючий ґрунт для можливих маніпуляцій в інформаційному просторі. Цей фактор посилюється в умовах гібридної війни, а саме її інформаційно-ідеологічної частини, і вже використовується для дестабілізації ситуації в державі.

Можливі майбутні сценарії

На наш погляд, ситуація із законопроектом № 4689 буде розвиватися за одним із чотирьох сценаріїв.

- Бажаний. Звільнення строкових і безстрокових контрактників відбувається в рамках одного законопроекту.

- Посередній. Повернення до логіки законопроекту № 4689, який був узгоджений комітетом. Вирішується тільки питання безстрокових контрактів до закінчення особливого періоду. Питання строкових контрактів, дія яких завершилась, залишається поза увагою.

- Посередній покращений. Вирішення питання безстрокових контрактів. Питання строкових виноситься за текст законопроекту, але даються чіткі зобов'язання з боку посадових осіб та дедлайни по розробленню законопроекту щодо звільнення строкових контрактників.

- Негативний. Законопроект № 4689 не вступає у дію. Внаслідок палких обговорень не вдається узгодити і текст нового законопроекту. Не звільняються ні короткострокові, ні строкові контрактники. Час іде, питання не вирішується. Напруга зростає.

Правові форми вирішення проблеми

Процедурно дане питання може бути вирішене у таких правових формах:

- Голова ВР підписує прийнятий законопроект № 4689 і передає його на підпис Президенту, який його також підписує його та оприлюднює.

- Приймається рішення про скасування прийнятого законопроекту з одночасним прийняттям нового в редакції законопроекту № 4689 без поправки депутата Пастуха, як це планувалося раніше.

- Після скасування законопроекту чи його ветоування Президентом розробляється новий законопроект з унормуванням строків як контрактів до закінчення особливого періоду, так строкових контрактів, які «автоматично продовжились».

Підсумовуючи, зазначимо, що питання звільнення всіх військовослужбовців, які проходять службу за контрактом, має бути чітко унормоване та вирішене вже найближчим часом. Цього чекає окремо взятий військовослужбовець на фронті і в тилу, цього чекає його родина. Цього вимагає від нас право і закон (http://censor.net.ua/blogs/3641/u_stan_zavisannya_pro_zakonoproekt_4689_ch_2). – 2016. – 05.09).

Блог на сайті “Українська правда”

Про автора: Тарас Шевченко, співголова Ради Реанімаційного пакету реформ та співініціатор громадського руху "ЧЕСНО", директор Центру демократії та верховенства права.

Порядок денний депутатам від РПП на перший тиждень 5 сесії: децентралізація, дерегуляція та енергетика

Чи стане 5 сесія новим етапом в реалізації реформаторського порядку денного для України, чи партійні амбіції та популістичні розрахунки далі братимуть верх над ухваленням законів, необхідних для побудови нової європейської України, вільної від корупції влади, надмірної централізації та неефективного втручання держави в економіку?

Вже в перший тиждень роботи 5 сесії народні депутати мають можливість зробити суттєвий крок вперед у впровадженні реформ. І надолужити відверте гальмування, яке мало місце впродовж останніх пленарних тижнів попередньої сесії.

Громадськість сподівається, що у вересні народні депутати відкинуть популізм та почнуть активну роботу над реформами уже з першого тижня сесії. Реанімаційний пакет реформ підготував народним обранцям порядок денний із десяти важливих законопроектів на перші чотири робочі дні. Приоритетними на цей тиждень для Верховної Ради мають стати законодавчі ініціативи у сфері децентралізації, дерегуляції та енергетики. Прийняття низки важливих у цих напрямках законопроектів дасть поштовх у активізації реформ.

Передусім, йдеться про пакет законодавчих ініціатив у напрямку децентралізації, який дозволить усунути перешкоди на шляху утворення та розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад:

N4772 Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо добровільного приєднання територіальних громад), ініціатори: Микола Федорук та 23 інших депутати. Законопроект запроваджує механізми нарощування території об'єднаної територіальної громади до меж, які відповідають Перспективному плану спроможної територіальної громади, шляхом добровільного приєднання територіальних громад. При цьому перехід у нову якість для об'єднаної територіальної громади повинен відбуватись після досягнення нею параметрів, які свідчать про її фактичну спроможність.

N3390 Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" щодо забезпечення державної підтримки добровільного об'єднання територіальних громад, ініціатор: Микола Федорук. Законопроектом передбачено, що якщо протягом місяця після подання обласної державної адміністрації до відповідної обласної ради проекту Перспективного плану формування територій громад чи змін до нього відповідна обласна рада не схвалила проект чи зміни до нього, Кабінет Міністрів України може визнати створені відповідно до статті 7 цього Закону об'єднані територіальні громади, які відповідають проекту Перспективного плану формування територій громад чи змінам до нього.

N4386-д Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України

щодо зарахування окремих адміністративних зборів до місцевих бюджетів, ініціатори: Андрій Павелко та інші. Законопроект унормовує зарахування до доходів загального фонду бюджетів об'єднаних територіальних громад окремих видів плати за надання адміністративних послуг, таких як: адміністративний збір за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень; адміністративний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань; плати за скорочення термінів надання послуг.

N4676 Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов зміни меж районів у процесі добровільного об'єднання територіальних громад, ініціатори: Олена Бойко та інші. Метою законопроекту є визначення послідовності дій у процесі призначення перших місцевих виборів у територіальних громадах, утворених в результаті об'єднання територіальних громад різних районів та зміни меж таких районів.

N4742 Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища), ініціатори: Олександр Дехтярчук та інші. Законопроект чіткіше визначає статус старости – просторові межі його діяльності, кола повноважень, підстави та порядок дострокового припинення повноважень, гарантій діяльності.

Не менш важливим блоком на першому сесійному тижні є ініціативи в напрямку дерегуляції – усунення зайвих адміністративних бар'єрів та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу в Україні.

N3132 Проект Закону про внесення змін до деяких Законів України (щодо підвищення ефективності процедур банкрутства), ініціатори: Андрій Іванчук та інші. Законопроект: дає можливість ініціювати справу про банкрутство на ранніх етапах неплатоспроможності, не доводячи фінансове становище боржника до критичного; захищає права кредиторів, що не подали вчасно своїх вимог; скасовує право кожного забезпеченого кредитора блокувати рішення про санацію; спрощує та підвищує прозорість реалізації майна боржника.

N4194 Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання печаток юридичними особами та фізичними особами підприємцями, ініціатори: Владислав Голуб і Олена Сотник. Де-юре використання печатки в Україні є добровільним, однак необхідність печатки прописана в багатьох нормативних документах. В Україні відсутній контроль за виготовленням і зберіганням печаток, що робить вимоги до її використання беззмістовними.

N4958 Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення ліцензійних процедур у сфері зовнішньоекономічної діяльності, ініціатори: Ніна Южаніна. Законопроект передбачає: скасування ліцензування експорту, імпорту спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів як надмірного регулювання, що вже урегульоване через ліцензування роздрібною та оптовою торгівлю; скасування фінансових санкцій за неподання суб'єктами звітів у цій сфері, як таких, що надмірно обмежують роздрібну торгівлю.

Третім ключовим пріоритетом на першому сесійному тижні 5 сесії, на думку експертів РІПР, є ухвалення на основу N4493 урядового Проекту Закону

про ринок електричної енергії України. Метою законопроекту є забезпечення надійного та безпечного постачання електричної енергії з урахуванням інтересів споживачів, мінімізації витрат на послуги постачання, шляхом визначення на законодавчому рівні організаційної структури та принципів функціонування ринку електричної енергії, основних засад та передумов його реформування (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/tshevchenko/57cd6bc5ce8bb/>). – 2016. – 05.09).

***

Блог на сайті “Інтелектуальна власність”

Про автора: Володимир Гронський, композитор, заслужений діяч мистецтв України, лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка, член Спілки кінематографістів України

Шлях до розквіту українського мистецтва — через захист прав авторів

Якщо в Україні запрацює ефективна система виплат винагороди авторам творів, наші митці нарешті стануть фінансово незалежними від роботодавців і зможуть вільно робити вибір між замовленнями сумнівної художньої якості та власними авторськими проектами.

Авторські права в Україні порушуються тотально — іншого слова не підібрати. Візьміть будь-який телеканал і перегляньте його програму за день. Ви побачите, наприклад, такі категорії, як «Радянські мультфільми» або щось на кшталт «Мультмікс», «Мультляндія» — щодня по півтори-дві години ефірного часу, не вказуючи назви фільмів!, що є грубим порушенням прав авторів. Велика частка тих мультфільмів створена українськими авторами, які не отримують із цих показів жодних відрахувань. А це знамениті серіали «Як козаки...» геніального Володимира Дахна, або ж «Пригоди капітана Врунгеля» чи «Острів скарбів» Давида Черкаського, вишукані авторські роботи Євгена Сивоконя, відзначені десятками міжнародних призів, та сотні інших чудових картин студії Укранімафільм! Те ж саме і з документальними та науково-популярними фільмами студії Київнаукафільм та Укркінохроніка, які також демонструють безіменними збірками!... Назви ігрових фільмів телеканали вказують, але під час показу можуть обрізати фінальні титри, що теж є грубим порушенням авторських та суміжних прав. За нашим моніторингом лише на провідних телеканалах щомісяця здійснюється понад 200 показів українських художніх та телевізійних фільмів, за які не сплачується жодної копійки авторської винагороди.

Ще у 2007 році профільний комітет Верховної Ради на вимогу міжнародних організацій провів ґрунтовне дослідження порушень у сфері захисту інтелектуальної власності в Україні. На той час, за оцінками експертів, вітчизняні й іноземні автори щорічно недоотримували від українських користувачів близько 7 млрд гривень. З того часу майже нічого не змінилося. Серед найбільших неплатників — загальнонаціональні телекомпанії, ФМ-станції та кабельні мережі великих міст, такі як «Воля-кабель» та подібні. Для порівняння: якщо в Україні останнім часом збирають по 60-70 млн гривень авторської винагороди на рік, то у сусідній Польщі понад 120 млн євро! А у Франції понад 1 млрд! Не важко вирахувати масштаби тіньового «ринку», на

якому наживаються наші «священні корови» від телебачення і радіо та їхні лобісти у владних кабінетах!

Ставлення до захисту авторських прав – це тест на зрілість громадянського суспільства, на його цивілізованість, «європейськість», адже авторська винагорода дає свободу вибору, є невід’ємною умовою свободи творчості. Не отримуючи її, українські автори як молоді, так і вже знані – знаходяться у повній залежності від роботодавця, змушені витратити дорогоцінний час і творчу енергію на комерційні замовлення сумнівної художньої якості, замість того, щоб створювати власні, альтернативні авторські проекти.

Через громадські організації колективного управління, які захищають права митців, ми постійно звертаємось до телеканалів щодо виплати роялті. Але вони не визнають, що мають платити, посилаючись на недосконалість законодавства і відгородившись від авторів власними юридичними службами. Зважаючи на репутацію нашої системи судочинства і брак досвідчених юристів з питань авторського права, сподіватись авторам залишається лише на підтримку європейських інституцій та небайдужість журналістської спільноти.

Загалом, чинне законодавство та система виплати винагород потребують комплексної оптимізації. І тут ми чекаємо, що уряд чітко засвідчить свою волю до докорінних змін. Натомість останні ініціативи чиновників відверто дивують. По-перше, чому така гуманітарна сфера, як захист авторського права, перейшла від Міністерства освіти до Міністерства економічного розвитку та торгівлі? Чому не до Міністерства культури, де авторів хоча б в обличчя знають?

По-друге, Міністерство економічного розвитку та торгівлі демонструє такий собі «більшовицький» підхід — зруйнувати все «до основанья», а потім на руїнах будувати щось незрозуміле для широкого загалу. Кулуарно, без залучення мистецької спільноти, розроблено концепцію реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні. Ця концепція не пропонує жодних конкретних законодавчих рішень та економічних обґрунтувань, але передбачає скасування того, що вже хоч якось працює за рахунок багаторічних зусиль ентузіастів. Ми, митці, весь час добивались, щоб захистом авторських прав займався незалежний державний регулюючий орган, а не департамент при міністерстві. Зараз пропонують понизити статус такого органу, а Державну службу інтелектуальної власності взагалі ліквідувати?! Більш того, пропонується повернутись до радянської системи — всіх авторів примусово-добровільно загаяють в єдину! організацію колективного управління, яку планують створити на базі ДО УААСП?! Проти цього вже виступили найавторитетніші світові авторські організації, які у листі до уряду попередили, що це відкине Україну на десятки років назад і спричинить розірвання усіх міжнародних договорів.

Що ми пропонуємо натомість? Залучити до розробки нової реформи незалежних експертів, митців та юристів, провести аналіз ринку й широке обговорення шляхів вирішення проблеми. До речі, приклад такої спільної роботи вже був за часів міністра освіти Івана Вакарчука. Експерти зможуть побудувати ефективну економічну модель і працюючу систему виплат. Це, нарешті, забезпечить авторів достойною винагородою. А коли наші митці стануть фінансово незалежними, я впевнений, що ми побачимо справжній

***

Блог на сайті “Інтелектуальна власність”

Про автора: Дмитро Колесніков, віце-президент Асоціації продюсерів України

Захист авторських прав – питання економічної безпеки України

Чому монетизація українського ринку кіно- та телепродукції відбувається майже повністю за межами країни, і що з цим робити?

Останнім часом багато говорять про необхідність відродження українського кіно. У нашій країні досить талантів, яким під силу таке завдання, однак, на шляху до цієї благої мети стоїть серйозна перешкода – відсутність працюючої системи виплат авторської нагороди (роялті).

Такої системи фактично немає. Громадські організації, одним з ініціаторів і засновників яких є Асоціація продюсерів України, самі виявляють порушення і звертаються за належними виплатами до корпоративних користувачів контенту. У випадку з кінематографістами – до ретрансляторів (кабельних операторів та ін.), схожих порушень дуже багато. І добровільно ніхто не згоджується платити! Ми намагаємось добиватися виплат через суди, але це триває довго і в боротьбі з сильним лобі опонентів.

Крім того, якщо продюсерські компанії, які знімають продукт за свої гроші, ще якимось намагаються регулювати захист авторських прав, то державні права взагалі ніяк не охороняються. А це цілий пласт фільмів, створених у радянські часи за державні гроші. Ці фільми постійно транслюються на телебаченні та через онлайн-сервіси, не даючи в бюджет тих грошей, які могли б давати.

Коли глядач в Україні дивиться будь-який онлайн-канал, йому демонструють рекламу. Зарубіжні канали використовують нашу аудиторію, наш рекламний ринок, але жодної прив'язки до фінансових надходжень з цього в нашу країну ми не бачимо. Не платяться ні податки, ні роялті. Просто тому, що більшість угод щодо реклами укладаються не в Україні. За нашими оцінками, лише 20% від цього фінансового потоку ми бачимо тут – решта осідає в офшорах. По суті, майже вся монетизація ринку відбувається за межами країни. Круговороту «творчих грошей» у нас немає. Оцінки обсягів недоодержаного авторами дуже різняться, як правило, це мільярди гривень.

Природно, за таких умов бізнес зі створення національного авторського продукту в Україні нерентабельний – немає поворотності коштів. Нікого не цікавить ринок, який не приносить грошей. Або ти повинен продавати рекламний час за кордоном і там же залишати гроші. При цьому, з яким би каналом ми не починали розмову про виплати, одержуємо відповідь: «Ми збиткові». І при вищезазначеній схемі вони дійсно офіційно збиткові!

Більше того, усе це відбивається на якості кіно- і телепродукту. У середині нульових я був директором виробничої компанії на телеканалі Інтер і ми тоді починали робити серіали, в яких на виробництво однієї серії витрачали \$50-70

тис. зараз знімають за \$10 тис. серію. Відповідно гіршою стає якість. Так можна дійти до того, що канали купуватимуть які-небудь індійські серіали по \$500 за серію – якість буде порівнянною. Виходить порочне коло: зі зниженням якості падає інтерес глядача, і, отже, знижується привабливість продукту для рекламодавця. Це означає ще менше грошей для творців контенту і, відповідно, менше можливостей знімати якісний продукт. Канали і так майже не платять, а за ширпотреб і тим більше платити не будуть.

Проблема авторських виплат не те, що назріла, а давно перезріла. І її потрібно вирішувати комплексно, розробляючи нову модель, виходячи з їх нових умов перетину кордону і розповсюдження контенту електронним способом на території України. Що ж ми бачимо від чиновників, які призначені допомагати українським авторам і продюсерам? Нещодавно Мінекономрозвитку запропонував концепцію реформи системи охорони інтелектуальної власності, Кабінет міністрів України її схвалив. Але ця концепція не вирішує абсолютно НІЧОГО з описаних проблем. У ній геть-чисто відсутнє економічне обґрунтування: як одержувати роялті з користувачів, як забезпечити авторів виплатами, як вирішити комплексно моніторинг і легалізацію контенту в Інтернеті? Коли у будинку протікає дах і обвалені перекриття, вони говорять про якусь зміну фасаду. Пропонують замінити одну групу розподілювачів коштів на іншу.

Ви запитаете, що пропонуємо зі свого боку ми, виробники аудіовізуального продукту? Проблема не має простого вирішення, але його можна знайти. Перший крок: необхідно створити експертну групу з Податковою службою, РНБО, органами кібербезпеки. Потім провести аналіз ємності ринку, поставити на облік усі вхідні потоки контенту. На основі цього розробити економічну модель, яка дозволить ефективно робити авторські відрахування. Варіанти можуть бути різними, наприклад, у ряді країн вводять податок на YouTube, Google та ін. глобальні ресурси розповсюдження контенту. Одного рішення на всі випадки життя не знайти, адже цифрова сфера змінюється постійно. Головне – рухатися в даному напрямку, інакше ми просто перетворимо країну в інструмент для заробляння грошей зарубіжними авторами і компаніями. А це вже питання національної безпеки(<http://www.intelvlas.com.ua/blog/anonim/zahyst-avtorskyh-prav-pytannya-ekonomichnoyi-bezpeky-ukrayiny>). – 2016. – 02.09).

***

Взгляд юриста

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: Данил Гетманцев

Системные изменения Налогового кодекса: Минфин сменил топор на скальпель

Опубликованный Минфином законопроект о внесении изменений в Налоговый кодекс откровенно порадовал. Порадовал не столько содержанием (о нем позже), сколько подходом. Он вызвал ощущение того, что впервые за весь постмайдановский период министерство занялось своим прямым делом,

отказавшись от громких лозунгов, заявлений, бесплодных переговоров с самопровозглашенными экспертами, надувания щек и самолюбования. Минфин занялся работой над нормативными актами, деталями, незаметными, но очень важными механизмами налогообложения. Несмотря на то, что документ кричаще сырой, в представленном обществе проекте закона впервые есть что обсуждать, есть над чем работать и что совершенствовать...

Отказ от псевдонаучной фантастики

Налицо важный симптом, свидетельствующий об оздоровлении системы Минфина. А вслед за ней — избавление всей системы государственных финансов от вируса постмайдановского инфантильного радикализма, распространенного группой людей, гордо именующих себя “экспертным середовищем”. Людей образованных ровно настолько, насколько это необходимо для формулирования понятных избирателю, но абсолютно ложных тезисов в духе шариковского “взять все и поделить”. Адептам церкви украинского неолиберализма удалось отсрочить позитивные изменения в налогообложении более чем на два года, попутно уничтожив те немногие полезные достижения (а они, бесспорно, были), реализованные еще при “злочинной” власти.

Приход в Минфин бюрократов в хорошем смысле этого слова, очевидно, купировал этот процесс, сместив акценты с безответственного популизма на так ныне необходимый государственный подход.

Работа с деталями, демонстрируемая Минфином делает законопроект неинтересным для популистов: ведь глубина проработки проблем налогового регулирования не позволяет использовать критику изменений для построения пусть даже второсортной пиар-компании. Ну, на самом деле, как можно построить собственный пиар на обсуждении вопроса о тонкостях определения плательщика налога на землю как “постоянного землепользователя” либо на нюансах перечня подтверждающих командировочные затраты документов. Таким образом, создаются первые робкие предпосылки для того, чтобы вернуть налоготворчество в положенный ему узкий круг высокопрофессиональных специалистов.

Итак, первым позитивом проекта является отказ от радикализма урезания налоговых ставок, налога на распределенный капитал, прочей псевдонаучной фантастики и концентрация на доработке процессуальной стороны налогообложения. Не претендуя на роль предтечи современной политики Минфина, отметим, что о необходимости именно таких подходов мы уже неоднократно заявляли на страницах ZN.UA. Сегодня необходимо создать качественный механизм налогового администрирования, упрочить правовые средства защиты прав налогоплательщиков и доработать институт налоговой ответственности, не переписывая весь закон заново, а корректируя отдельные его противоречия и пробелы. Эффективный налоговый механизм — необходимое условие любых последующих экспериментов с экономической частью налоговой системы.

Попытка такого шага очевидно прослеживается в законопроекте. Минфин предлагает нормы, с одной стороны, значительно улучшающие систему администрирования, с другой — обеспечивающие централизацию управления

системой налоговых органов. В последнем случае команда министра финансов идет по тропе, уже проложенной до нее в далеком 2013 г. Именно тогда был создан государственный орган, позже окрещенный налогоплательщиками Минздохом. Подчеркнем, что речь идет не о реинкарнации Министерства доходов как инструмента обогащения отдельных лиц, а о централизации системы управления налоговыми отношениями, а значит — и о повышении эффективности, действенности налоговой системы. Будет ли созданная таким образом система использована во благо или во зло — зависит, как и в случае с мирным атомом, от того узкого круга лиц, которые управляют системой в государстве. Именно поэтому передача на уровень Министерства финансов функций управления контролирующими органами, утверждения подзаконных нормативных актов и обобщения правоприменительной практики в сфере налогообложения само по себе является положительным. Хотя одновременно может свидетельствовать как о здоровом прагматизме финансовой власти (во что мы склонны верить больше), так и о банальной борьбе за батистовые портянки. Вызывает интерес, как авторы правовой конструкции управления Минфином контролирующими органами собираются вписать ее в систему органов исполнительной власти, предусмотренную соответствующим законом, по которому Кабмин лишь направляет и координирует деятельность таких органов через министерство, не предоставляя последнему функции прямого управления.

Налоговая милиция/полиция — варианты фасада

Неправильным, по нашему мнению, является реформирование налоговой милиции в финансовую полицию. Причина проста: отсутствие реформы. Лишь редкий динозавр современного политикума сможет возразить против очевидной бесполезности существования налоговой милиции. Дело даже не в злоупотреблениях и притеснении прав налогоплательщиков (НП) с ее стороны. Дело в том, что и злоупотребляя, и притесняя, налоговая милиция ухитряется не выполнять свои прямые функции. В стране, где только по официальным оценкам уровень теневой экономики превышает 43%, налоговая милиция никак, просто никак не может передавать в суд 120 дел в год из находящихся у нее в производстве 1717. Очевидно, что эта структура работает только на себя и подлежит ликвидации, либо с передачей ее функций Национальной полиции, либо (что менее желательно) вновь созданному независимому правоохранительному органу а-ля Национальное антикоррупционное бюро. Как может улучшиться работа налоговой милиции вследствие изменения фасада и переподчинения в порядке, предусмотренном законопроектом Минфина, — абсолютно непонятно.

Консультации и сервис

В целом положительно характеризуя предлагаемые Минфином изменения системы администрирования налогов, отметим, что предложенные механизмы очевидно хромают, некоторые из них — даже на обе ноги. Возьмем новую функцию контролирующих органов — сервисное обслуживание налогоплательщиков. О нем действительно много говорят. И его определение на уровне закона необходимо. Однако только ли определение? Правовое регулирование сервисного обслуживания НП начинается и заканчивается

пунктом 14.1.226-1 законопроекта. Где детализация составляющих определения на уровне прав и обязанностей сторон правоотношений? Где отличие, грань между данными правоотношениями и классическими налоговыми правоотношениями “власть—подчинение”? Возможно, все эти моменты следует осмыслить, осознать, выписать одновременно с имплементацией нового института? Ведь в данном случае мы говорим не меньше, чем об институте, не так ли?

Теперь налоговые консультации. Функцию налогового консультирования уже давно хотят отобрать у фискальной службы ввиду явного фискального уклона налоговых консультаций. В здравом уме и трезвой памяти налогоплательщик вряд ли может рассчитывать на толкование фискальной службой закона в его пользу. Однако мы не можем разделить оптимизм тех, кто считает, что Минфин выступит арбитром в споре плательщика налога с фискальной службой, встав на сторону налогоплательщика: ведь цели Минфина совпадают с целями ДФС. К тому же, как мы видим из сказанного выше, они постепенно сливаются в одну систему. Но к идее передачи функции консультирования возникает еще один вопрос: а сможет ли центральный аппарат Минфина переварить вал индивидуальных консультаций, которые сейчас предоставляют фискалы на всех уровнях работы с налогоплательщиками — от общегосударственного до районного? Где налогоплательщик будет обжаловать налоговую консультацию, с которой он не согласен? Согласно ст. 19 КАСУ, ему необходимо, независимо от собственного местонахождения, подать иск в суд г. Киева. Насколько это удобно? И почему налогоплательщик не сможет задать свой вопрос через электронный кабинет, которому посвящено столько внимания в законопроекте? Очевидно, что над целесообразностью либо реализацией этой идеи следует хорошо подумать.

Электронный кабинет и электрический стул

Электронный кабинет налогоплательщика — отдельный долгий разговор. Давайте определимся: электронный кабинет — это право или обязанность налогоплательщика? Пока что, следуя из проекта нормы ст. 16.1.14 НК, налогоплательщик имеет право один раз принять решение об использовании электронного кабинета и более вернуться уже не может. Отказаться от работы в электронном кабинете, похоже, невозможно. А ведь случаи бывают разные, и доступ к электронным средствам связи даже в таком “сверхразвитом” в смысле телекоммуникаций государстве, как наше, штука непостоянная. Еще одно. Если верить тексту проекта, налогоплательщик получает достаточно широкий доступ к информации о себе и налоговых взаимоотношениях с государством. Возникает вопрос: каков статус этой информации (с учетом изменений в ст. 74 НК)? Является ли она публичной? Может ли налогоплательщик требовать внесения изменений в информацию или ее исключения из баз? К кому подавать такой иск? Это архиактуальная проблема в проекте не решена.

Количество вопросов к нормам, регламентирующим статус электронного кабинета, порождает прямо-таки непреодолимое желание переписать их заново. Непонятно, зачем столь детально расписывать на уровне закона то, что можно и нужно расписать на уровне подзаконного акта. Ведь инструмент электронного кабинета еще не обкатан и должен тысячу раз меняться. Очевидно, что ст. 42-1

напоминает больше инструкцию, чем закон. Экономия на юристах при ее подготовке проявляется хотя бы в том, что, согласно п. 42-1.3, программное обеспечение является собственностью государства, хотя даже юристу-второкурснику понятно, что отношения интеллектуальной собственности вещное право не регулирует.

Вызывают определенные сомнения и нормы, освобождающие от ответственности налогоплательщика в случае сбоев в работе ПО электронного кабинета. По нашему мнению, неточность их формулировки может стать инструментом злоупотребления НП своими правами. Таким образом, несмотря на положительный характер введения в закон ст. 42-1 НК, ее содержание требует существенной доработки, если мы не хотим превратить электронный кабинет налогоплательщика в его электрический стул.

Вина и ответственность

Отдельную благодарность хочется выразить разработчикам законопроекта за п. 43.7 НК. Это второй случай, предусмотренный налоговым законом, когда ответственность перед налогоплательщиком будет нести государство. О необходимости расширения перечня составов финансовых правонарушений государства по отношению к налогоплательщику говорят уже давно. И ростки расширения списка порождают надежду на то, что когда-нибудь в нормах налогового закона мы увидим и другие (возможно, зеркальные?) составы финансовых правонарушений государства.

Не так все гладко с изменениями в ст. 109 НК. Одно слово, вносимое в текст статьи, призвано сделать революцию, разрушив старый мир безвиновной ответственности налогоплательщика за совершение финансовых правонарушений. В определение налогового правонарушения вносится признак “виновности”. Правильно ли это? Абсолютно, ведь существующая ситуация недопустима! Можно ли это сделать так, как предлагает Минфин? Никогда! Подобно любой революции, предлагающей снести до основания старый проклятый мир, революция ст. 109 НК ничего не предлагает взамен. Ведь все составы правонарушений (кроме одного), выписанные в главе 11 НК, были выписаны с учетом отсутствия вины в действиях налогоплательщика (или вообще непонятно с учетом чего, как состав ст. 123 НК), их правоприменительная практика сформировалась; и пусть она не идеальна, но механизм работает. С внесением одного слова в текст ст. 109 механизм рухнет. Именно поэтому переделывать необходимо всю главу 11 НК.

Усеченный состав налогового правонарушения является налоговым средневековьем по сравнению даже с аналогичными институтами правовых систем наших постсоветских соседей. Однако во всех развитых странах существует категория правонарушений, т.н. *formal infringements*, которые ввиду относительно небольших санкций и незначительного уровня общественной опасности не предусматривают доказывание вины как обязательное условие привлечения к ответственности (напр., Польша, Германия, Дания и многие другие). К таким нарушениям относятся несвоевременная подача налоговой декларации, уплата налога (в части начисления пени), подача информации на запрос налоговой и т.д. Право государства устанавливать такого рода составы правонарушений признано Европейским судом по правам человека (см. напр.

Janosevic vs. Sweden, Appl/34619/97). Ведь доказывание вины по массе мелких формальных нарушений парализует налоговый контроль. Поэтому достаточным для того, чтобы нарушение ст. 6 (2) Конвенции не имело места, является предусмотренная законом возможность налогоплательщика предоставить факты, освобождающие его от ответственности (exonerating facts). При этом реформа налоговой ответственности (а здесь мы можем и должны говорить о реформе) должна осуществляться с одновременным изменением норм об уголовной ответственности за налоговые правонарушения, ведь эти институты неразрывно связаны между собой.

Бесспорное списание

Не порадует налогоплательщиков то, что законопроект предлагает вернуться к бесспорному, внесудебному списанию средств со счета НП на основании решения руководителя контролирующего органа (п. 95.5). Правда, данное право действует только относительно сумм, определенных самим налогоплательщиком в своей же декларации. Однако в таком ограничении есть доля лукавства. Дело в том, что согласно НК сумма денежного обязательства гасится налогоплательщиком по мере возникновения. Поэтому если у налогоплательщика возникла недоимка за определенный налоговый период, сумма налога, уплаченного НП в следующем месяце, будет отнесена в счет уплаты недоимки, а налоговое обязательство, указанное в декларации, будет считаться непоплатенным и может быть взыскано вне суда. В этой связи целесообразнее было бы упростить существующий порядок получения согласия суда на взыскание средств со счета плательщика, минимизировав известные механизмы, позволяющие налогоплательщикам злоупотреблять своими правами и затягивать взыскание, чем вводить право на внесудебное взыскание налоговиков.

Земельный налог с... квартир

Неприятной новостью для большинства граждан Украины станет то обстоятельство, что Минфин настаивает на уплате налога на землю собственниками и даже арендаторами квартир в многоквартирных домах. Для этого Минфин в проекте предусматривает механизм начисления и удержания налога на землю под многоквартирным домом — налоговым агентом, коим в данном случае будет ОСМД. Говоря откровенно, Минфин имеет на это право. Ведь удерживать налог на землю под одними домами и не удерживать под другими — несправедливо. Однако каким образом будет осуществляться налогообложение в тех случаях, когда границы земельных участков не определены (а таких большинство)? Как можно возложить функцию налогового агента на ОСМД, которое, по определению, таковым не может являться? Почему нельзя достичь тех же целей в рамках действующего законодательства — до конца непонятно. Очевидно, что Минфин порождает очередной нежизнеспособный громоздкий механизм без каких-либо шансов на эффективную работу. Из приятных новостей по этой же теме из-под налогообложения выведут приусадебные постройки (гаражи, сараи и т.д.), что также правильно. Налогообложение ЧП Еще один очень важный шаг со стороны Минфина — изменения в ст. 177 НК, которыми предусматривается детализация правил налогового учета частных предпринимателей. Речь не идет и не может

идти об урегулировании порядка формирования объекта налогообложения на уровне налоговой силлаботоники. Однако детализация правил формирования затрат предпринимателя, урегулирование амортизации его основных средств — это безусловное достижение правового регулирования налогообложения малого бизнеса. С другой стороны, не вполне объяснимым с точки зрения налоговой политики является еще одно нововведение в НДФЛ. Речь идет о ст. 177-1 НК, которая вводит новую категорию налогоплательщиков — физические лица, осуществляющие индивидуальную деятельность. К ним относятся лица, не являющиеся ни самозанятыми лицами, ни наемными работниками. Это люди, которые осуществляют деятельность по торговле на рынках, предоставлению бытовых услуг и занятию национальными промыслами. Ни у кого нет сомнений относительно того, что поддержка микробизнеса необходима. Это один из важных факторов обеспечения занятости. Однако в чем смысл введения плательщика с новым статусом параллельно с уже существующей крайне лояльной системой единого налога, о необходимости сужения которой так много и долго говорят специалисты? Кому нужна конкуренция налоговых статусов физлица, осуществляющего индивидуальную деятельность, с плательщиком единого налога первой, а возможно — и второй группы? Надеемся, что у Минфина есть ответы на эти вопросы и здесь речь идет не об очередной “взятке избирателю”, а о первом шаге столь давно отсутствующей у нас продуманной налоговой политики. В целом позитивными являются изменения, касающиеся администрирования НДС и акцизного налога. Регулирование НДС значительно почистили. Конечно, совершенству нет предела, но уже сейчас мы можем сказать, что при условии принятия изменений большинство существенных проблем администрирования НДС решены (регистрация накладных, сроки, реестр заявлений на возмещение и многие другие). Приятно то, что здесь законодатель работает с мелочами, заменив привычный ему топор на скальпель. В отличие от НДС, акцизному налогу предстоит еще длинный путь совершенствования. Пока проблем достаточно много. Их перечень пополнит расширение объекта налогообложения за счет отпуска топлива для собственных нужд и передачи топлива по поручению третьим лицам.

***

Данная публикация даже теоретически не может вместить анализ хотя бы половины всех изменений, предусмотренных в законопроекте. Все изменения, возможно, не столь резонансны, но определенно важны. Характеризуя документ в целом, мы можем утверждать, что по своей форме и содержанию это как раз то, что требуется налоговой системе. Это не тайфун авантюрной налоговой реформы, слепой в своей разрушительности. Здесь больше юридической, чем экономической составляющей — и это тоже правильно. Документ не претендует стать основным стимулом для развития отечественной экономики, однако никакой законопроект о налоговом реформировании не может на это претендовать в стране, где стоимость АК-74 примерно равна месячному счету за коммунальные услуги. Документ не идеален и оставляет за скобками много того, что он должен был учесть (например, требования к мотивировочной части налогового уведомления-решения, уточнение процедуры его обжалования,

доработка налога на недвижимость и многое-многое другое). Документ сырой, несовершенный и требующий доработки. Однако в нем есть то, чего так не хватало в последнее время. Здесь больше содержания и меньше лозунгов. В нем больше правды и меньше иллюзий. Правды, которая нам сейчас очень нужна. Всем нам: разочаровавшимся, запутавшимся, опустившим руки, трезвеющим от постреволюционной эйфории. Разработанный Минфином законопроект — проявление государственного прагматизма, от которого мы все отвыкли, в нем осознание того, что ответ на все экономические проблемы лежит не в плоскости простых популярных решений, а является плодом детального, кропотливого труда как над разработкой правовых норм, так и по их выполнению (<http://jurblog.com.ua/2016/08/sistemnyie-izmeneniya-nalогоvogo-kodeksa-minfin-smenil-topor-na-skalpel/>). – 2016. – 29.09).

***

Блог на сайте “2000.ua”

Про автора: А.Охрименко, экономист

Как заставить украинцев понести деньги в банк на депозиты?

Во многом забавно читать новости спикеров НБУ, что население начало нести валюты в банки на депозиты в этом году. Если кто не знает, согласно официальным данным размещенным на сайте НБУ за семь месяцев 2016 года украинцы разместили в банках на депозитах гривны на сумму 6,4 млрд. грн, а валюты на сумму около 62 млн. долл. Для сравнения: за 2014-2015 год украинцы забрали из банков гривны на сумму около 70 млрд. грн, а валюты около 16 млрд. долл. Так что, хотя украинцы и разместили на депозитах валюту, а не забрали, это еще не говорит о том, что действительно начался возврат денег в банковскую систему Украины.

Для нормальной работы банковской системы Украины нужно, как минимум, чтобы украинцы обратно принесли и разместили в банках денежные средства на сумму, которую они забрали в банковском секторе после 2014 года, а еще лучше, чтобы они дополнительно разместили в банках как можно больше денег. Ибо от этого зависит рост кредитования экономики и будущее Украины.

В Украине нет альтернативы банковским депозитам. Но это не значит, что можно просто размещать рекламу и ждать, что украинцы будут массово нести деньги в банк на депозиты. Этого не произойдет, если не предпринять нужные меры, которые могли бы обеспечить солидный приток денег в банковский сектор. Для этого было бы хорошо, чтобы глава НБУ Валерия Гонтарева инициировала ряд реформ в финансовом секторе, которые бы стимулировали приток депозитов в банковский сектор.

Реформа №1. Стоило бы инициировать внесение изменений в Налоговый кодекс Украины в сфере налогообложения процентов от депозитов. Предлагается освободить от налогообложения проценты по тем депозитам, который размещаются на срок больше 1 года и, которые нельзя досрочно забрать. Что касается других депозитов, то по ним налоги можно оставить. В результате перед украинцами будет всегда выбор: платить налог и разместить депозит на короткий срок, или не платить налог, но разместить на длительный

срок. Сблaзн не платить налоги будет очень хорошим стимулом размещать депозиты на срок больше 1 года, а банки получают не просто депозиты, а долгосрочные ресурсы, которые будет проще выдавать в виде кредитов. Тем самым будет экономический стимул для украинцев стремиться размещать долгосрочные депозиты.

Реформа №2. Увеличить лимит защиты депозитов физлиц со стороны Фонда гарантирования вкладов физических лиц до 500 тыс. грн. Существующий лимит явно не способствует размещению больших депозитов. А для банков важно, чтобы деньги размещали богатые люди, и желательно миллионы и миллионы, а не десятки тысяч. Сделать лимит гарантирования вкладов 1 миллион грн. и больше, это сложно, а вот увеличить с 200 до 500 тыс. грн, это будет хорошим сигналом для самих вкладчиков, что не стоит бояться, и Фонд гарантирования вкладов все выплатит. Нужна хорошая новость, тогда и настроение у украинцев будет хорошее.

Реформа №3. Упорядочить и четко прописать все случаи, когда Фонд гарантирования вкладов имеет право не компенсировать сумму депозита. Это должно быть расписано и принято на законодательном уровне без каких-либо исключений и разночтений. К сожалению, и НБУ и Фонд гарантирования вкладов очень часто пугают украинцев своим вольным трактованием понятия «сомнительный депозит». Если стоит цель бороться с сомнительными депозитами, то это должно быть четко описано, и тогда не будет злоупотреблений со стороны работников банков и ФГВ.

Реформа №4. Сделать систему финансового омбудсмена, который будет выступать арбитром между украинцами, банками и НБУ. Очень часто украинцев пугает, что они не имеют защиты своих прав. Все эти митинги и демонстрации различных вкладчиков банков, которые закрыл НБУ, показывают, что ни НБУ, ни ФГВ, а тем более менеджеры банков, не могут быть беспристрастными. Поэтому нужна система финансового омбудсмена, которая должна выступать, прежде всего, на стороне украинских вкладчиков, и которая будет способна наказывать, и менеджеров банков, и менеджеров НБУ и ФГВ, если они нарушают закон. Без такой защиты тяжело агитировать украинцев доверять банкам, если они видят, как издеваются над митингующими вкладчиками представители НБУ и ФГВ.

И можно еще назвать пятый фактор, который очень важен для возврата денег в банковский сектор – это валютная стабильность. Гибкий курс гривны сейчас, это пародия, которую сделал НБУ и которой он так гордится. Гибкий курс, это когда изменение курса доллар/гривна в течение года не превышает 2,5% вниз и 2,5% вверх. Все эти скачки курса, которые организывает НБУ, ничего общего с гибким курсом не имеют. Ибо гибкий курс должен не пугать украинцев, а, наоборот, успокаивать и заставлять меньше заниматься валютными спекуляциями, а больше держать деньги в банке на депозите.

Как видите – все можно сделать очень просто. Нужно только желание и немного подумать своей головой (http://www.2000.ua/blogi/blogi_blogi/kak-zastavit-ukraincev-ponesti-dengi-v-bank-na-depozity.htm). – 2016. – 05.09).

Блог на сайті “Судебно-юридическая газета”**Про автора:** Андрій Іванов***Примирення винного з потерпілим: проблеми практики***

Все більше чути розмов про запровадження медіації задля примирення правопорушника та потерпілого, яка полягає в організації зустрічей потерпілого і правопорушника за тими справами, в яких злочинець визнав факт вчинення ним злочину і є спробою досягнення примирення між потерпілим і правопорушником з метою відшкодування завданої матеріальної та моральної шкоди. Річ не іде про моментальне відшкодування збитків, річ іде про те, що потерпілий та правопорушник досягають домовленості і однією із цілей такої домовленості є відшкодування заподіяних злочином збитків.

Медіація між потерпілими та правопорушниками є найпоширенішою формою відновного правосуддя у Європі, яке полягає в організації зустрічей учасників конкретного правопорушення для колективного вирішення питання: що робити з наслідками правопорушення та їх впливом на майбутнє. Відновне правосуддя орієнтується на надання можливості сторонам конфлікту і суспільству в цілому самим впоратися з наслідками злочину, мінімізувавши вплив державних органів.

В Україні існує інститут звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим, визначений у ст. 46 КК України, згідно якого особа, що вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду. Із диспозиції статті видно, що умовами такого звільнення від кримінальної відповідальності є примирення та відшкодування збитків чи усунення шкоди.

Новим КПК також запроваджений інститут угод про примирення між правопорушником та потерпілим, визначений главою 35 КПК України і представляється формою відновного правосуддя та крім того значно розширений перелік статей особливої частини КК України які відносяться до кримінальних проваджень приватного обвинувачення та можуть порушуватись тільки за заявою потерпілого.

Норми визначені в КК України та КПК України звісною мірою підвищують активність підозрюваних (обвинувачених) щодо усунення негативних наслідків злочину, відновленню прав потерпілих та надання їм можливості відновити свої порушені права більш повно. В свою чергу підозрюваний (обвинувачений) отримує можливість не бути засудженим та уникнути негативних наслідків притягнення до кримінальної відповідальності.

Але, якщо розбиратись, то незброєним поглядом видно певний перекис у підході до визначення того за скоєння якого злочину можливо звільнити правопорушника від кримінальної відповідальності, а за скоєння якого ні, які злочини порушуються тільки за скаргою потерпілого, а які відносяться до публічного обвинувачення.

Так наприклад кримінальне провадження за скоєння умисного злочину,

передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження без обтяжуючих обставин) може бути розпочате тільки на підставі заяви потерпілого, а в свою чергу заподіяння таких самих тілесних ушкоджень внаслідок скоєння необережного злочину, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК України (порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження) відноситься до справ публічного обвинувачення і може бути припинено за відсутності скарги потерпілого, тільки у разі якщо потерпілий та винний являються чоловіком (дружиною). Якщо злочин скоєний, наприклад сином (донькою) або батьками потерпілого то це вже справа публічного обвинувачення. Будь яка логіка законодавця відсутня взагалі.

Хоча злочин, передбачений ч. 1 ст. 286 КК України і є необережним злочином невеликої тяжкості (найтяжча санкція ч. 1 ст. 286 КК України передбачає покарання у вигляді обмеження волі на строк до трьох років, тобто відповідно до ст. 12 КК України порушення правил безпеки, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження є злочином невеликої тяжкості) однак при правозастосуванні ст. 46 КК України щодо примирення потерпілого з винним, який обвинувачується у скоєнні дорожньо-транспортної пригоди, внаслідок якої потерпілий отримав тілесні ушкодження середнього ступеню тяжкості виникають певні труднощі, які ускладнюють чи в деяких випадках унеможливають процес примирення винного з потерпілим.

Пов'язано це із тим, що відповідальність власників транспортних засобів застрахована, але виплата страхового відшкодування відбувається після набрання законної чинності рішенням суду про встановлення вини, однак ухвалу про закриття кримінального провадження у зв'язку з примиренням винного з потерпілим суд може винести тільки після повного відшкодування спричинених збитків.

Складається замкнуте коло коли страхове відшкодування потерпілому в кримінальному провадженні неможливо без ухвали суду про примирення винного з потерпілим, а в свою чергу винесення судом ухвали про примирення винного з потерпілим неможливо без відшкодування збитків у повному обсязі винним потерпілому.

Так згідно п. 36.1 ст. 36 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» страховик приймає вмотивоване рішення про здійснення страхового відшкодування або про відмову у здійсненні страхового відшкодування. Рішення про здійснення страхового відшкодування приймається у зв'язку з визнанням майнових вимог заявника або на підставі рішення суду, у разі якщо спір про здійснення страхового відшкодування розглядався в судовому порядку. Якщо розмір заподіяної шкоди перевищує страхову суму, розмір страхової виплати за таку шкоду обмежується зазначеною страховою сумою.

В багатьох випадках питання притягнення винного до кримінальної відповідальності не турбує потерпілого, який по суті не проти примирення і наполягає на застосуванні до винного важкого покарання, однак питання відшкодування збитків, заподіяних ДТП, завжди стоїть гостро, адже майже

пошкодженням автомобіля у ДТП заподіюється значна шкода.

Часто винний згоден відшкодувати збитки, але іноді виникає спір щодо розміру заподіяних збитків, тим більше інколи відшкодування здійснюється страховиком не у тому розмірі, на який розраховували потерпілий чи винний у ДТП і в багатьох випадках спір виникає і між винним у скоєнні ДТП та страховиком. Крім того деколи сума заподіяних збитків перевищує суму страхового відшкодування, але винний не в змозі сплатити суму збитків одразу, а може це зробити частинами на протязі якогось часу.

Основна складність полягає в тому, що у випадку ДТП заподіяні збитки складаються не тільки із шкоди заподіяної здоров'ю потерпілого (як наприклад у випадку заподіяння шкоди у результаті скоєння злочину передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України), а зростає у рази у зв'язку із пошкодженням автотранспорту, постраждалого у ДТП. Враховуючи дуже низький рівень доходів громадян України мало хто із винних у скоєнні ДТП може повністю відшкодувати заподіяні збитки за власний рахунок, тим більше не буде цього робити адже відповідальність застрахована.

Звісно, якщо у винного є відповідний дохід, то він може відшкодувати заподіяні у результаті ДТП збитки, однак, навіть у такому випадку виникає запитання яким чином він буде отримувати відшкодування від страховика. Його відповідальність застрахована і страховик повинен відшкодувати заподіяні збитки потерпілому. Якщо ж винний сам відшкодував заподіяні збитки задля швидкого примирення з потерпілим та звільнення від кримінальної відповідальності то яким чином він отримає відшкодування від страховика, адже п. 22.1. ст. 22 ЗУ «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» визначає, що у разі настання страхового випадку страховик у межах страхових сум, зазначених у страховому полісі, відшкодовує у встановленому цим Законом порядку оцінену шкоду, заподіяну внаслідок дорожньо-транспортної пригоди життю, здоров'ю, майну третьої особи.

Як отримати страхове відшкодування винному у ДТП, який відшкодував потерпілому заподіяні збитки. Можливо в порядку, передбаченому ст. 1199 ЦК України, в якій зазначено, що особа, яка відшкодувала шкоду, завдану іншою особою, має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом. Однак в даному випадку все повинно відбуватись навпаки, тобто страховик повинен відшкодувати винній особі шкоду, заподіяну третій особі, яку вже відшкодувала винна особа за власний рахунок, при тому, що її цивільна відповідальність застрахована. Вважаю, що можливо застосувати до цих правовідносин аналогію закону.

Невирішені питання відшкодування збитків виникнуть і в тому випадку, коли потерпілий не проти примирення з винним у скоєнні ДТП, але він, наприклад ще не завершив курс лікування і не знає остаточної суми, яка покрити витрати на лікування тощо, адже зайве в теперішній час люди просто не в змозі платити. Чи може він на час розгляду справи в суді заявити по примирення ті про те, що збитки, заподіяні ДТП, на час розгляду справи йому відшкодовані в повному обсязі, а в подальшому вимагати від винного відшкодування витрат, які

відбулися вже після розгляду справи в суді і винесення ухвали про звільнення винного від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим.

На мій особистий погляд у ст. 46 КК України слід внести зміни та викласти її у такій редакції: «особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим, визнала розмір заподіяної шкоди, відшкодувала завдані нею збитки чи визначила строк та порядок відшкодування завданих нею збитків або усунула заподіяну шкоду», або влюбій іншій редакції, яка б дозволила винному у скоєнні злочину та потерпілому на власний розсуд визначити умови примирення та порядок відшкодування заподіяної ДТП шкоди.

Крім того повертаючись до питання запровадження відновного правосуддя в Україні хотілось би зазначити, що для її повноцінного запровадження слід, на мій погляд, розширити також перелік складів злочинів, за скоєння яких можливо б було застосовувати звільнення від кримінальної відповідальності винного у зв'язку з примиренням з потерпілим. Можливо це було б зробити розширивши перелік статей, за якими можливе таке примирення та внести відповідні зміни до ст. 46 КК України, визначивши замість: «особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості» - «особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості чи середньої тяжкості без обтяжуючих обставин або необережний злочин середньої тяжкості». Тоді до переліку статей особливої частини КК України за якими можливе звільнення від кримінальної відповідальності потрапили б злочини, які «роблять» кримінальну статистику, це злочини передбачені ч. 1 ст. 185, ч. 1 ст. 186, ч. 1 ст. 190 КК України, можливо злочини невеликої тяжкості вчинені повторно та злочини середньої тяжкості вчинені вперше. На думку Мандриченко Ж. В., таке розширення кримінально-карних діянь досить позитивно і гуманно відобразиться на чинному кримінальному законодавстві.

Чи погіршить це становище потерпілого від злочину. Вважаю, що ні, оскільки суд виносить ухвалу про закриття кримінального провадження та звільнення від кримінальної відповідальності на підставі встановлення об'єктивної істини та вірної юридичної кваліфікації злочину, вина особи у скоєнні злочину доводиться і вже після цього можливий певний компроміс щодо конкретного розв'язання справи. Це не компроміс вини, вина доведена і встановлена, це компроміс здійснюється тільки щодо умов звільнення винної особи від кримінальної відповідальності.

Ухвала суду про закриття кримінального провадження та звільнення винного від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим, навіть у випадку виникнення спору щодо розміру заподіяної шкоди і порядку його відшкодування буде мати преюдиційне значення при розгляді цивільної справи.

Вважаю, що формально в теперішній час для застосування ст. 46 КК України для звільнення від кримінальної відповідальності винної особи у зв'язку з примиренням необхідне таке відшкодування збитків, на якому наполягає потерпілий і позиція потерпілого повинна бути визначальною в

такому випадку. Такої ж думки дотримується в своїй роботі і В.М. Тертишник, який зазначає, що принцип пріоритетності інтересів потерпілого над інтересами державних органів, котрий відроджується в національному законодавстві України, як ніколи відповідає ідеям гуманізму.

Якщо потерпілий вимагає повного відшкодування збитків: відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної внаслідок майна, моральної шкоди заподіяної внаслідок пошкодження майна, матеріальної шкоди заподіяної здоров'ю, та моральної шкоди заподіяної внаслідок пошкодження здоров'я то для звільнення винного від кримінальної відповідальності той повинен відшкодувати збитки, як того вимагає потерпілий.

Як поступати в іншому випадку, якщо потерпілий не проти примирення з винним, під час розгляду кримінальної справи про обвинувачення винного за ч. 1 ст. 286 КК України подає заяву, в якій зазначає, що матеріальні збитки йому відшкодовані і він не проти примирення з обвинуваченим. Чи повинен суд перевіряти повноту відшкодування збитків? Чи може достатньо позиції потерпілого. Я повторююсь, але вважаю, що позиція потерпілого повинна бути визначальною в цьому питанні, а вже якщо після закриття кримінального провадження виникне спір про відшкодування збитків, заподіяних ДТП, він повинен вирішуватись в порядку цивільного судочинства.

Доречно було б дозволити самому потерпілому і винному визначати умови і порядок відшкодування збитків, та встановити нормативні запобіжники, які б змусили винного в повному обсязі відшкодувати заподіяні збитки визначені угодою про примирення, а потерпілого змусили діяти відповідно до домовленості та не вимагати зайвого.

В якому вигляді слід формалізувати угоду про примирення винного з потерпілим, наслідком якої є звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ст. 46 КК України національне законодавство не містить. Однак існує ст. 471 КПК України, яка визначає зміст угоди про примирення, що інших правовідносин між потерпілим і винним, які тягнуть за собою винесення обвинувального вироку. На мій погляд в даному випадку можливо застосувати аналогію закону і готувати подібну угоду про примирення, в якій слід зазначити сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням та інформацію про її повне відшкодування.

Перед судом можливо виникне спірне питання у випадку повного прощення винного потерпілим, коли потерпілий прощає винного і не потребує відшкодування заподіяних збитків. В даному випадку одна із умов звільнення винного від кримінальної відповідальності, а саме відшкодування заподіяної шкоди - залишається невиконаною. Чи може в такому випадку суд звільнити винного від кримінальної відповідальності? Я вважаю, що і в цьому випадку визначальною повинна бути позиція потерпілого.

Мотиви, якими керується потерпілий, погоджуючись на примирення (жалість, релігійні переконання, сподівання на дружбу, бажання поліпшити своє майнове становище) для застосування відповідної норми, значення не матимуть.

При цьому не є важливим також, хто саме виступив ініціатором примирення (винний, потерпілий, їхні знайомі, працівники правоохоронних органів), вважає Мандриченко Ж.В.

Крім усього зазначеного хотілось би звернути увагу на таку річ. При розгляді цивільних справ про розірвання шлюбу суд, може відповідно до ст. 111 СК України відкласти розгляд справи та визначити строк для примирення подружжя. Деякі кримінальні справи розглядаються роками то чому б не запровадити в кримінальному процесі щось подібне та не надавати винному строк для відшкодування збитків, якщо після відшкодування збитків можливе реальне примирення винного з потерпілим. Строк від 1 до 6 місяців був би достатнім для вирішення питання відшкодування збитків потерпілому (<http://sud.ua/blog/2016/09/05/94931-primirennya-vinnogo-z-poterplim-na-pdstav-st-46-kk-ykrani>). – 2016. – 05.09).

***

Блог на сайті “Судебно-юридическая газета”
Про автора: Юрий Асадчев

Административное задержание органами внутренних дел: что нужно знать

Конституция Украины гарантирует: каждому арестованному или задержанному должно быть безотлагательно сообщено о мотивах ареста или задержания, разъяснены его права и предоставлена возможность с момента задержания защищать себя лично и пользоваться правовой помощью защитника (ч. 4 ст. 29).

Вместе с тем, несмотря на указанную выше Конституционную норму, а также отработанный годами механизм, довольно распространены случаи нарушения гарантированных Основным Законом нашей страны прав и свобод человека и гражданина при административном задержании.

Поэтому обратимся к основным аспектам административного задержания.

Прежде всего, отметим, что нормативно-правовую основу административного задержания органами внутренних дел в настоящее время составляют:

- Кодекс Украины об административных правонарушениях;
- Законы Украины «О милиции» (прекращает действовать 7 ноября 2015 года), «О Национальной полиции» (№ 580-VIII от 02 июля 2015 года) и «О бесплатной правовой помощи» (№ 3 460-VI от 02 июня 2011 года);
- Инструкция по оформлению материалов об административных правонарушениях в органах внутренних дел Украины (утверждена приказом Министерства внутренних дел Украины от 4 октября 2013 года № 950);
- Приказ Министерства внутренних дел Украины «Об организации деятельности дежурных частей органов и подразделений внутренних дел Украины, направленной на защиту интересов общества и государства от противоправных посягательств» от 28 апреля 2009 года № 181;
- Порядок информирования центров по предоставлению бесплатной вторичной правовой помощи о случаях задержания лиц (утверждён

постановлением Кабинета Министров Украины от 28 декабря 2011 года № 1363).

Во-вторых, пошагово раскроем саму процедуру такого задержания.

Так, частью 1 статьи 261 КУоАП определено, что административное задержание лица допускается в целях пресечения административных правонарушений, когда исчерпаны другие меры воздействия, установления личности, составления протокола об административном правонарушении при невозможности составления его на месте совершения правонарушения, если составление протокола является обязательным, обеспечения своевременного и правильного рассмотрения дел и исполнения постановлений по делам об административных правонарушениях.

При этом, об административном задержании обязательно составляется протокол, в котором указываются: дата и место его составления; должность, фамилия, имя и отчество лица, составившего протокол; сведения о личности задержанного; время и мотивы задержания. Протокол подписывается должностным лицом, его составившим, и задержанным. В случае отказа задержанного от подписания протокола в нём делается запись об этом.

Административное задержание лица, совершившего административное правонарушение, производится органами внутренних дел (Национальной полицией), в том числе, при совершении мелкого хулиганства, нарушения порядка организации и проведения собраний, митингов, уличных шествий и демонстраций, при распространении ложных слухов, совершении злостного неповиновения законному распоряжению или требованию полицейского, публичных призывов к невыполнению требований полицейского, нарушении правил о валютных операциях, при распитии спиртных напитков в общественных местах или появлении в общественных местах в пьяном виде, что оскорбляет человеческое достоинство и общественную нравственность, при нарушении правил дорожного движения, а также в других случаях определённых действующим законодательством (п. 1 ч. 2 ст. 262 КУоАП).

В соответствии с п. 9 ч. 1 ст. 23 Закона Украины «О Национальной полиции» полиция в соответствии с возложенными на неё задачами, доставляет в случаях и порядке, определённых законом, задержанных лиц, подозреваемых в совершении уголовного преступления, и лиц, совершивших административное правонарушение.

В протоколе об административном задержании обязательно указываются:

- дата и место его составления (число, месяц, год, название населённого пункта);
- должность, фамилия, имя и отчество лица, составившего протокол (специальное звание, фамилия, имя и отчество);
- сведения о личности задержанного (фамилия, имя и отчество (без сокращений), число, месяц, год рождения, фактическое место жительства);
- время и мотивы задержания (указываются наименование ОВД, куда доставлен лицо, совершившее административное правонарушение, его местонахождение; число, месяц, год, а также время доставки; часть статьи и статья КоАП, которыми предусмотрена административная ответственность лица за совершённое административное правонарушение, а также мотивы

задержания, среди которых: пресечение административного правонарушения, другие меры воздействия; составление протокола об административном правонарушении при невозможности составления его на месте совершения правонарушения, если составление протокола является обязательным, обеспечение своевременного и правильного рассмотрения дела).

При составлении протокола об административном задержании должностное лицо, осуществляющее административное задержание, разъясняет лицу, совершившему административное правонарушение, его права, предусмотренные ст 55, 56, 59, 63 Конституции Украины и ст. 268 КУоАП.

В частности, задержанному разъясняются его права такие, как: знакомиться с материалами дела, давать объяснения, предоставлять доказательства, заявлять ходатайства, при рассмотрении дела пользоваться юридической помощью, выступать на родном языке и пользоваться услугами переводчика, если не владеет языком, на котором ведётся производство; обжаловать постановление по делу (ст. 268 КУоАП).

Следует заметить, что в соответствии с п. 3 ч. 1 ст. 14 Закона Украины «О бесплатной правовой помощи» лица, к которым применено административное задержание, имеют право на правовые услуги, состоящие в: осуществлении представительства их интересов в судах, других государственных органах (в частности, органах внутренних дел), органах местного самоуправления, перед другими лицами; составлении документов процессуального характера.

Об этом в протоколе об административном задержании делается соответствующая запись и указываются число, месяц, год и время, кого уведомлено и каким образом.

При невозможности проинформировать родственников и в случае отказа задержанного предоставить информацию для их уведомления об этом делается соответствующая запись задержанного и должностного лица, составившего протокол об административном задержании, с указанием уважительных причин.

О задержании несовершеннолетнего обязательно сообщают его родителям или лицам, их заменяющим. В протоколе об административном задержании отмечается время, дата уведомления, кого и каким образом поставлено в известность.

По общему правилу Административное задержание лица, совершившего административное правонарушение, может длиться не более трёх часов (ст. 263 КУоАП).

Согласно действующему законодательству при административном задержании может проводиться личный досмотр, досмотр вещей, а также осуществляться изъятие вещей и документов.

При этом, личный досмотр может производиться уполномоченным на то лицом одного пола с досматриваемым и в присутствии двух понятых того же пола.

О личном досмотре, досмотре вещей составляется протокол или об этом делается соответствующая запись в протоколе об административном правонарушении или в протоколе об административном задержании. Об изъятии вещей и документов также составляется протокол либо делается соответствующая запись в протоколе об административном правонарушении, о

досмотре вещей или административном задержании.

Важно обратить внимание также на то, что полиция наполняет и поддерживает в актуальном состоянии базы (банки) данных, входящих в единую информационную систему Министерства внутренних дел Украины, в отношении лиц, задержанных по подозрению в совершении административных правонарушений (административное задержание) (п. 7 ч. 1 ст. 26 Закона № 580-VIII). Во время наполнения баз (банков) данных, в указанном случае, полиция обеспечивает сбор, накопление мультимедийной информации (фото, видео, звукозапись) и биометрических данных (дактилокартки, образцы ДНК) задержанных лиц.

Итак, возможно получение мультимедийной информации об админзадержанных лицах, а также отображение их биометрических данных.

В-третьих, по результатам анализа практики применения приведенных правовых норм, обратим внимание на наиболее распространенные нарушения, которые имеют место во время административного задержания, поскольку, как говорят: «Предупреждён, значит вооружен».

Итак, такими нарушениями являются: составление протокола задержания неуполномоченным лицом; отсутствие подписи должностного лица, составившего протокол; отсутствие отметок о задержании; отсутствие подписи задержанного об ознакомлении его с правами; отсутствие отметок о том, кого и когда уведомлено о задержании; нарушение сроков уведомления или вообще несообщение об административном задержании лиц, определенных законодательством; отсутствие данных о понятиях (в случае личного досмотра).

И напоследок заметим. Когда задержанное лицо освобождено с места его пребывания, в протоколе об административном задержании указываются: дата, время и основания освобождения задержанного; вещи, предметы или документы, которые возвращено ему при освобождении; при наличии замечаний и жалоб на действия сотрудников ОВД делается соответствующая запись с указанием их сути.

Кроме того, административное задержание, личный досмотр, досмотр вещей и изъятие вещей и документов может быть обжаловано заинтересованным лицом в вышестоящий орган (вышестоящему должностному лицу) в отношении органа (должностного лица), который применил эти меры, или в суд.

Обжалование мер обеспечения производства по делам об административных правонарушениях не останавливает их выполнения.

Кроме того, лицо, которому применением административного задержания причинён вред, имеет право на его возмещение (<http://sud.ua/blog/2016/09/07/89069-administrativnoe-zaderzhanie-organami-vnytrennih-del-hto-nyzhno-znat>). – 2016. – 07.09).

Блог на сайті “Судебно-юридическая газета”**Про автора:** Павел Есауленко***Електронний документ: чи має він на сьогодні доказову основу?***

Поняття «електронний документ» у правовому полі України з'явилося ще у 2003 році з прийняттям Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» та Закону України «Про електронний цифровий підпис».

Електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа(ст. 5 ЗУ «Про електронні документи та електронний документообіг»).

Законодавець прирівняв електронний документ, в якому зафіксований зміст правочину, до письмової форми договору.

Відповідно до норм матеріального права України, а саме статті 207 Цивільного кодексу України, правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), якими обмінялися сторони.

Що стосується питання можливості використання електронного документа в якості доказів, слід зазначити наступне.

Доказами, згідно ст. 57 Цивільного процесуального кодексу України, є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються, у тому числі, на підставі письмових доказів, до яких в повній мірі можна віднести електронні документи.

Аналогічне поняття доказів визначено також і в ст. 32 Господарського процесуального кодексу України, ст. 84 Кримінального процесуального кодексу України та ст. 69 Кодексу адміністративного судочинства України.

Можемо констатувати, що електронний документ може бути визнаний судом на рівні з іншими доказами, у тому числі письмовими. Однак, для визнання електронного документа доказом, останній ще має відповідати передбаченим Законом вимогам, тобто мати обов'язкові реквізити.

Для ідентифікації автора електронного документа відповідно до чинного законодавства може використовуватися електронний підпис, хоча до 30 жовтня 2014 року він був обов'язковим реквізитом електронного документа. У той же час ч. 2 ст. 6 ЗУ «Про електронні документи та електронний документообіг» передбачено, що накладанням електронного підпису завершується створення електронного документа. Але, якщо такий підпис не використовується, момент створення електронного документа Законом не визначений. Постає питання: чи можна брати до уваги документ, якщо в ньому немає підпису особи, повноважної на його створення?

Про широкомасштабне застосування електронних документів у практиці державних органів говорить також прийняття переліку правових актів України, таких як:

Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства фінансів України від

09.10.2015 р. №1918/5/869 «Про інформаційну взаємодію між Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та інформаційними системами Державної фіскальної служби України, обмін документами в електронній формі»;

Розпорядження Голови Верховної Ради України від 19.05.2015 р. №698 «Про першочергові заходи з впровадження електронного документообігу у Верховній Раді України»;

Наказ Вищого адміністративного суду України від 20.01.2015 р. № 3 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу»;

Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 28.08.2014 р. №1120 «Про затвердження Порядку обміну електронними документами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Центрального депозитарію цінних паперів»;

Наказ Міністерства доходів і зборів від 31.12.2013 р. № 898 «Про затвердження форматів та Порядку подання документів в електронній формі для проведення електронної перевірки»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2009 р. № 733 «Про електронний обмін службовими документами в органах виконавчої влади».

І це тільки невелика частина того об'єму правових актів, що регулюють застосування електронного документа.

Ще однією новелою застосування електронного документа було прийняття Закону України «Про електронну комерцію». Цей Закон регулює правові відносини у сфері електронної комерції під час вчинення електронних правочинів.

Відповідно до даного Закону стало можливим укладення електронного договору та використання при цьому електронного цифрового підпису.

Отже, такий електронний договір може бути предметом розгляду у суді та відповідним доказом, що наданий стороною спору.

Слід відмітити, що загальна судова практика з питань визнання електронних документів як доказів у цивільних та господарських справах, ще не є поширеною, оскільки може існувати рівно настільки, на скільки розвиваються самі відносини щодо використання електронних документів у цивільних та господарських відносинах.

Нажаль, дані відносини розвиваються дуже повільно. Суб'єкти цивільних або господарських правовідносин, віддають перевагу укладенню документів на паперових носіях з проставленням на них підписів та печаток. Це викликано, в першу чергу, недосконалістю законодавства з питань електронного документообігу, а також недовірою до цієї форми складання документів, якщо мова йде про відносини між двома суб'єктами господарювання, які, наприклад, бажають укласти договір поставки товару.

Проте, якщо мова йде про подання звітності до податкових органів, то електронний документообіг користується широкою популярністю.

Однак, на практиці дуже поширені спори між платниками податків та податковими органами, де останні відмовляють у визнанні поданих електронних документів (електронної звітності). Як правило, суди надають перевагу доводам

платників податків щодо визнання неправомірними рішення податкових органів про відмову у прийнятті електронної звітності.

Прикладом неоднозначного тлумачення поняття доказів є постановою Київського апеляційного господарського суду від 13.07.2011 р. по справі №35/409. Суд прийняв як належний доказ по справі електронне листування між Позивачем та Відповідачем, при цьому, дане листування було здійснено з електронних адрес та листи не мали електронного цифрового підпису.

Суд проголосив: «Доводи апелянта про те, що електронні листи не можуть бути належним доказом у справі з посиланням на положення Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», є помилковими, оскільки у відповідності до абз. 2 ч.1 ст. 207 ЦК України під час здійснення правочину воля сторін може бути виражена за допомогою телетайпного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку. Спірний договір не містить положень щодо електронного документу, а лише визначає форму надсилання звіту. Позивачем за первісним позовом були дотримані вимоги додатку №1 до договору, звіт відповідачеві за первісним позовом був направлений як в електронній так і в паперовій формі».

Отже, суд прийняв як доказ електронний лист, однак не встановив, яка особа його склала, з якою адреси він направлений, чи мала така особа повноваження на його складання та направлення. Але варто зазначити, що суд і не зможе це встановити, якщо такі обставини сама не визнає сторона, від імені якої цей лист був створений.

Виходом з даної ситуації є вдосконалення чинного законодавства шляхом запровадження для сторін господарських відносин, що бажають укласти договори в електронній формі або вести листування, наприклад, договори поставки товарів, надання послуг, так званої інтелектуальної платформи, на якій учасники, можуть зареєструватися як суб'єкти відносин та отримати електронні цифрові підписи. Ця система має включати всі рівні захисту від несанкціонованого втручання.

У разі виникнення будь-якого спору між суб'єктами договірних правовідносин, повинна бути передбачена можливість надання звіту, в якому буде відображена інформація про дату укладення, сторони, предмет та інші умови договору, а також окремо інформацію про листування сторін, дату направлення, отримання листів та їх зміст (<http://sud.ua/blog/2016/09/07/89194-elektronnij-dokument-chi-ma-vn-na-sogodn-dokazovy-osnovy>). – 2016. – 07.09).

***

Блог на сайті “Latifundist.com”

Высокоточное земледелие

Современные разработки и практическое внедрение эффективных технологий в агропроизводстве Украины продолжают удивлять. Сегодня мы расскажем об уникальной услуге — диагностике азота по вегетации культур с использованием портативной лаборатории и беспилотной техники. Как диагностика питания растений помогает увеличить урожайность на полях и оптимизировать расходы на внесение азотных удобрений, рассмотрим на

примере черниговских аграриев из «Ист Агро Сервис».

Практичный расчет

Начальник управления растениеводства компании «Ист Агро Сервис» Олег Билан рассказывает, что их предприятие каждый год проводит анализ и итог эффективности внедренных технологических решений в сельском хозяйстве. На протяжении нескольких лет, «Ист Агро Сервис» активно сотрудничает с компанией AgriLab по внедрению и реализации отдельных элементов точного земледелия. Благодаря полученной в прошлом году высокой экономической эффективности на массиве полей, где использовали комплексную агродиагностику, в 2016 г. было принято решение воспользоваться новой для предприятия услугой — диагностика азотного питания по вегетации культур.

В результате было проанализировано и откорректировано системы подпитки КАСом озимой пшеницы на площади около 1 тыс. га и кукурузы на площади около 4 тыс. га. Рекомендуемая норма подпитки азотом на гектар по озимой пшенице варьировалась от 20 до 65 д.в. кг, в зависимости от имеющихся элементов питания в почве и состояния растений.

Диагностика азотного питания растений проводится в несколько этапов:

1 этап — получение карты распределения вегетативной массы культуры по полю (индекс NDVI). Используем данные со спутников или беспилотных летательных аппаратов. Последние — более надежные в плане оперативности получения данных, особенно если есть облачность.

Запуск БПЛА для съемки NDVI индекса

2 этап — карта распределения биомассы позволяет точно определить однородные участки по состоянию и развитию растений, разработать маршруты и провести оперативный отбор образцов почвы.

Отбор почвенных образцов с учетом индекса NDVI и его распределения по полю

3 этап — анализ почвы и определение отдельных показателей в зависимости от культур: рН, минеральный азот ($\text{NO}_3 + \text{NH}_4$), подвижная сера (S-SO_4) и цинк (Zn).

4 этап — оценка потенциала растений в однородной зоне и использование алгоритма для расчета эффективной потребности азота, серы и другое.

Визуальная корреляция низкого по уровню NDVI и, соответственно, более слабого состояния всходов озимой пшеницы по полю

5 этап — разработка рекомендаций и карт-заданий для дифференцированного внесения удобрений.

Далее в хозяйство приезжает экипаж со специалистами БПЛА, мобильной лабораторией, сенсорным оборудованием для измерения водно-физических особенностей почвы и бурами для отбора образцов с привязкой к GPS. Процесс оперативный и позволяет на протяжении суток получить результаты и рекомендации по подпитке и ожидаемой выгоде.

Схема формирования результатов по диагностике азотного питания во время вегетации культур

Полный пакет данных и рекомендаций для заказчика включает в себя следующую информацию:

карта распределения биомассы по полю с выделением однородных зон;

протокол с результатами агрохимического анализа;
рекомендации по проведению подпитки макро- и микроэлементов, как по однородным зонам, так и на поле в целом;

хозяйства, которые имеют технику для дифференцированного внесения, получают карту-задание для дифференцированного внесения удобрений.

Директор компании AgriLab Ярослав Бойко отметил, что данный инструмент позволяет эффективно управлять азотом, распределяя его в зависимости от содержания почвы. Также он помогает обеспечить оптимальное соотношение с серой, учитывать состояние развития растений по полю.

«Такие решения являются инструментом управления питательным режимом, но они работают, когда в хозяйстве правильно выполнены все этапы технологии выращивания и отсутствуют критические факторы в почве, например, дефицит калия, фосфора и др.», — объяснил эксперт.

Представитель «Ист Агро Сервис» Олег Билан уточнил, что по полученным результатам и рекомендациям, была изменена идентичная по предприятию система питания по массиву полей на индивидуальное решение для каждого поля, согласно результатам диагностики азотного питания.

«По факту сбора озимой пшеницы, плановая урожайность согласно анализу была высчитана с точностью до +/- 1-2 ц/га. Экономическую эффективность в компании высчитывают, принимая во внимание оптимизацию системы питания, исполненный и переисполненный план урожайности озимой пшеницы по ряду полей. С гораздо меньшими расходами на систему питания — результат очевиден», — резюмировал Олег Билан (<http://latifundist.com/blog/read/1580-vysokotochnoe-zemledelie>). – 2016. – 06.09).

***

Блог на сайті “Цензор.НЕТ”

Про автора: Константин Паршин, "Украинский призыв", Центр подготовки "Patriot"

Где взять новую военную элиту?

Угроза полномасштабной российской агрессии вновь привлекла внимание общества к реформам сектора государственной безопасности и обороны. Страна ждет реформ: быстрых и эффективных, а не тех, которые конечной своей целью имеют замыливание глаз и распил бюджетов. Однако, многие говорят, что в нынешних украинских реалиях такие изменения невозможны. И эти многие категорически неправы.

За 8 месяцев упорной работы в Национальной гвардии Украины удалось сделать столько, сколько в других ведомствах не делалось за 2 года. Самое важное, есть реальные подвижки в двух важнейших направлениях: структуре управления и принятия решений и системе подготовки личного состава.

При чем изменения эти не происходят исключительно на бумаге и не сводятся к банальным переименованиям департаментов. Ведется реальная подготовка к тому, что с января 2017 года Нацгвардия полностью начнет жить по новым стандартам: разрабатываются новые структуры и штатные расписания для всех подразделений, с привлечением иностранных специалистов начат

процесс обучения штабных работников принципам MDMP (Military Decision Making Process), разработаны и внедрены новые программы подготовки личного состава, организована школа подготовки инструкторов (именно они будут проводить обучение личного состава в соответствии с новыми программами), разработан и внедрен новый КМБ для будущих офицеров. И это - далеко не полный список!

Еще один важный момент - введение натовской системы оценки и определения статуса подразделений. Это еще раз подтверждает тот факт, что целью командования НГУ является не демонстрация красивой картинки, а достижение реальных изменений в Нацгвардии. Через проверку будут проходить подразделения, которые закончили определенный этап подготовки, готовятся к переброске в зону выполнения задания или вернулись оттуда. Кроме того, проверка может быть инициирована командованием подразделения, части или НГУ.

И вот на прошлой неделе, 30 августа, по заданию командующего Нацгвардии генерал-лейтенанта Юрия Аллерова оценочная комиссия главного управления НГУ, в составе которой есть и представители Международного проекта «Центр подготовки «PATRIOT», провела работу по оценке уровня подготовки части 3018 (более известной в прессе как бригада легкой пехоты Нацгвардии). И результатами мы, мягко говоря, поражены.

Мы увидели полноценное подразделение, способное полноценно взаимодействовать с воинскими подразделениями стран НАТО. Как сказал один из наших ведущих специалистов Мераб Кикабидзе: «Если их одеть в американскую форму - никто не поймет, что перед ними не американцы».

Работа штаба, дисциплина, организационные вопросы, состояние техники, экипировка - все на самом высоком уровне. Прекрасно подготовленные офицеры, которые мыслят абсолютно не в рамках советской военной парадигмы - за плечами у каждого опыт участия в миротворческих операциях, западные военные учебные программы, опыт АТО. У всех высокий уровень владения английским языком. И у всех сумасшедшая мотивация. Как сказал Мераб: «За два года в Украине я даже в ВСУ таких офицеров не припомню».

То же самое можно смело сказать о каждом бойце подразделения. У всех горят глаза, все очень мотивированы, нет случайных людей - все четко понимали, куда они идут и какие задачи им предстоит выполнять. Хорошая слаженность - отделение действительно отделение, а не группа из 9 человек.

Безусловно, есть какие-то недочеты. Да, имеет смысл немного усовершенствовать ту программу подготовки, которую они сейчас используют. Но если работа над ошибками будет проведена, если подразделение будет развиваться так и дальше - можно смело говорить, что это действительно будущая элита не только Нацгвардии, но и всех силовых подразделений.

Собственно, работа над ошибками уже начата. Командующим Нацгвардии принято соответствующее решение - и 5 сентября с в/ч 3018 начала работать сводная группа инструкторов из учебного центра НГУ (г. Золочев) и Международного проекта «Центр подготовки «PATRIOT». Будем проводить тренировки в условиях, максимально приближенных к тем, в которых бойцам предстоит работать в зоне АТО, а также проводить боевое слаживание.

Самое главное, что удалось сделать в НГУ - это создать костяк новой системы. Это институт инструкторов - носителей знания, способных готовить новых специалистов, это будущие штабисты - люди, которых сейчас учат мыслить по-новому, и, безусловно, это те самые ребята из в/ч 3018 - бойцы, которые с самого образования подразделения живут в новой парадигме. И поверьте, в рамках советской доктрины все они жить уже не будут. Просто уже не понимают, как это.

Все то, что происходит сейчас в Нацгвардии - это самый лучший аргумент в споре с любыми скептиками. Если есть четкая цель (то есть понимание того, какого конкретно результата мы хотим достичь в итоге) и настоящее желание достичь этой цели (в первую очередь, у руководителя) - то эффективные реформы не просто возможны, а вполне реальны. И те успехи, которые демонстрирует НГУ, во многом возможны благодаря тому, что у командующего Национальной гвардии Украины генерал-лейтенанта Юрия Аллерова есть воля проводить необходимые изменения. Он не «замыкает» систему, не боится присутствия в ней «инородных» тел, которые имеют отличный от украинского опыт и отличное от «советского» видение - то есть демонстрирует нормальный подход современного руководителя, который нацелен на результат. И именно в офицерах такого типа очень нуждается украинский сектор государственной безопасности и обороны - при чем на всех уровнях, вплоть до Генштаба.

У Украины есть уникальный шанс. Мы можем в очень короткий срок произвести в секторе госбезопасности и обороны такие изменения, которые не смогли сделать за 25 лет. Для этого есть все необходимые предпосылки: острая необходимость для государства, общественный заказ и реальный стимул в виде внешнего врага, который стягивает силы к нашим границам. У нас есть руководители, которые на практике показали, что могут проводить реформы в условиях ограниченных ресурсов и сжатых сроков. И самое главное: у нас есть реальная модель, которую можно успешно масштабировать на весь оборонный сектор.

Вопрос только в том, сможет ли Украина воспользоваться этим шансом - или так и будет цепляться за прошлое... (http://censor.net.ua/blogs/3664/gde_vzyat_novuyu_voennuyu_elitu). - 2016. - 07.09).

***

Блог на сайті “Цензор.НЕТ”

Про автора: Анна Коваленко, сотник 39 сотни Самообороны Майдана, координатор "Антикоррупционного движения"

Страсти вокруг законопроекта 4689 продолжаются

7 сентября на заседании Комитета Национальной безопасности и обороны депутаты поддержали Проект Постановления нардепа Ивана Винника об отмене решения Верховной рады Украины от 12 июля этого года о принятии за основу и в целом проекта Закона Украины про внесения изменения к Закону Украины «О военных обязанностях и военной службе» (4689). Не согласны с данным решением депутаты Тарас Пастух и Семен Семенченко.

В тексте проекта Постановления Иван Винник, говорит о том, что поправка нардепа Пастуха, которую тот внес с трибуны непосредственно перед голосованием за законопроект 4689 поменяла его суть и произошла с нарушениями требований Регламента ВР. А если точнее, то статей 102, 111 и 114. Так же, например, в ст. 111 речь идет о том, что за последствия подготовки законопроекта к рассмотрению в первом чтении отвечает главный комитет (а не отдельный народный депутат). Решение комитета, касательно текста проекта 4689, согласовано и поддержано не только членами Комитета, но и Министерством обороны Украины. Потому, по словам Винника нельзя принимать законопроект в новой интерпритации.

Согласно законопроекту 4689 военные, которые заключили весной 2014 года контракт "до завершения особого периода", смогут разорвать его или заключить заново.

Поправка Пастуха распространяет действие закона и на военнослужащих которые заключили контракты в 2011-2013 годах. Эта поправка нарушает логику законопроекта, специально разрабатывавшегося под добровольцев и мобилизованных в 2014 году, которые ушли на фронт и подписывали свои контракты, уже воюя. Инициировало создание такого законопроекта Министерство обороны. Профильный комитет ВР тщательно проанализировал и поддержал, и был очень обескуражен неожиданно внесенной поправкой.

Одним из аргументов тех, кто вчера поднимал руки за проект Постановления Ивана Винника состоял в том, что норма, добавленная Тарасом Пастухом в обход решения профильного комитета, может нанести удар по обороноспособности государства. Ведь уход в запас массы офицеров может создать кадровый дефицит в ВСУ. Госаппарат естественно отреагирует очередной волной мобилизации. На замену кадровым военным, вероятнее всего, поступят добровольцы без военной подготовки или, как минимум, с гораздо меньшим военным опытом. Такая замена кадров на передовой, естественно, может увеличить боевые потери. Плюс к этому мобилизация не добавляет стабильности.

Сам Тарас Пастух уверяет, что паниковать нечего. И его поправка не должна быть проигнорирована, ее следует возможно доработать и провести нормальным законным путем. К тому же он добавляет, что существует множество примеров, когда внесенные таким образом поправки были учтены. Он утверждает, что после принятия закона с поправкой имеют право уволиться только те, кто призвался в 2011 - 2012 годах. А военнослужащих, которые заключили контракты на три года в 2013 и вот он у них заканчивается, по закону мы обязываем еще год служить. И за этот год МО и ГШ должны создать условия, чтоб убедить военнослужащего продолжить службу на 2, 3 или 5 лет. Парламентарии тоже должны над этим работать.

Специально для Цензор. НЕТ мама контрактника 24 бригады Жанна Сергеева прокомментировала данную ситуацию так: «Мы с другими родственниками военных объединились, прочитали закон 4689 и писали огромную кучу писем в Министерство обороны, Администрацию Президента чтоб регламентировали в законном порядке время службы и для наших близких. Они заключили свои контракты до «особого периода». Нашим детям и мужьям в

2014 году автоматически продлили контракты «на вечно». И они чувствуют себя рабами, не понимают почему их не ставят в равные условия с другими военнослужащими. Скажите, пожалуйста, кто в таких обстоятельствах сегодня захочет идти в армию, добровольно становиться рабом? Мы пытаемся обратить внимание чиновников- провели акции пока только во Львове, Черновцах и Тернополе. Взамен получаем отписки. Никто не говорит, что вот все наши мужья и дети возьмут и разом сложат оружие и пойдут домой. Пусть в ГШ разработают этапность, проведут нормальную ротацию и создадут условия при которых люди захотят служить и не захотят уходить из ВСУ.»

По словам Главы комитета Национальной безопасности и обороны Сергея Пашинского если оставить закон в том виде как он есть сейчас его скорее всего ветирует Президент. И комитет не сможет выполнить свои обещания перед контрактниками, которые заключили договора в начале АТО. На комитете решение принято - депутаты поддержали проект Постановления Винника. Теперь он будет рассматриваться на комитете по вопросам Регламента и организации работы ВР. Если там поддержат то уже в ближайшее время его поставят на голосование в ВР. Сразу после планируют поставить так же на голосование и законопроект 4689 уже без поправки Пастуха. Как быть с теми, кто заключил контракты до «особого периода» будут решать в ГШ и МО(http://censor.net.ua/blogs/3670/strasti_vokrug_zakonoproekta_4689_prodoljay_utsya). – 2016. – 08.09).

***

Блог на сайті “Lv.ua”

Про автора: Андрій Вігірінський, правник, аналітик

Корисність державного апарату: тижневий аналітичний огляд №32 (80)

Початок нового політичного сезону, якщо відверто, видався доволі «зіжмаканим». Верховна Рада України, від якої вже не те, що просять, а вимагають результативних голосувань, таки зібралася. Проте, попри озвучені деякими депутатами думки про цинізм та недопустимість відпусток у країні, яка перебуває в стані війни, парламентарі очікувано не продемонстрували нічого конструктивного у виконанні власних функцій.

З одного боку, проекти, які розроблялися Кабміном та Мінфіном протягом літа, в тому числі й податкова реформа, потребують обговорення в комітетах. У той же час, пакет із понад 20-ти законопроектів, внесених Урядом ще в травні відразу після формування його нового складу, міг бути проголосованим, зокрема щодо питань енергетики, децентралізації, транспорту тощо. Втім, ці проекти відклали в довгу шухляду, і причин цього бачимо декілька.

Перша – те, що озвучувалось на погоджувальній раді лідерами деяких фракцій: «покажіть проект бюджету».

Саме цей документ стане предметом торгу, оскільки фінансування «любих друзів» та виборчих компаній, а також піар на відстоюванні таких соціальних питань, як мінімальні доходи та стипендії та ін., можна будувати та розвивати саме на цьому документі.

Проголосувавши травневі законопроекти без розуміння того, чи отримають партійні спонсори свій шматок, можна продешевити та потім не отримати ту чи іншу статтю бюджетного розподілу.

Тому в цих питаннях вирішили зачекати. І плювати при цьому на те, що зростання економіки, яке демонструє Україна на рівні 0,7 %, за підсумками останнього звітного періоду, явно свідчить про потребу змінювати концепцію управління державою, а також про виснаження, народне зубожіння виборців, які можуть і не зрозуміти депутатів у момент наступних виборів.

Підтвердженням останнього, до речі, є те, що населення приблизно удвічі скоротило продаж валюти банкам за підсумками серпня (у порівнянні з попередніми місяцями), при тому, що це, зазвичай, період повернення після відпусток, підготовки до навчального року, коли мають місце та відбуваються капітальні витрати. Також, враховуючи зростання вартості оренди житла (тільки в Києві в середньому на 20 %), очікуваною мала б бути динаміка зростання продажу валюти, але натомість бачимо зворотній процес. Тобто, збільшення до \$ 14 млрд резервів НБУ пропорційно зумовило за понад два роки скорочення, якщо не сказати «вичерпання», резервів громадян.

Парламент повинен генерувати імпульс для української економіки та, якщо так сталося, що внаслідок стійкого спаду цим імпульсом можуть бути фінансові й кредитні ресурси заходу, то необхідно приймати рішення, які свідчатимуть про впровадження перетворень, дерегуляцію, інвестиційну привабливість тощо. Можливо, для заспокоєння парламентарів виключно на тимчасовий період, на шкоду власним меркантильним інтересам. До улюблених «розпилів» можна повернутися тоді, коли економіка зросте, бюджет наповнюватиметься, населення зможе заробляти, а відповідно, й настрої виборців покращаться, від цього й увага до тих чи інших проявів реінкарнованої корупції спаде.

Принцип «моя хата скраю» ще не викорінений зі свідомості українців, а отже, коли їм буде добре, то й «сірій політичній масі» також.

Втім, судячи з усього, перетворення потребує не стільки свідомість національна, скільки мешканців вулиць Грушевського та Банкової.

Впевненості в тому, що можна «тулити людям дешевий популізм» та при цьому не мінусувати власну капіталізацію додає й те, що МВФ нарешті виніс питання України на одне з чергових засідань. Справді, Данилюк не лукавив, коли говорив, що це не буде 15 вересня. Цією «сакральною» датою стало 14 вересня, тобто майже рік із моменту попереднього рішення.

У раді директорів МВФ люди теж не позбавлені гумору, дещо переносили, але все ж «народили» дитя, яке, втім, і саме не особливо квапилось на світ (точніше квапилось повільно) – так теж можна, головне, щоб народилось без дефектів.

Другою причиною, яка дала можливість депутатам «прохолоджуватися» у перший робочий тиждень, була подарована їм колегою, якого можна привітати з економічно вигідним придбанням помешкання. Співчувати загазованості та заторам у місці розміщення цього житла, десятирічній борговій кабалі на сухарях та воді, оскільки з гривневою заробітною платою повертати валютний кредит (та ще й в умовах курсової невизначеності), це ризик, на який міг піти тільки «справжній сміливець» або людина, яка розуміє, що суми отриманих ним

грантів дозволять і погасити борг, і виконати ремонтні роботи.

Питання в тому, за роботу на кого та проти кого будуть спрямовані журналістські матеріали цього депутата, щоб відпрацювати гранти. Плюс, працювати доведеться більше, оскільки з підмоченою репутацією довіра до матеріалів знизиться, а отже, й цінність їх для замовника також. Однак часу вистає, у Раді, звісно, не курорт, але в Грузію час полетіти знайти можна.

Якщо говорити по суті цього питання, то всі припущення й суспільні обурення – це «лушпиння», яке потрібно відкинути.

За два післяреволюційні роки в Україні створено декілька органів, уповноважених на протидію корупції. Суспільний резонанс, технічні можливості дозволять їм дати відповідь на питання про те, чи витрати, які є неспівмірні з офіційними, задекларованими, а головне, оподаткованими доходами (виходячи з оприлюднених податкових звітностей фізичних осіб, причетних до теми), можуть стати предметом кримінального переслідування, повідомлення про підозру тільки колишньому прокурору АТО Кулику чи й «паперовому» борцеві з корупцією?

Ситуації подібні навіть більше, ніж здається на перший погляд. Вони – індикатор чесності, лакмусовий папірець, який продемонструє, що в Україні існує система подвійних та, подекуди, і потрійних стандартів, а головне, що ніхто не планує викорінювати майнову складову державної служби, яка вже давно перетворилася на окрему сферу бізнесу з інвестиціями та дивідендами.

На цьому перейдімо до чогось предметного, оскільки інформаційний шум, як відомо, дозволяє тихо протягувати та реалізувати ті плани, які широкому загалу малоцікаві, складні для сприйняття. Тим не менше, саме вони дозволяють утримувати і владу, і фінанси.

На фоні наростання інформаційного протистояння, пов'язаного з бюджетним процесом, виникла новина про те, що Уряд планує виділити на підтримку АПК у наступні роки 1 % від виробленої продукції аграрного сектору, і ці кошти будуть спрямовані на потреби фермерських господарств.

«Впевнений, що ці гроші допоможуть фермерам створити нові робочі місця, вийти на європейські ринки, стати конкурентноздатними та подекуди відродити села», – прокоментував пропозицію Кабміну Тарас Кутувий, міністр аграрної політики та продовольства України.

Відповідно до статистичного бюлетеня Державного комітету статистики «Валова продукція сільського господарства» (у постійних цінах 2010 р.) за 2015 рік валова продукція сільського господарства оцінено в 239,5 млрд грн, а у фактичних цінах за 2015 рік – 544,2 млрд грн (2014 рік – 371,2 млрд грн). Тобто, мова йде про суму підтримки, яка в 2017 році повинна перевищити показник у 5,4 млрд грн, оскільки очікувано, що в 2016 році валова продукція с/г в поточних цінах буде вищою за минулорічний показник – як у силу нарощення обсягу виробництва, так і через інфляцію й девальвацію національної грошової одиниці.

У цьому контексті, а також з огляду на набирання обертів децентралізації, у частині фінансової самостійності областей, які зможуть розпоряджатися значно більшим матеріальним ресурсом, цікаво проаналізувати Закон, який оминув увагу громадськості та набере чинності тільки з 02.08.2017: Закон України «Про

державну допомогу суб'єктам господарювання» від 01.07.2014 № 1555-VII.

Він, зокрема, передбачає, що державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – це підтримка в будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Під місцевими ресурсами маються на увазі рухоме й нерухоме майно, кошти місцевих бюджетів, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, об'єкти їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад, майно, що належить АР Крим.

Державна допомога полягає в передачі ресурсів держави чи місцевих ресурсів окремим суб'єктам господарювання, а також у втратах доходів відповідних бюджетів. Формами допомоги визначено: надання субсидій та грантів, дотацій, податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів; списання боргів, включно з заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання; надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами; зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування; надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами, що нижчі ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, що вищі ринкових; продаж державного майна за цінами, що нижче ринкових; збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або збільшення вартості державної частки на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів.

Такі види допомоги можуть бути визнані допустимими, якщо надаються для сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, рівень життя в яких є низьким або рівень безробіття є високим (оціночна категорія, яка не містить посилення на відсотковий показник, або діапазон перевищення загальнодержавного рівня); для виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем; сприяння окремим видам господарської діяльності або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах; підтримки та збереження національної культурної спадщини, якщо вплив такої державної допомоги на конкуренцію є неістотним.

Закон цікавий із цілого ряду причин, і в першу чергу в силу того, що він посилює роль Антимонопольного комітету як уповноваженого органу, який даватиме, грубо кажучи, дозвіл на здійснення тієї чи іншої форми державної допомоги – ось вам і децентралізація, але з дозволу центрального органу влади.

А з іншої сторони, будь-яке правило, як завжди має виключення, або запасний вихід для урядовців, це ті випадки, на які дія закону не поширюється.

Почнімо з першого аспекту – контроль, моніторинг, попередній аудит державної допомоги, на всіх рівнях – як на загальнодержавному, так і на місцевому.

Для реалізації будь-якої з форм державної допомоги буде потрібен висновок/рішення АМКУ про її допустимість.

Крім цього, до повноважень АМКУ належить:

— отримання та розгляд повідомлень про нову державну допомогу від надавачів такої допомоги;

— визначення належності до державної допомоги заходів із підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції;

— збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок державних чи місцевих ресурсів, вимагання від надавачів та отримувачів державної допомоги інформації, у тому числі з обмеженим доступом, необхідної для прийняття рішень.

Усі надавачі державної допомоги протягом року з дня набрання чинності цим Законом зобов'язані подати Уповноваженому органу повідомлення про програми підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, які існували на день набрання чинності цим Законом.

Чинна державна допомога, що існувала на день набрання чинності цим Законом, яка відповідно до рішення Уповноваженого органу визнана недопустимою для конкуренції, має бути приведена у відповідність закону у строк не більш, як протягом п'яти років .

Тобто, протягом року АМКУ має перевірити всі існуючі станом на серпень 2017 року види державної допомоги на всіх рівнях на предмет допустимості та в подальшому здійснювати такі заходи на постійній основі.

Для цього надавачі подаватимуть повідомлення про нову державну допомогу з пропозиціями щодо підготовки проектів законів, інших нормативно-правових та розпорядчих актів, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання.

Суб'єкт господарювання, який має намір отримати державну допомогу, зобов'язаний подати її надавачеві відомості про господарську діяльність, про державну допомогу, отриману ним за останні п'ять років, про правові підстави для отримання державної допомоги, її форму та мету.

Рішення за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу приймається АМКУ протягом двох місяців із дня початку його розгляду.

За результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу Уповноважений орган у встановленому ним порядку приймає рішення про:

— допустимість нової державної допомоги для конкуренції;

— визнання підтримки суб'єкта господарювання, зазначеної у повідомленні, такою, що не є державною;

— початок розгляду справи про державну допомогу.

Крім цього, Уповноважений орган, він же АМКУ, здійснюватиме моніторинг державної допомоги – збирання та проведення аналізу інформації про неї з метою здійснення контролю за дотриманням вимог Закону та рішень, а також підготовка та подання звітності про державну допомогу.

Також цікаво, що ж може зробити АМКУ у випадку, якщо за результатами перевірки виявить, що той чи інший вид допомоги спотворив конкуренцію. Для

цього Закон дає визначення поняття незаконної державної допомоги як такої, що надана без повідомлення Уповноваженого органу або в період після повідомлення, але до прийняття Уповноваженим органом рішення про допустимість її для конкуренції, або надана всупереч рішенню Уповноваженого органу.

Отримавши інформацію про ймовірну незаконну допомогу, за результатами моніторингу чи з інших джерел, АМКУ повинен провести перевірку, для чого вимагає необхідні документи (повідомлення з додатками) від надавача допомоги. У разі неподання у встановлений ним строк, подання недостовірної інформації, Уповноважений орган приймає рішення про тимчасове припинення незаконної державної допомоги до прийняття рішення про її допустимість для конкуренції і надсилає копію такого рішення відповідному надавачеві державної допомоги протягом трьох робочих днів із дня його прийняття. Рішення Уповноваженого органу є обов'язковим для виконання надавачем державної допомоги з дня його отримання та починає розгляд справи.

У такому випадку в разі, якщо за результатами розгляду справи приймається рішення про визнання державної допомоги недопустимою для конкуренції, така допомога підлягає припиненню та поверненню.

Це форма відповідальності, яка стосується надавачів допомоги, у той же час на АМКУ покладається формальний обов'язок контролю та моніторингу використання допомоги.

Якщо буде виявлено з будь-яких джерел інформацію, що допомога використовується всупереч рішенню АМКУ або з порушенням встановлених АМКУ зобов'язань, він проводить перевірку такої інформації, шляхом надсилання надавачу та отримувачам вимог щодо подання необхідної інформації.

Наслідки можуть бути аналогічними, як і в попередньому рішенні, тому варто акцентувати увагу на закріпленому механізмі повернення державної допомоги.

АМКУ надсилає відповідне рішення надавачеві державної допомоги протягом трьох днів із дня його прийняття, який повинен вжити необхідних заходів до забезпечення повернення та повідомити про виконання його рішення у встановлений строк.

У разі невиконання рішення АМКУ звертається до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, із позовом про визнання відповідного нормативно-правового чи акта індивідуальної дії, на підставі якого надавалася така державна допомога, незаконним і про припинення та/або повернення незаконної державної допомоги.

На цьому заходи, передбачені законом, фактично й обмежуються. Тобто, з урахуванням строків перевірки, судового оскарження, суб'єктам господарювання, які підозрюються в отриманні незаконної держдопомоги надається достатньо часу для того, щоб освоїти отримані ресурси чи іншим чином обернути їх на власну користь, захистивши власні майнові інтереси.

Втім, поле для додаткових маневрів у частині повноважень АМКУ Закон залишив у вигляді посилання на те, що Порядок повернення незаконної

державної допомоги, недопустимої для конкуренції, встановлюється Кабінетом Міністрів України, тобто на рівні підзаконного нормативного акта, якого наразі немає.

Відомості про всі види державної допомоги повинні систематизуватися в Реєстрі, який складає та веде АМКУ за результатами проведення моніторингу державної допомоги та на підставі інформації про чинну державну допомогу. Надавачі державної допомоги щороку, до 1 квітня наступного року, подають інформацію про чинну державну допомогу, її мету, форми, джерела, отримувачів та їхні частки в загальному обсязі наданої протягом минулого фінансового року державної допомоги в межах відповідної програми.

Ряд підзаконних нормативних актів для впровадження цього закону в дію вже розроблено, зокрема 4 квітня 2016 року Мін'юстом зареєстровано Наказ АМКУ «Про затвердження порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги».

У цьому документі мова йде про те, що рішення за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги в межах компетенції приймаються такими органами Комітету: Антимонопольним комітетом України; Постійно діючою адміністративною колегією Комітету; Тимчасовою адміністративною колегією Комітету; державним уповноваженим.

Комітет та Постійно діюча адміністративна колегія приймають рішення про допомогу, яка поширюватиметься на більше, ніж третину регіонів України; у випадку, якщо надавачами є два й більше органів влади, органів місцевого самоврядування... ; отримувачем державної допомоги є суб'єкт господарювання, який має стратегічне значення для економіки та безпеки держави, транснаціональна корпорація, суб'єкт господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку товару; надання державної допомоги спрямоване на забезпечення національної безпеки та суспільних інтересів.

Повідомлення про нову державну допомогу подається Комітету не менше, ніж за 105 календарних днів до запланованої дати набрання чинності відповідним нормативно-правовим актом або рішенням надавача, що дозволяє суб'єктам господарювання отримувати нову державну допомогу.

Повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду після 15 днів із дня його надходження до Комітету, якщо прийнято рішення про її невідповідність.

Тепер зупинімося на іншому аспекті, про який йшла мова вище, а саме: виключення, оскільки саме в них, зазвичай, можна знайти відповідь на питання «кому вигідно?».

Так ось, закон встановлює, що його вимоги не поширюються на підтримку:

1) у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства, виробництва зброї і військового спорядження для потреб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту

інформації України;

2) господарської діяльності, пов'язаної з:

- інвестуванням в об'єкти інфраструктури з застосуванням процедур державних закупівель;

- наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.

Виходячи з першого обмеження застосування закону, стає зрозумілим, чому початок цього розділу був пов'язаний із обсягом допомоги аграріям на наступний рік – все ж аграрне лобі в Парламенті себе не образить.

А ось обмеження щодо незастосування закону до послуг, що становлять загальний економічний інтерес, залишається вкрай цікавим ще й в силу того, що перелік цих послуг громадськість дізнається лише за 2 місяці до набрання чинності Законом.

Відповідно до Плану заходів щодо проведення інституційної реформи у сфері моніторингу та контролю державної допомоги суб'єктам господарювання та реалізації положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» передбачено, що Мінекономрозвитку спільно з Мінрегіоном, Мінфіном, Мін'юстом та АМКУ повинні підготувати та подати на розгляд Кабміну проект відповідного нормативно-правового акта до червня 2017 р.

Чому акцентується на цьому увага? Будь-яке фінансування, яке здійснюється за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів зазвичай здійснюється на підставі затверджених нормативних актів, програм, рішень.

Тобто, розпорядження коштами та майном – як місцевих органів влади, так і загальнодержавних, потребуватиме проходження чергового етапу контролю, цього разу через АМКУ. При тому, що, за великим рахунком, й органи аудиту, і Державна фінансова інспекція – всі у певній мірі також контролюють етапи використання цих коштів, але ще до моменту їх виділення та освоєння потрібно отримати дозвіл АМКУ. Немає дозволу – немає фінансування.

А загалом, про яку конкуренцію та монополію йдеться? На нашу думку, попередньою експертизою повинен займатися не АМКУ, а зовсім інший орган, наприклад Рахункова палата.

У цьому контексті нагадаємо, що відповідно до ст. 85 Конституції України голову Антимонопольного комітету призначає Верховна Рада України за поданням Президента, а відповідно до ст. 2 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» цей орган підконтрольний Президенту України.

Звісно, у цьому випадку можна говорити про систему стримувань та противаг, але це Україна, і цей механізм погодження швидше нагадує додаткову амуніцію Глави держави в питанні впливу на виконавчу владу та місцеве самоврядування. Гроші вирішують усе, а у нас і поготів(http://blogs.lb.ua/andriy_vigirinskiy/344769_korisnist_derzhavnogo_aparat_u.html). – 2016. – 09.09).

Блог на сайті “Lv.ua”

Про автора: Микола Кучер, народний депутат України, експерт аграрного ринку, кандидат сільськогосподарських наук

Аграрії чекають ефективної роботи парламенту

Верховна Рада України розпочала свою роботу. Маю великі сподівання, що ця, V сесія, буде набагато результативнішою за попередню, що народні депутати регулярно відвідуватимуть пленарні засідання і жодного разу не буде зірвано голосування за конче необхідні документи для держави.

Головним завданням депутатів та парламенту в цілому є прийняття зважених та необхідних законодавчих актів, які сприяють розвитку секторів нашої економіки. Я, як народний депутат України, працюю над розробкою законодавчої бази з різних галузей, які впливають на життєдіяльність громадян і країни в цілому. Однак, будучи членом Комітету ВРУ з питань аграрної політики та земельних відносин приділяю особливу увагу аграрним законопроектам. Так на сьогоднішній день в Комітеті знаходиться на розгляді понад 92 аграрних законопроекти, на деякі з них хочу звернути Вашу увагу, оскільки вони є першочерговими і необхідними для аграріїв.

Надзвичайно важливим є законопроект № 4355, від 31.03.2016 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з управління земельними ресурсами та посилення державного контролю за використанням і охороною земель».

На останніх трьох засіданнях Комітету ВРУ з питань аграрної політики та земельних відносин ми розглянули усі правки до цього Законопроекту і рекомендували Парламенту прийняти його у другому читанні та в цілому.

Оскільки я є одним з ініціаторів цього законопроекту, хочу зазначити, що документ містить необхідні положення, які дозволять значно посилити громадський контроль на місцях та дозволить ефективно впливати на раціональне використання земель, попереджати випадки зловживань із земельними ресурсами та законодавством.

Я переконаний, що громади на місцях краще знають, кому надати в оренду певну земельну ділянку, хто її ефективніше використає і заплатить вигіднішу орендну плату та принесе найбільші надходження до місцевого бюджету. А сьогодні земля, яка належить народу роздається чиновниками в Києві.

Цей законопроект ще й стимулює процес децентралізації в селах і сприяє об'єднанню громад, оскільки, в ньому чітко зазначено, - передати сільським, селищним та міським радам право розпоряджатись землями державної власності за межами населених пунктів, а об'єднаним громадам – можливість, також, оформити ці землі у комунальну власність.

Для цього об'єднані громади повинні будуть встановити та внести до Кадастру зовнішню межу об'єднаної громади і підготувати спеціальну спрощену землевпорядну документацію.

Сільські, селищні та міські ради отримують права контролю із самозахоплення земельних ділянок, невикористання за цільовим призначенням,

забур'яненням та усього іншого, що впливає на раціональне використання земель.

Законопроект № 3851-1, від 04.02.2016 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо захисту прав платників податку на додану вартість, в тому числі сільгосптоваровиробників». Один із декількох законопроектів, що були розроблені у відповідь на передноворічну податкову реформу-2016, якою було частково скасовано пільговий режим оподаткування ПДВ для аграріїв. Дане рішення приймалося з порушенням чинного податкового законодавства, Коаліційної угоди, а головне – всупереч здоровому економічному глузду! Тому, цим законопроектом пропонується відновити спеціальний режим оподаткування ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників у редакції Податкового кодексу, що діяла до 01.01.2016 р. На думку численної кількості співавторів даного законопроекту, буде відновлено захист законних інтересів сільськогосподарських товаровиробників та інших платників ПДВ. Крім цього, законопроектом пропонується запровадити рівні умови відшкодування ПДВ для всіх платників, захистити їх від сваволі посадових осіб контролюючих органів при формуванні податкового кредиту.

Законопроект № 3006, від 01.09.2015 «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо правової долі земельних ділянок, власники яких померли». Цим документом урегулюються питання, які місцеві органи влади не можуть вирішити роками. Наприклад, пропонується надати право саме територіальній громаді за місцем розташування нерухомого майна у складі відумерлої спадщини, на отримання його у власність, а не за останнім місцем проживання померлого.

Крім того, встановлюється правило, за яким у разі смерті орендодавця до спливу строку дії договору оренди, такий договір вважається продовженим до державної реєстрації права власності спадкоємця на таку земельну ділянку або набрання законної сили рішенням суду про визнання спадщини відумерлою.

А також, пропонується звільнити органи місцевого самоврядування від сплати судового збору при поданні заяв про визнання спадщини відумерлою.

Законопроект № 2585, від 07.04.2015 «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо оподаткування в агропромисловому комплексі). Завданням законопроекту є вдосконалення окремих норм Податкового кодексу з оподаткування в агропромисловому комплексі, а також виправлення техніко-юридичних помилок та неузгодженостей при попередніх внесеннях змін до Податкового кодексу та інших регуляторних актів.

Наприклад, однією з найважливіших, на мою думку, пропозицій законопроекту є те, щоб виключити з об'єктів оподаткування податком на нерухомість дитячі садки, школи, сільські клуби та інші об'єкти соціальної інфраструктури села, а також від сплати податку на нежитлову нерухомість будівлі та споруди сільськогосподарського призначення, незалежно від суб'єкта права власності на них.

Законопроект № 3866, від 02.02.2016 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо справедливого розподілу земель у процесі приватизації державних підприємств, установ та організацій». За нормами чинного законодавства земля підприємств після приватизації ділиться між

працівниками, а частина передається у власність держави. Проте практика використання цих земель свідчить, що далеко не завжди вказані землі використовуються для потреб територіальних громад. Останнім часом спостерігаються масові випадки передачі вказаних земель на підставних осіб з метою подальшого перепродажу. При цьому повністю ігноруються потреби місцевого населення в отриманні земельних ділянок, в тому числі працівників соціальної сфери, учасників АТО. Поширеним явищем стала безконтрольна передача земель, які традиційно використовувались місцевим населенням як громадські пасовища.

Найганебнішим у даній ситуації є те, що поширеною практикою в Україні стала приватизація державних підприємств саме з метою розбазарювання земель.

Тому цим проектом закону пропонується встановити, що у процесі приватизації земель державних підприємств, установ та організацій землі, з яких формується резервний фонд земель, мають бути передані у комунальну власність територіальної громади, на території якої вони розташовані.

Зареєстрований особисто мною законопроект № 4027а, від 18.07.2016 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо вдосконалення деяких положень, що стосуються оподаткування в агропромисловому комплексі». Гостра необхідність у розробці цього проекту закону, виникла після численної кількості скарг від представників агропромислового комплексу та мешканців сільської місцевості. Законопроектом врегульовується питання відрахування податку на доходи фізичних осіб, що нараховується юридичною особою, її відокремленим підрозділом за надану такими фізичними особами в оренду (суборенду), житловий найм (піднайм) нерухомість має перераховуватися до відповідного бюджету за місцезнаходженням такої нерухомості.

Це робиться для того, щоб, наприклад орендатор, який зареєстрований в Київській області, а орендує землі в сусідній, скажімо Черкаській області, сплачував ПДФО з оренди саме в місцеві бюджети Черкаської області, де й розташовуються орендовані землі.

Хочу відзначити, що чинні норми законодавства є суперечливим у контексті подальшого розвитку процесів децентралізації в Україні, оскільки передбачають зарахування до відповідного бюджету за місцем реєстрації юридичних осіб, а також їх відокремлених підрозділів. Реєстрація ж відокремлених підрозділів, яким в установленому порядку надано повноваження щодо нарахування, утримання і сплати (перерахування) до бюджету податку, створює додаткові необґрунтовані витрати для представників агропромислового комплексу, оскільки не стосуються безпосереднього процесу виробництва.

Законопроект № 4010а, від 15.07.2016 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Законопроект направлений на вдосконалення правового регулювання відносин, пов'язаних із правом емфітевзису, з метою використання зазначеного права для збільшення кредитних ресурсів аграрного сектору економіки (http://blogs.lb.ua/mykola_kucher/344931_agrarii_chekayut_efektivnoi_roboti.html). – 2016. – 12.09).

Блог на сайті “pravotoday.in.ua”**Про автора:** Е.А.Морозов, адвокат(судебная защита)***Фіскальні спори: негайне та примусове стягнення податкових штрафів***

Практика Європейського суду з прав людини щодо захисту платника податку при стягненні з останнього податкових штрафів та/або пені.

Лист ДФС від 05.10.2015р. № 21051/6/99-99-19-02-02-15 вказує, що неустойка (штраф, пеня) – грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання (п. 1 ст. 549 Господарського кодексу України (далі – ГКУ).

Водночас неустойка (штраф, пеня) – це штрафна (господарська) санкція у вигляді грошової суми, яку учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити у разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання (п. 1 ст. 230 ГКУ).

Залежно від порядку розрахунку неустойки визначено два її підвиди:

1) штраф, що обчислюється у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання;

2) пеня, що розраховується у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання, за кожен день прострочення виконання ((пп. 2 – 3 ст. 549 ГКУ).

Отже, понесені витрати у вигляді визнаних платником податку штрафів, пені, неустойки за порушення правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежне виконання господарського зобов'язання беруть участь при визначенні фінансового результату до оподаткування відповідно до правил бухгалтерського обліку без подальшого його коригування на такі витрати.

В свою чергу п.п.14.1.162 Податкового кодексу України визначено, що пеня - це сума коштів у вигляді відсотків, нарахованих на суми грошових зобов'язань, не сплачених у встановлені законодавством строки, а відповідно до ст.111 Кодексу, пеня є одним з видів фінансової відповідальності, які застосовуються за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

У податковому праві пеня виконує стимулюючу та компенсаційну функції.

Стимулююча функція реалізується шляхом покладення додаткових майнових обтяжень на платників податків у разі порушення ними терміну виконання податкового обов'язку.

Компенсаційна функція пені зумовлена необхідністю відновленням порушених майнових інтересів держави та органів місцевого самоврядування у зв'язку з несвоєчасним надходженням коштів до бюджету. Особливість компенсаційної функції пені як правової категорії полягає в тому, що вона є джерелом додаткових надходжень публічних грошових фондів.

Саме тому в податкових правовідносинах пеня має подвійну правову природу: по-перше, вона є способом забезпечення обов'язку зі сплати податків і зборів, а по-друге, є санкцією за порушення терміну сплати податків і зборів.

Згідно із пунктом 129.3 статті 129 Кодексу нарахування пені на суми податкового боргу закінчується:

у день зарахування коштів на відповідний рахунок Державного казначейства України та/або в інших випадках погашення податкового боргу;

у день проведення взаєморозрахунків непогашених зустрічних грошових зобов'язань відповідного бюджету перед таким платником податків;

у день запровадження мораторію на задоволення вимог кредиторів (при винесенні відповідної ухвали суду у справі про банкрутство або прийнятті відповідного рішення Національним банком України);

при прийнятті рішення щодо скасування або списання суми податкового боргу (його частини).

Законом України від 17 липня 2015 року № 655-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зменшення податкового тиску на платників податків» (далі – Закон № 655) внесено зміни до статті 129 Кодексу, які набрали чинності з 01.09.2015. Так, після закінчення встановлених п. 57.1 статті 57 Кодексу строків погашення узгодженого грошового зобов'язання на суму податкового боргу нараховується пеня. Кодексом із змінами, внесеними Законом № 655, передбачено, що нарахування пені розпочинається при самостійному нарахуванні суми грошового зобов'язання платником податків – після спливу 90 днів, наступних за останнім днем граничного строку сплати грошового зобов'язання, визначеного Кодексом.

Відповідно до частини першої статті 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Рішенням Конституційного Суду України від 09.02.1999 №1-рп/99 визначено, що положення частини першої ст. 58 Конституції України про те, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи, треба розуміти так, що воно стосується людини і громадянина (фізичної особи).

Згідно із загально визнаним принципом права закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. Цей принцип закріплений у частині першій статті 58 Конституції України, за якою дію нормативно-правового акта в часі треба розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності і припиняється з втратою ним чинності, тобто до події, факту застосовується той закон або інший нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали або мали місце. Однак це не означає, що цей конституційний принцип не може поширюватись на закони та інші нормативно-правові акти, які пом'якшують або скасовують відповідальність юридичних осіб та громадян України так як і таких що здійснюють підприємницьку діяльність. Проте надання зворотної дії в часі таким нормативно-правовим актам може бути передбачено шляхом прямої вказівки про це в законі або іншому нормативно-правовому акті.

Відповідно до норм податкового законодавства, а саме п. 58.1 ст. 58 та 59.1 ст. 59 ПК України способом та формою застосування штрафів та/або пені є податкове повідомлення – рішення або податкова вимога, які контролюючий орган надсилає (вручає) платнику.

Стосовно строку давності необхідно вказати, що відповідно до п. 102.1 ст. 102 ПК України контролюючий орган, крім випадків, визначених пунктом 102.2 цієї статті, має право самостійно визначити суму грошових зобов'язань платника податків у випадках, визначених цим Кодексом, не пізніше закінчення 1095 дня (2555 дня у разі проведення перевірки контрольованої операції відповідно до статті 39 цього Кодексу), що настає за останнім днем граничного строку подання податкової декларації або виконання податкових зобов'язань.

ВАЖЛИВО: якщо протягом зазначеного строку контролюючий орган не визначає суму грошових зобов'язань, платник податків вважається вільним від такого грошового зобов'язання, а спір стосовно такої декларації та/або податкового повідомлення не підлягає розгляду в адміністративному або судовому порядку.

Пунктом 8 ч. 1 ст. 3 КАС України позивач - особа, на захист прав, свобод та інтересів якої подано адміністративний позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подана позовна заява до адміністративного суду.

Згідно з ч.1 ст. 6 КАС України кожна особа має право у порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або інтереси.

За змістом ч.1 ст. 55 Конституції України, п.2 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України № 9-зп від 25.12.1997р. будь-яка особа має право звернутись до суду, якщо її права порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Під час розгляду справи суд встановлює факт або обставини, що би свідчили (не свідчили) про порушення прав, свобод чи інтересів позивача з боку відповідача.

Термін «адміністративний акт» згідно з Резолюцією РЄ (77) 31 означає будь-який окремий захід або прийняте рішення, що за своїм характером безпосередньо впливають на права або інтереси як фізичних осіб, так і юридичних, у процесі здійснення публічної влади.

Кожен, чий права та свободи, викладені у ЄКПЛ, порушуються, має право на ефективний засіб правового захисту у відповідному національному органі, не дивлячись на те, що таке порушення здійснюється офіційними особами (ст. 13 Конвенції).

ВАЖЛИВО: У випадку, коли виконання оспорюваного акта вже розпочалося, ефективність права доступу має передбачати можливість заявника вимагати припинення чи попередження його негайного виконання, а у випадку відхилення такої вимоги - проведення судового процесу із ретельністю, що вимагають наявні обставини (рішення ЄСПЛ «Яношевич проти Швеції» (Janosevic v. Sweden) (заява № 34619/97) і «Компанія "Вестберга Таксі Актіеболаг" та Вулич проти Швеції» (Västberga Taxi Aktiebolag and Vulic v. Sweden) (№ 36985/97)).

У вказаному вище рішенні заявники оспорювали визначені податковими органами розміри оподаткування і звернулися з апеляціями до адміністративних судів, оскільки суми визначених податків і штрафів були чималими і підлягали

сплаті в негайному порядку, заявники звернулися з проханням відстрочити сплату цих сум, доки не буде ухвалено рішення стосовно їхніх апеляцій. Податкове управління та адміністративні суди відхилили це прохання, оскільки заявники не змогли надати як забезпечення банківську гарантію.

ВАЖЛИВО: ЄСПЛ зауважив, що зважаючи на те, що дострокове примусове стягнення податкових штрафів може мати серйозні наслідки для даної особи і може негативно відбитися на її захисті в подальшому судовому провадженні, держава зобов'язана забезпечити справедливу рівновагу між залученими інтересами, особливо якщо до винесення судом ухвали стосовно обов'язку сплати таких штрафів останні вже було стягнуто в примусовому порядку.

Фінансові інтереси держави не можуть самі по собі виправдати негайне примусове стягнення податкових штрафів, оскільки, на відміну від самих податків, вони не є джерелом доходу держави, а призначені для справляння тиску на платників податків з метою примусити їх виконувати свої зобов'язання згідно з податковими законами, а також для покарання порушників.

З урахуванням викладеного вбачається, що найбільш доцільним або ефективним методом оскарження є як адміністративний (інстанційний) так і судовий метод оскарження, який потрібно застосовувати з відповідним клопотанням щодо зупинення дії податкової вимоги, а в разі якщо формою застосування є податкове повідомлення – рішення, то зобов'язання буде вважатися неузгодженим на весь час його оскарження (до набрання судовим рішенням законної сили) (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/3597/1468/>). – 2016. – 05.09).

***

Блог на сайті “trustedadvisors.ua”

Про автора: Анастасія Позова

Разрушители мифов: Будут ли с 1 ноября «вне закона» сделки по дарению и вступление в наследство?

Разрушители мифов: будут ли с 1 ноября «вне закона» сделки по дарению и вступление в наследство?

Недавно в Интернете появилась информация о том, что с 1 ноября 2016 года на Украине станет невозможным оформить сделку дарения или наследства. По словам СМИ, произошли изменения в порядке оценки подаренного имущества, а также имущества, которое передается по наследству. В основном в данных информационных заметках говорится, что с 1 ноября на Украине уже не будет оценщиков, имеющих право проводить оценку для случаев, когда совершается сделка дарения движимого или недвижимого имущества или вступление в наследство на такое имущество. В свою очередь, законодательство запрещает нотариусам проводить подобные сделки без наличия соответствующего документа оценки. Исходя из этого, осуществить такие сделки становится невозможным, а это, в свою очередь, означает исчезновение институтов дарения и наследования, что приведет к ущемлению прав граждан Украины. Несмотря на наличие альтернатив замены договора дарения (например, продажа), наследство заменить другим видом правоотношений невозможно.

Как прокомментировал «ЮП» Дмитрий Перникоза, юрист ЮФ «Trusted Advisors», противоречивая ситуация возникала в связи с постановлением Кабинета министров Украины от 04.03.2013 года № 231, которое было отменено Постановлением от 21 августа 2014 года № 358. Кроме того, Постановлением Высшего административного суда Украины от 29.07.2015г. по делу № К/800/62987/13 постановление Кабинета Министров Украины от 4 марта 2013г. № 231 «Некоторые вопросы проведения оценки для целей налогообложения и начисления и уплаты других обязательных платежей, взимаемых в соответствии с законодательством» признано незаконным и отменено. Сейчас актуальный статус Постановления КМУ от 04.03.2013 года № 231 - утратило силу. И, соответственно, проблем с оценкой имущества при заключении договора дарения и оформлении наследства не возникает.

Юрист украинского офиса КППМГ Антон Каганец напомнил, что даже в 2013 году, когда текст этой новости также «разгуливал» по интернету, она также была не совсем правдива. Да, была попытка монополизации рынка оценочных услуг, но разве в 2013-2014 году никто не продавал квартиры? Никто не получал наследство? В отношении же Порядка совершения нотариальных действий №296/5, то действительно существует такой порядок и у него действительно этот номер. Но никаких запретов на дарение и наследование в нем нет.

В свою очередь, Юлия Репина, управляющий партнер ЮК Prove Group обратила внимание на то, что в соответствии с положениями части второй статьи 7 Закона Украины «Об оценке имущества, имущественных прав и профессиональной оценочной деятельности на Украине» от оценивания освобождается имущество, стоимость которого облагается налогом по нулевой ставке (стоимость собственности, наследуемой членами семьи наследодателя первой степени родства; стоимость собственности, указанной в подпунктах «а», «б», «г» пункта 174.1 статьи 174 Налогового кодекса Украины, которая наследуется лицом, являющимся инвалидом I группы или имеет статус ребенка-сироты или ребенка, лишенного родительской опеки, и стоимость собственности, указанной в подпунктах «а», «б» пункта 174.1, что наследуются ребенком-инвалидом, а также денежные сбережения, помещенные до 02.01.1992 в учреждения Сберегательного банка СССР и государственного страхования СССР, которые действовали на территории Украины, а также в государственные ценные бумаги (облигации Государственного целевого беспроцентного займа 1990 года, облигации Государственного внутреннего выигрышного займа 1982 года, государственные казначейские обязательства СССР, сертификаты Сберегательного банка СССР) и денежные сбережения граждан Украины, помещенные в учреждения Сберегательного банка Украины и бывшего Укрросстраха в течение 1992 - 1994 годов, погашение которых не состоялось, которые наследуются любым наследником).

А если коротко, активно распространяемая в СМИ «утка» о невозможности заключения договоров дарения и завещания - миф. Удостоверение нотариусами сделок дарения движимого или недвижимого имущества, а также вступления в наследство проводится в общем порядке и не требует проведения какой-то специальной оценки, согласно действующему законодательству (<http://trustedadvisors.ua/blog/probate-and-inheritance->

***

Блог на сайті “Чорнобильський набат”

Про автора: Борис Черкаський

Новий споживчий кошик українців

Українці вже у вересні можуть отримати новий споживчий кошик (СК), який, нагадаємо, розробляється Кабміном з минулого року.

5 вересня на засіданні урядового комітету з питань соціалітики і гуманітарного розвитку був затверджений відповідний проект постанови Кабміну.

Очікується, що документ розглянуть на найближчому засіданні уряду, наміченому на наступний тиждень.

На жаль, новий кошик ненабагато відрізняється від нинішнього, затвердженого ще в 2000 році.

Експерти кажуть, що вони сподівалися побачити набагато сучасніший і вагомий проект.

ЩО В КОШИКУ НОВОГО

Головні зміни торкнулися ліків, їх перелік тепер набагато більший. Значно зросли норми споживання риби: з 2,5 до 9 кг в рік, додані такі звичні речі, як чай – 400 г на рік, лавровий лист, сіль і навіть півкіло кави в зернах. Нові норми і по одязі: замість пальто на 8 років – куртка на 5 років, чоловікам дозволили мати 6 пар трусів на рік (було 5 на 2 роки), жінкам – 2 бюстгальтери на рік (було 2 на 2 роки), а пенсіонери зможуть засмагати не в сімейних трусах, а в плавках. Жінкам офіційно дозволили мати штани, одну пару на 4 роки.

Але скорочені до соціальних норм споживання води, газу і світла. Тобто доведеться або менше митися, або економити воду. Більшість позицій – їх в СК близько 250, збереглися. Наприклад, один стілець на 15 років, стіл, шафа, ліжка, люстра на 25 років.

НАВІЩО ПОТРІБНА

Як роз'яснив нам правозахисник Станіслав Батрин, СК – це розрахунковий набір товарів, що описує типову структуру місячного або річного споживання людини або сім'ї. У ПК входить мінімальний набір продуктів, промтоварів і послуг, необхідних для збереження здоров'я людини і забезпечення її життєдіяльності. СК використовується для розрахунку прожмінімуму і планування соцстандартів держбюджету.

Як підраховали в Мінсоцполітики, вартість нинішнього СК для працюючого на січень 2016 р. становила 2880 грн, з урахуванням інфляції (за 7 місяців – 4,8%) він виріс до 3018 грн. Тобто мінзарплати, яка зараз становить 1450 грн, вистачає на 48% закладених в ПК товарів і послуг. За даними Держстатистики, мінімалку зараз отримують менше 5% населення, решта заробляють на продкошик, отримуючи 3000 грн і вище, але часто ці доходи ділять на двох-трьох і більше членів сім'ї.

ВЛАДА

У профільному департаменті МЕРТ нам пояснили, що потребкошик

розрахований ними, виходячи з вимог закону "Про прожитковий мінімум", за яким людина повинна бути забезпечена продуктами для відновлення її життєвих сил (в кілокалоріях, що дотримується) і мінімальним набором промтоварів і послуг (наприклад, 10 пар шкарпеток на рік і ліжко на 25 років і 4 куб. м води на місяць). А зміни провели в рамках нинішньої вартості СК: скоротили норми споживання води, газу, струму і додали м'яса, ліків. "Цього мало, але це максимум, що на сьогодні можна зробити, враховуючи можливості бюджету", – стверджують в МЕРТ.

ЕКСПЕРТИ

Батрин каже, що затверджений проект СК мало чим відрізняється від чинного. За його підрахунками, в ньому повинно бути товарів і послуг на 7000 грн. У тому числі витрати, наприклад, на памперси для дітей, мобільний зв'язок, поїздки, крім приміських до 50 км, більше коштів на розваги.

"Держава не повинна виправдовуватися, що у неї немає грошей, як вона це робить, починаючи з 1991 року, а шукати кошти, щоб забезпечити своїм громадянам гідний прожитковий мінімум. І відповідно до закону про прожитковий мінімум, вони зобов'язані підняти мінімальну зарплату і пенсію до споживчого кошика", – каже Батрин.

Керівник секретаріату Ради підприємців при КМУ Андрій Забловський також вважає, що в СК повинні бути всі витратні матеріали, що відповідають вимогам сучасного життя: памперси, мобільний зв'язок. "Не виключено, що ці позиції не включені, оскільки немає статистичної бази, скільки на одну людину припадає часу для розмов по мобільному телефону. Думаю, це питання вирішать".

Президент Украналітцентра Олександр Охріменко резюмував, що поки не почне рости економіка, наш потребкошик так і залишиться жебрацьким: "СК західних країн принципово відрізняється від нашого: там люди живуть, а у нас виживають". На думку експертів, новий СК приймуть в будь-якому випадку, так як цього вимагає закон(http://chornobylnabat.blogspot.com/2016/09/blog-post_8.html#more). – 2016. – 08.09).

***

Блог на сайті "2000.ua"

Про автора: А.Охріменко, економіст

Зачем главе НБУ диктаторские полномочия?

Нам постоянно навязывают миф, что в банковской системе идут реформы, хотя реальные факты работы банковской системы за прошедший год говорят о другом. Если в 2013 году еще спорили, почему такие высокие ставки по кредитам и когда же будут расти ставки по депозитам, то в 2016 году уже только говорят о прекращении кредитования в Украине и о том, что вернуть депозит из банка стало проблемой из проблем. В этой ситуации сложно понять логику главы НБУ, которая вместо настоящей реформы решила установить диктаторский режим в банковском секторе. Но любой диктаторский режим это, прежде всего, путь в никуда, когда все уничтожается, но ничего не создается нового и разумного.

Постановление НБУ №778 от 10 ноября 2015 года это прямой путь к установлению личной диктатуры главы НБУ и отказ от европейских методов работы в банковском секторе. К сожалению, время прошедшее после ноября прошлого года это подтвердило. Гонtareва на посту главы НБУ все больше и больше нарушает Конституцию Украины и «зарабатывает» капитал из бардака. После вот таких постановлений НБУ, не то что не заходят к нам новые зарубежные инвесторы, но и старые инвесторы убегают из Украины.

На первый взгляд, вроде бы, все делается в рамках закона, и НБУ просто своим постановлением внес изменение в «Положение о применении Национальным банком Украины методов влияния на нарушение банковского законодательства». Никто не спорит, что НБУ должен иметь возможность своевременно и эффективно влиять на явные факты нарушения в деятельности банковского сектора, чтобы в будущем не допускать явных проколов, а также очищать банковский сектор от незаконных банковских операций. Но Постановление НБУ №778, скорее, принято для других целей, чем действительно усиление контроля над банковским сектором.

Теперь руководство НБУ получило неограниченные возможности обвинить любой банк в нарушении законодательства, при этом доказать свою невиновность должен клиент. Хотя в ЕС все наоборот. Если Центробанк имеет подозрения, то не банк, а именно НБУ должен доказать на основании каких данных и какие конкретно нарушения делал банк.

Согласно европейскому законодательству такого рода постановление НБУ является незаконным и тянет, как минимум, на уголовную ответственность его разработчикам и вдохновителям. Фактически это постановление дает возможность НБУ закрыть любой банк в Украине без каких-либо причин, только на основании субъективных данных и в корыстных целях. Это дает неограниченные возможности для запугивания и уничтожения банковского сектора, и в тот же момент широкий простор для коррупции. Ибо это не большая тайна, что любое решение можно принять «по закону или правильно». Возможно, это и является главной целью постановления НБУ, чтобы собственники банков шли «договариваться» с руководством НБУ за «небольшую плату».

Судит сами, постановление НБУ №778 содержит большое количество неточностей и запутанных моментов.

Так, например, НБУ может закрыть банк, если работники банка посчитают, что банк проводит операции (прямо или опосредованно) не имеющие очевидной экономической целесообразности. Но при этом нет четких критериев, какие банковские операции считаются экономически нецелесообразным. Можно любую операцию банка признать нецелесообразной и требовать от банка «подарочного набора» для решения проблемы.

Никто не спорит, действительно, нельзя допускать случаев, когда большая часть кредитов банка выдается на компании, связанные с собственниками банка. Но нельзя борьбу с этим превращать в беспредел. Непонятно, почему считается преступлением, если банк кредитует связанных с банком лиц в рамках действующего законодательства. Но именно так и записано в постановлении НБУ №778. Можно наказывать, если банк нарушает нормативы, но если в

рамках нормативов, то какие могут быть тут претензии? В ЕС тоже существует кредитование повязанных лиц с собственником банка и никого это не удивляет.

Но только в Украине может появиться такой бессмысленный запрет, который запрещает досрочный возврат денежных средств с депозитного счета клиента, если это лица связано с собственником банка. Нельзя возвращать досрочно, если это запрещено депозитным договором. Но, если договор это допускает, то не может быть запретов.

Банковское законодательство давно запрещает банкам осуществлять сомнительные операции с фиктивными ценными бумагами. И банки это знают и выполняют. Но при этом не стоит забывать, что банки имеют право осуществлять операции с ценными бумагами и в ЕС, и в Украине, и искусственно создавать проблемы на этом рынке НБУ не имеет права. НБУ собирается наказывать банки, которые будут совершать операции с ценными бумагами, которые имеют признаки фиктивности. Это логично, такого рода операции вне закона. Но тогда НБУ должен взять на себя обязательства информировать все банки, какие ценные бумаги имеют признаки фиктивности. Чтобы не было потом задним числом обвинений, что банки сделали незаконные операции.

Но если с перечнем фиктивных ценных бумаг еще можно все уладить, то как понимать права НБУ закрывать банк, если он заподозрит, что банк использовал финансовые инструменты, которые ведут к искусственно улучшению финансового результата банка или искривлению его отчетности. Во-первых, что это за финансовые инструменты, а во-вторых, это можно применять, только в том случае, если есть решение суда, которое доказывает, что действительно имело место незаконное использование финансовых инструментов для искривления финансовой отчетности.

Руководство НБУ фактически решило неплохо «заработать» на банковском секторе. Хотя при этом, как всегда, забыло указать, что такого рода «заработки» никак не повлияют на работу действительно сомнительных банков и разного рода незаконные банковские операции. Чего только стоят факты очень странных валютных операций с привлечением больших объемов наличной и безналичной валюты, а также сомнительные операции с гособлигациями, которые в последнее время проводят некоторые небольшие банки, которые по неофициальным данным связывают с руководством НБУ и Кабмина. Почему же эти мелкие банки могут безнаказанно делать свои сомнительные операции? Или в этом случае их сомнительные операции не такие уж и сомнительные, если стоит задача не реально убрать с рынка разного рода незаконные банковские операции, а только их возглавить и переключить потоки на нужные банки?

Пока Гонтерева будет и дальше расширять свои диктаторские полномочия украинская банковская система будет просто умирать и разваливаться (http://www.2000.ua/blogi/blogi_blogi/zachem-glave-nbu-diktatorskie-polnomochija.htm). – 2016. – 13.09).

Блог на сайті “Ракурс”

Про автора: Анатолий Новосельцев

Усы и хвост — мои документы: Верховная Рада идет навстречу пожеланиям мошенников

Любой «левый» документ с неразборчивой подписью придется считать действительным, пока суд не докажет обратное через много лет

Говорят, кто был в Раде — в цирке не смеется, хотя оба со стеклянным куполом и издалека можно перепутать. После неконституционного принятия Верховной Радой 2 июня 2016 года изменений в текст неизвестной редакции Основного Закона в части так называемого правосудия удивляться уже нечему.

Зато парламентарии ежедневно повышают свое мастерство в решении вымышленных законодательных проблем и преодолевают новые вершины правовой бездарности. Очередным примером «величия» законотворческой мысли стал законопроект №4194 от 10 марта 2016 года «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно использования печатей юридическими лицами и физическими лицами-предпринимателями», проголосованный на днях в первом чтении.

Вы никогда не догадаетесь, что именно побудило парламентариев тратить свое драгоценное рабочее время 8 сентября этого года, чтобы рассмотреть очередную ерунду. Оказывается — забота о субъектах хозяйствования. Из пояснительной записки следует: проект закона упрощает хозяйственную деятельность, исключая необходимость проставления оттиска печати на документах. Вот оно как! Веками человечество использовало печати как средство идентификации подлинности документа и лица, уполномоченного действовать от имени того, чья печать. Конечно, технический прогресс идет вперед, и если 30 лет назад изготовить печать было очень сложно, то сейчас этот вопрос решается легко, были бы деньги. Даже без согласия владельца печати.

Однако парламентарии сошлись на другом. На их взгляд, сложность ведения бизнеса заключается вовсе не в том, что наше налоговое законодательство настолько нестабильно, что не успеваешь отслеживать изменения. И не в том, что к произволу налоговых, прокурорских и других органов добавилось нашествие бандитизма, грабежа, разбоя, рэкета в стиле начала 90-х и вооруженное рейдерство. Не в том дело, что каждый день поступают сообщения о захвате предприятий со стрельбой, о драках, поджогах и погромах, к которым правоохранители относятся равнодушно. Главная сложность — требование о наличии печати! Только непонятно: в чем сложность и для кого? Для владельца предприятия или для кого-то другого, кто, так сказать, хочет поправить свое финансовое положение за чужой счет?

Народные депутаты, авторы законопроекта, проявили определенную смекалку и дополнили пояснительную записку к законопроекту такими тезисами.

Что побудило авторов взяться за разработку этого проекта?

Им были непонятны следующие вопросы:

— каково юридическое значение оттиска печати и последствия

непроставления отпечатка;

— каким образом субъекты хозяйствования могут или должны узнавать, обязательно ли использование печати их контрагентом;

— каков режим использования печати вне гражданско-правовых отношений.

Когда обычный человек не понимает правовых категорий, он обращается за юридической консультацией. Когда народные депутаты не понимают, что означает слово «следующий» или что такое печать предприятия — они пишут законы или обращаются в Конституционный суд, чтобы их невежество стало достоянием всей страны.

Во-первых, проектом закона, по мнению авторов, детализируется порядок использования печатей в хозяйственной деятельности — путем его отмены как такового.

Во-вторых, проект поддерживает стабильность гражданского оборота и уменьшает количество споров, которые могут возникнуть из-за неопределенности правового статуса оттиска печати. То есть если раньше возникали сомнения в подлинности печати на документах, подделанных мошенниками, не все листы были пропечатаны печатью и заверены подписью должностного лица, то теперь споров меньше, то есть любой «левый» документ с неразборчивой подписью придется считать действительным, пока суд не докажет обратное через много лет.

С целью претворения этих идей в жизнь авторы законопроекта предлагают отовсюду, в том числе из Хозяйственного и Гражданского кодексов, Хозяйственного процессуального, Гражданского процессуального кодекса, Кодекса административного судопроизводства и целого ряда других нормативных актов материального права, извлечь именно упоминание о печати и о необходимости заверения документа (соглашения, доверенности и т. п.) печатью.

Авторам и этого оказалось мало, тогда они решили преодолеть вершину глупости, установленную этим составом Верховной Рады.

Предлагаются такие изменения в Кодекс об административных правонарушениях:

«Статья 166-23. Требование проставления оттиска печати на документе.

Требование должностным лицом органа государственной власти или органа местного самоуправления проставить оттиск печати предприятия на документах, которые им представляются, или отказ принимать указанные документы в связи с отсутствием оттиска печати влечет за собой наложение штрафа от пятидесяти до ста необлагаемых минимумов доходов граждан».

Вы только вдумайтесь: за то, что должностное лицо решит убедиться в подлинности документов и предложит подтвердить их печатью предприятия, привлекать к ответственности!

Теперь давайте прямо и искренне ответим на простой вопрос: для кого представляет сложность заверить документы печатью? Для владельца печати? Да нет! Для другого лица, которое хочет действовать от имени предприятия, не имея на то никакого права?

Верховная Рада, поддерживая законопроект №4194, пошла навстречу

пожеланиям мошенников и рейдеров, которые совсем уж обленились. Раньше требования о печатях, бланках определенных документов со степенью защиты и т. п. заставляли мошенников поддерживать определенный культурно-образовательный уровень, квалификацию. Отныне искусство обмана станет доступным для новичков-любителей.

Вдумайтесь — доверенность юридического лица без печати! Доверенность физического лица для представительства в суде или совершения сделок (купля-продажа, дарение и т. п.) в обязательном порядке заверяется нотариально.

Но что делать суду, государственному регистратору или нотариусу с доверенностью юридического лица, напечатанной на обычном принтере, с неразборчивой подписью, на основании которой заявитель хочет совершить юридически значимые действия — например, передать имущество в уставный капитал другого хозяйственного общества без нотариально заверенной сделки, или изменить состав участников хозяйственного общества на основании простого протокола общего собрания без печати фирмы, или же признать выдуманный иск оппонентов в суде и тем самым создать предприятию колоссальные убытки, или взять на себя необоснованные обязательства?

Как, по мнению авторов законопроекта, судья, регистратор или нотариус должны проверить подлинность документа без печати? Откуда они получат образец подписи лица, имеющего полномочия подписывать такой документ?

Главное научно-экспертное управление Верховной Рады, этот островок осознанности в океане безумия, очень правильно прокомментировало указанную писанину. В частности, по мнению Главного управления, подобные предложения являются уязвимыми как с концептуальной точки зрения, так и с точки зрения практических последствий их принятия. Это объясняется тем, что, отменяя обязательность применения печатей, проект не вводит вместо них других способов подтверждения подлинности документов и/или полномочий соответствующего лица. В этих условиях участнику гражданских и других соответствующих отношений приходится полагаться исключительно на добросовестность своих контрагентов в этих отношениях, что, по моему мнению, явно недостаточно для обеспечения надежного гражданского (хозяйственного) оборота в современных условиях. Поэтому простая отмена обязательности применения печатей без их замены другими механизмами подтверждения достоверности документов может привести к росту правонарушений в сфере гражданского (хозяйственного) оборота, в том числе путем мошенничества.

Требование об обязательном скреплении печатью должно касаться письменных сделок с недвижимостью, в том числе с земельными участками, акциями, векселями, объектами права интеллектуальной собственности, кредитных договоров и т. п. Кроме того, по мнению специалистов Главного управления, должно быть сохранено положение ч. 2 ст. 207 ГК Украины, согласно которому скрепление сделки печатью может быть определено по письменной договоренности сторон, которую в проекте предлагается исключить.

Что касается установления административной ответственности за такие деяния, как вымогательство должностным лицом органа государственной власти

или органа местного самоуправления проставить оттиск печати на документах, которые им представляются, или отказ принимать указанные документы из-за отсутствия оттиска печати (ст. 166-23 КУоАП в редакции проекта), то она является довольно сомнительной и недостаточно юридически обоснованной. Ведь указанные деяния сами по себе не могут нанести вреда каким-либо охраняемым объектам, а потому противоречат основам административной ответственности, перечень которых содержится в ст. 9 КУоАП.

Впрочем, несмотря на сокрушительную критику, Верховная Рада поддержала 8 сентября 2016 года этот законопроект в первом чтении. Остается надеяться, что ко второму чтению авторы в корне улучшат свое произведение и дополнят его другими запретами: например, запретом требовать не только печать, но и подпись под документом, а также запретом требовать паспорт у заявителя с целью установления его личности. Это существенно упростит документооборот бизнеса, а главное — в следующий раз бизнесмены при разрешении спора будут не документы рассматривать, печати проверять, а сразу возьмутся за автоматы Калашникова. Тем самым мы упростим условия хозяйствования до полного предела... (<http://racurs.ua/1287-verhovnaya-rada-navstrechu-pojelaniyam-moshennikov>). – 2016. – 12.09).

***

Блог на сайті “Ракурс”

Про автора: Александра Примаченко

Ректор Нацшколы судей Николай Онищук о массовых увольнениях судей, общественном совете и рисках реформы

До сих пор ни один общественный совет законодательно не получал полномочий собирать информацию персонального характера и, по сути, следить за судьей. Это беспрецедентный случай

Николай Онищук, ректор Национальной школы судей, рассказал «Ракурсу» о воплощении законодательных новшеств в области судебной системы и проблемах подготовки судебных кадров:

— Изменения в Конституцию и новая редакция Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей», которые в части изменений в Основной Закон вступят в силу 30 сентября, закладывают целый ряд новых подходов, нормативных правил по организации судебной системы и отправлению правосудия.

Возьмем, к примеру, введение антикоррупционных предохранителей. С одной стороны, судьи с 1 января 2017 года получают гораздо более высокую заработную плату, а с другой — существенно усиливается контроль над их деятельностью. Прежде всего с точки зрения добропорядочности. То есть судья практически не сможет легально потратить средства, кроме тех, которые он получает в качестве судебного вознаграждения. Ведь в Украине создано и действует Национальное агентство по предупреждению коррупции, среди задач которого — мониторинг образа жизни судей, прокуроров и высокопоставленных чиновников. И это не декларация, а целая система государственных официальных элементов контроля над образом жизни судей,

их состоянием и расходами. Судья должен быть готов объяснить, с кем он ужинал в ресторане и сколько это стоило, почему его видели на пляже в Ницце, каким самолетом он летел и каким классом. Судьи должны осознавать, что, с учетом существенного расширения круга подконтрольных лиц в декларации родственных связей и декларации добропорядочности, под контролем государства и общественности оказались не только они, но и их дети, родители, братья, сестры. К слову, уже известен случай, когда сын судьи был вынужден прекратить обучение за рубежом, поскольку отец не смог объяснить, откуда у него деньги на обучение.

Речь также идет об Общественном совете добропорядочности, который начнет действовать при Высшей квалификационной комиссии судей. Несмотря на определенный скептицизм, стоит отметить, что такой процесс будет проходить чуть ли не впервые — это будет общественный орган, который по закону получит право собирать информацию персонального характера о судьбе, прокуроре и других лицах, осуществляющих властные полномочия.

— Сама идея привлечения общественности, судя по всему, пока что видится благоприятной. В то же время не вижу панацеи в создании такого совета, в частности, наблюдая за тем, кто и с какой нескрываемой целью временами спешит туда подаваться, активно пытаюсь потопить конкурентов. Но и реальных рычагов влияния на кадровые вопросы общественный совет, в соответствии с законом, не имеет.

— До сих пор ни один общественный совет законодательно не получал полномочий собирать информацию персонального характера и, по сути, следить за судьей. Это беспрецедентный случай, и тут скорее стоит бояться не отсутствия влияния такого совета, а обратного — чтобы не было злоупотреблений.

На самом деле я думаю, что влияние этого общественного совета на принятие решений Высшей квалифкомиссией, когда речь идет о карьере судьи и продвижении по службе, будет заметно. По крайней мере, проигнорировать материалы общественного совета, когда они свидетельствуют, например, о недобропорядочности судьи, образе его жизни, не соответствующем присяге, будет сложно. Тем более что речь пойдет о публичных заседаниях.

Так что такие новации, как Нацагентство по борьбе с коррупцией, общественный совет и НАБУ, достойная зарплата и практическая невозможность расходовать средства сверх официальных доходов судьи, создадут ожидаемую новую реальность.

— Надеетесь, что в комплексе оно сработает?

— Уверен, что сработает. Кстати, в этом уверены и судьи, которые сегодня массово пишут заявления об отставке. Прежде всего пишут судьи с большой выслугой, то есть стажем работы более 20 лет, и которые имеют право на пожизненное содержание, то есть надлежащий уровень пенсионного обеспечения. И если бы это было иначе, то судьи бы так не реагировали, они продолжали бы работать и не писали бы этих заявлений. Это аргумент против скептиков и тех, кто говорит, что нынешние законодательные изменения — это очередная нормативная прихоть, не влияющая на состояние правосудия. Я так не считаю.

— Для того чтобы делать выводы, видимо, следует проанализировать, кто именно уходит, по каким причинам. Может, иногда уходят и не самые плохие, потому что кто-то наколядовал себе и потомкам на безбедную жизнь, а кто-то просто устал от ежечасной травли?

— Да, действительно, можно говорить о разных причинах, побуждающих судей подавать заявления об отставке. Но такой тренд есть. Так, последние два года было много психологического давления на судей. Тема очень неоднозначная. Вы знаете, что западный мир исходит из того, что авторитет правосудия должны поддерживать все, начиная с общества и заканчивая властью и чиновниками высокого ранга. И авторитет правосудия необходимо отделять от авторитета конкретного судьи. Даже когда речь идет о конкретном судье, привлечении его к дисциплинарной ответственности, соответствующие меры должны применяться латентно. Если судья соглашается уйти с должности, дисциплинарное производство закрывается. В то же время ряд западных стран платят таким судьям все, что должно быть оплачено по закону, все предусмотренные гарантии, лишь бы он был отстранен от системы правосудия так, чтобы не навредить авторитету правосудия. Поэтому если нет авторитета правосудия, нет правового государства.

Таким образом, массовое увольнение судей — это явление, которое мы сегодня наблюдаем и которое неизбежно привнесет изменения в судебскую реальность. И здесь важно, что государство не применяет принуждения к увольнению.

Еще одной причиной такой отставной активности является то, что теперь судьи смогут получать существенно увеличенное судебское вознаграждение только при условии, что они пройдут квалификационное оценивание. Это касается всех судей, начиная от местного и заканчивая Верховным судом. Многие судьи — и не только те, которые уже имеют достаточную для пенсионного обеспечения выслугу, — также взвешивают, смогут ли одолеть это оценивание. Ведь последствиями его несдачи станет увольнение с должностей. Заметьте, что в новой редакции закона нет положения о переподготовке, следовательно, второй шанс не предоставляется.

— То есть это неуверенность в своих знаниях?

— Да, в основном это неуверенность в своих знаниях, и указанное в первую очередь касается судей, которые попали в судебную систему по протекции, благодаря родственным связям, политической поддержке и т. п. Конечно, покидают должности и другие, есть и образованные, и прекрасно подготовленные судьи. Например, это судьи, которые уже в возрасте, а возможно, пришли в профессию поздно и не имеют 20 лет выслуги. Хотя есть и моральный фактор. Ряд судей, особенно верхнего эшелона, считают эти процедуры унижительными. Здесь возникает еще одна угроза — что из рядов судебского корпуса почти мгновенно, в течение нескольких месяцев или полугода может уволиться критическая масса судей.

— Соответствует ли действительности информация о том, что ушло уже гораздо больше судей, чем прогнозировали сначала?

— Если 3–4 месяца назад количество судей, которые могли подать в отставку, оценивалось примерно в 2000, то сегодня называют уже вдвое

большую цифру. Таким образом, мы приближаемся к критической черте. Даже если принять меры, чтобы уменьшить нагрузку на суды, все равно это уже проблема, потому что мы не можем позволить сократиться судейскому корпусу до численности меньше 5000 судей.

Председатель ВККСУ Сергей Козьяков приводил такие цифры: в 150 судах количество судей уже является критическим. То есть там осталась половина или даже меньше судей. Это притом, что требования нового закона еще не начали действовать. Как только они заработают, количество таких судов будет расти в геометрической прогрессии. Тогда возникнет проблема выполнения государством своей конституционной обязанности: обеспечить справедливое, беспристрастное и независимое правосудие повсеместно. Поэтому сейчас на повестке дня, помимо формирования нового Верховного суда, стоит вопрос обновления численности судейского корпуса.

— Какое количество судей и как быстро может подготовить Национальная школа судей?

— Согласно действующему закону доступ к судейской профессии лежит через сдачу отборочных экзаменов, затем 12-месячная подготовка в Национальной школе. Все это требует, помимо самого обучения, процедуры объявления, набора кандидатов, их проверки, что в целом увеличит время до 18–20 месяцев.

Школа ориентирована на подготовку 120–150 кандидатов в год. Понимая, что это не решит проблему подбора необходимой численности новых судей, предлагаем пополнить ряды судей за счет помощников судей. Ведь если увольняется судья, с ним уходит и его помощник, кстати, как правило неплохо подготовленный, порой не менее профессиональный, чем судья. Поэтому в законе появилось положение, предоставляющее возможность Высшей квалификационной комиссии установить особенности отбора и подготовки кандидатов на должность судьи из числа помощников судей. Речь идет в частности о том, что ВККСУ проведет и объявит для помощников судей отдельный конкурс, который будет проходить параллельно (или отдельно) с общим конкурсом. Для них будет предусмотрена сокращенная программа подготовки, ведь у них есть навыки, умения судейской деятельности. И если при обычных обстоятельствах адвоката или просто консультанта — любого, кто желает стать кандидатом на должность судьи, — необходимо готовить 12 месяцев (в частности это стажировка в судах всех юрисдикций, ознакомительные визиты в прокуратуру, органы предварительного расследования, адвокатуру), то помощники судей не нуждаются в таком количестве времени. Поэтому есть возможность сократить учебную программу. Мы пришли к выводу, что минимальное время, необходимое для подготовки помощников судей, составляет 70 рабочих дней. Учитывая способности наших региональных отделений, мы сможем по единой программе подготовить около 400 кандидатов.

— Привели ли последние законодательные изменения к новациям в работе Национальной школы судей?

— С тех пор как я два года назад пришел сюда, мы кардинально пересмотрели систему подготовки как кандидатов, так и действующих судей,

отказались от методов преподавания, которые себя изжили. Ведь не секрет, что многие судьи ездили в Киев, чтобы походить по магазинам, выставкам и т. д. Им не всегда было интересно это обучение. Международные проекты, которые работают в Украине в сфере правосудия, были чрезвычайно чувствительны к нашим стремлениям по реформированию судейского образования. Поэтому у нас была возможность ознакомиться с судейским образованием в Европе, США, Канаде, и за это время мы полностью обновили учебную программу для судей. Сегодня это тренинги, интерактив, прикладная тематика, начиная от борьбы с коррупцией, психологическая подготовка, деловая речь, этика, судейская дисциплина, управление временем — то есть много чего, кроме собственно чисто профессиональных тем. Я бы сказал, что больше половины времени занимают дисциплины, которые должны ментально изменить судью. Мы доносим до слушателей, что сегодня есть только один вариант — услышать требования времени. И если они этого не сделают, система их просто вытолкнет. Убежден, что такое большое количество судей, подающих в отставку, — это свидетельство понимания ими неизбежности изменений.

Подчеркну: мы достаточно времени уделяем психологической поддержке судьи, в частности тому, как решить проблему профессионального выгорания, как реагировать на нестандартные ситуации в суде, как противостоять давлению, организовывать свою жизнь в обществе, коммуникации, как общаться со СМИ и т. п. Такое образование будет способствовать изменениям в мировоззрении судьи, даст ему навыки и умения, присущие судьям европейских стран. Впрочем, конечно, мы не можем силой изменить ментальность судьи, а лишь даем ему возможность сделать это, формируем и обучаем. Далее судья сам решает.

— Что касается новаций, то удивила информация о том, что отныне судья не увидит материалов дела до судебного заседания. Но ведь есть дела, состоящие из десятков томов, есть дела меньшие по объему, но очень сложные. Как же можно, чтобы все эти материалы судья впервые увидел уже непосредственно в судебном заседании, и какой в этом смысл?

— На самом деле это уже не так, и именно так и должно быть. С тех пор как были внесены изменения в УПК, прокурор подает в суд только обвинительный акт. То есть он говорит о том, что государство обвиняет этого человека, и на основании этого документа суд открывает производство и назначает слушание. Поэтому в суд приходят обвинение и защита, а судья должен оценить все доказательства виновности или невиновности непосредственно в судебном заседании. Он не должен быть предвзятым из-за того, что уже прочитал тома дела, и думать теперь только о том, сколько именно лет назначить подсудимому. Судебное слушание предполагает непосредственность исследования всех доказательств. Поэтому прокурор говорит: у меня 10 свидетелей, четыре экспертизы — трасологическая, почерковедческая, генетическая и т. д., — я утверждаю, что этот человек совершил преступление, и буду доказывать это уже в судебном заседании. Показания, полученные в ходе досудебного расследования, не будут иметь значения — за некоторыми исключениями. И эти 40 или 20 томов дела судье не нужны. Они остаются у прокурора на столе.

Если следствие проведено качественно, то мы исходим из того, что

прокурор володеє інформацією, указуваною на виновність особи. Він не може прийти в суд, не маючи доказательств виновності. В протилежному випадку суд винесе оправдательний вирок. Це процесуальний інструмент. Конечно, нам слід реформувати саму прокуратуру, ментально змінити прокурорів. Вони повинні бути в суді тільки тоді, коли мають впевненість і доказательств виновності особи. Але зазвичай діє корпоративний компонент, присутствує політична складова або інші мотиви. Є випадки і зворотні — прокуратура діє безпристрасно, але є проблема з судом або захистом. Особливо коли на скам'яє підсудимих багаті і публічні особи.

То є така порядок розгляду справ є оправданим, більше того — єдиним конституційним. І це має особливе значення, коли мова йде про суд присяжних. Це правильний тренд. Ризиків і небезпек я тут не бачу, бо безпосередність дослідження — це завжди заклад об'єктивності і чесності, що дозволяє уникнути зловживань на етапі судового розгляду.

— Це буде правилом для всіх судових спеціалізацій?

— Для всіх, хоча є певні особливості. Наприклад, господарський процес в значній мірі письмовий. Там, навпаки, свідків немає. Адміністративна юстиція має свої особливості: там обов'язок доведення своєї правоти лежить на органі влади. Цим повинні керуватися судді всіх спеціалізацій. Вони повинні досліджувати в час судового засідання доказательств по справі.

Хоча безпосередність дослідження доказательств — це в першу чергу імператив кримінального судопроизводства, бо там мова йде про судбоносні наслідки для людини (<http://racurs.ua/1280-nikolay-onischuk>). — 2016. — 05.09).

***

Блог на сайті “НикВести”

Про автора: Дмитрій Бачинський

Про лікарів та реформи

З давніх давен професія лікаря вважалася однією з самих цінних, та тих, що завжди будуть потрібними для суспільства. Здоров'я людини, як відомо, річ, яку кожен прагне підтримувати в нормі, проте, якщо з ним виникають проблеми — ось тут слуги Ескулапа та учні Гіппократа приходять вам на допомогу. Вони точно знають, що потрібно для того, щоб ви почували себе краще, миттю визначають корінь проблеми, а якщо ситуація потребує того, то оперативно втручаються і виправляють наслідки ваших помилок. Не дивно, що лікарі завжди шанувалися людьми.

Ідуть роки, все навколо змінюється. Змінюється і професія лікаря. На допомогу медикам приходять сучасне обладнання, препарати, нові, нещодавно винайдені машини. Проте, не зважаючи на нові умови, головною цінністю в медицині були та залишаються саме люди. Люди, лікарі, особи, без знань та розуму яких усі препарати були б нікому не потрібними. Саме лікарі, як і тисячі

років тому, визначають причину захворювань та приймають рішення щодо лікування. Саме вони виписують рецепти та дають поради, саме вони, забувши про втому та сон, рятують життя, саме вони бачать вдячні очі тих, кого вилікували, ба, більше – кому врятували життя.

Що ж ми маємо на теперішній час? Ситуація, м'яко кажучи, не дуже. Стан сучасної медицини у нашій країні залишає бажати кращого. Згідно статистики, Україна входить до списку країн, в якій смертність переважає народжуваність. Це страшна тенденція. І, як не гірко було б про це говорити, колосальна кількість смертей далеко не серед людей похилого віку, що уже встигли пожити та передати свій досвід підростаючим поколінням. Люди помирають молодими. Часто-густо саме через те, що не змогли вчасно отримати необхідну допомогу, в тому числі й медичну. Зрозуміло, що людям простіше всього винуватити тих, хто ближче всього і те, що знаходиться на поверхні. Але давайте пам'ятати про те, що «незадовільна якість медицини» далеко не завжди означає «незадовільна якість лікарів».

Невідомо чому, але у нас в країні будуть витратити гроші на будь що. На будь що, проте, коли мова заходить за щось дійсно потрібне та корисне – тут зась. Ми будемо змінювати назви міст та вулиць, будемо вводити правоохоронним органам назви та форми, ми будемо витратити мільйони та мільярди на будь що – але не на те, від чого залежить майбутнє і здоров'я наших батьків, дітей, та навіть і нас самих. Очільники влади, звичайно ж, вважають, що кожен пересічний українець має змогу виїздити за кордон і саме там отримувати кваліфіковану медичну допомогу. Інакше я просто не розумію того, що кожного року в нашій державі фінансування сектору охорони здоров'я скорочується, до того ж семимільними кроками. А як же пенсіонери, як же малозабезпечені, як же люди, котрим необхідна невідкладна та професійна медична допомога? А кого це цікавить?

Звичайно, останнім часом саме лікарі стали тими людьми, до кого приходять «коли боляче і страшно». Але, разом з тим, саме вони стають тими, кого звинувачують у всіх смертних гріхах, коли щось йде не за планом. Бо простіше звинуватити конкретну особу, а не систему, яка, складається враження, поставила собі за ціль знищити лікарів, як клас. І коли людина, приходячи до лікарні, отримує список препаратів, котрі необхідно купувати за власні кошти, робить круглі очі і починає згадувати «незлим тихим словом» лікаря, який, як вона думає, хоче її пограбувати, вона зовсім не думає про те, що коштів до лікарень майже не надходить. А ті суми, які отримують лікарні, настільки мізерні, що їх катастрофічно недостатньо для забезпечення безкоштовною медициною усіх бажаючих, як зазначено у статті 49 Конституції України. Саму ж статтю наша влада відмінити не дуже то й спішить.

Біда в тому, що у лікарнях занадто мало молодих спеціалістів. Більшість лікарів – люди передпенсійного віку, або пенсіонери, що дуже дорожать своїм місцем. Молоді кадри не мають абсолютно ніякого бажання йти на соціально незахищену та мізерно оплачувану роботу. Люди, котрі допомагають вам жити здорово і повноцінно, отримують, у середньому дві тисячі гривень! А чи можна на ці кошти прожити, оплатити комунальні послуги (от якраз їх наші верхи не забувають підвищувати просто таки регулярно), прогодувати сім'ю? Ми уже не

ведемо мову про такі зручності, як відпочинок, хоча би раз на рік. З такою оплатою праці, єдиний відпочинок, який собі можуть дозволити наші лікарі – дома на дивані, та й то, не завжди.

Молоді кадри масово йдуть працювати у фармакологічні компанії, у приватні клініки, виїзять за кордон – туди, де їх праця дійсно цінується. Українських медиків охоче беруть на роботу у Європі та США, так як знають про високий рівень кваліфікації та відданості обраній професії. Патріотизм патріотизмом, проте якщо держава не хоче піклуватися про людей, то люди піклуються про себе самі. І їх дійсно важко звинувачувати у цьому.

Отож, чи є вихід з даної ситуації? Звичайно, як і з будь якої. Як людина, що також присвятила своє життя нелегкій професії лікаря, я можу оцінити те, що потрібно для того, щоб змінити катастрофічну ситуацію у галузі охорони здоров'я. Нам уже не перший рік обіцяють реформи – а чи не пора їх дійсно провести? Чому кожен новий міністр ОЗ лише говорить, говорить, говорить? Можливо досить? Можливо необхідно перейти до дій? Можливо необхідно призначити на цю посаду людину, котра являється не лише кваліфікованим спеціалістом, але й точно знає, що потрібно змінювати в більш глобальному масштабі? Наразі ми маємо дійсно гарну кандидатуру на це місце: Уляна Супрун, котра до недавнього часу займала пост заступника міністра Охорони Здоров'я, отримала шанс виправити ту ситуацію, що склалася протягом 25 років незалежності. Українка, що виросла у США і уже кілька років проживає в Україні, має українське громадянство та має значний досвід у питаннях, що стосуються Охорони Здоров'я, наразі отримала карт-бланш на планування реформ, котрі там так давно обіцяли. Можливо це дійсно наш шанс?

Ще один важливий крок – це збільшення фінансування із неповних 3% від ВВП, до 5-6%, як в усіх цивілізованих країнах. Також необхідно надати змогу працевлаштування наших молодих лікарів на гарно оплачувану роботу. Чи доживемо ми до цього часу? Хочеться вірити.

І, насамкінець, хочеться звернутися до громадян: наступного разу, коли ви переступите поріг лікарні, хоч, дай Боже вам здоров'я, щоб це було зовсім не скоро і з метою, скажімо, консультації, придивіться до лікаря. Придивіться до того, в яких умовах їм доводиться працювати. Пригадайте, скільки разів вони допомагали вам, скільки разів намагалися втихомирити ваш біль та поставити вас на ноги. І, можливо, саме в цей час ви переповнитесь вдячністю до цих простих, скромних людей і вони почують звичайне, проте таке цінне та щире «Дякую».

Будьте здорові (<http://nikvesti.com/blogs/show/10450>). – 2016. – 13.09).

***

Блог на сайті “Цензор.НЕТ”

Про автора: Руслан Калинин, переселенец

Деньги на переселенцев: поместья чиновников или жилье для людей?

На очередном заседании Кабинета министров, министр по вопросам временно оккупированных территорий и внутренне перемещенных лиц Черныш, представил концепцию государственной целевой программы - "Восстановление

и развитие мира в восточных регионах Украины". А немногим позже вышло интервью министра, в котором он рассказал о сути Концепции и этапах ее реализации. В интервью, Черныш ограничивается довольно общими фразами, которые не дают ответов на многие вопросы. И большинство "временно перемещенных лиц" вряд ли стали яснее осознавать будущее, после с ознакомления и программой и с пояснениями министра. Я уже не говорю о том, а разделяют ли рядовые ВПЛ министерскую точку зрения...?

Зачастую государственные программы наполнены умными фразами и сложными формулировками, но на деле являются "ширмой" для распила средств. Главное чтобы было что "пилить", однако с этим у министерства проблем нет. Согласно отчету общей миссии ЕС, ООН и Всемирного банка "Оценка путей восстановления и развития мира в Украине", ориентировочный объем выделенных средств на выполнение Программы составляет 1,52 млрд. долл. что согласно актуальному курсу составляет 41 миллиард гривен, а это приблизительно десятая часть ВСЕХ расходов государственного бюджета.

По словам Вадима Черныша в отчете западных партнеров определены три направления, которые требуют финансирования, приветую цитату:

"По компонентам, о которых я говорил, нужды определены и распределены следующим образом: инфраструктура и социальные услуги - \$1 млрд 257,7 млн, восстановление экономики - \$135,5 млн, и третья компонента - социальная устойчивость, развитие мира и общественная безопасность - требует \$126,8 млн. Это, подчеркиваю, оценка нужд, определенная совместно с донорами - ООН и Всемирным банком".

Приоритетными областями в Программе выбраны: Харьковская, Запорожская, Днепропетровская, Донецкая и Луганская (подконтрольные Украине территории) области.

Правильно ли выбраны территориальные единицы и действительно ли важные направления будут профинансированы? Давайте разберемся детальнее, лично я вижу 4 фактора, которые не вписываются в концепцию министерства. Итак:

1 фактор:

Для того, чтобы понять в каких областях находится наибольшее количество переселенцев необходимо КАК МИНИМУМ создать единый реестр переселенцев. Далее нужно разобраться, с количеством переселенцев, которые действительно проживают на подконтрольных территориях, и с теми, кто просто числится на бумаге. Мы с вами знаем, что на близлежащих территориях хорошо развит так называемый "пенсионный туризм" и люди зарегистрированы на подконтрольных территориях, только для получения соцвыплат. Следовательно, они там фактически не проживают. Цифры по некоторым областям, опубликованные министерством социальной политики можно смело делить на два. Таким образом, создав реестр и проверив соответствие прописки и реального проживания, мы получим объективное количество переселенцев, и оно будут находиться на уровне таких областей, как Киевская.

2 фактор:

На территориях, близких к зоне конфликта не проводится политика поднятия патриотизма среди населения. Наряду с падением уровня жизни

украинцев все больше людей не верит в завтрашний день и не доверяет политике государства. По внутренним соц.опросам на подконтрольных территориях Луганской и Донецкой области ситуация такова: около 30% патриотично настроенных граждан, около 30% процентов настроены пророссийски и около 40% относительно безразличны. При бездействии государства и дальнейшем падении уровня жизни ситуация будет ухудшаться. Что катализирует новые потоки переселенцев в более благополучные и спокойные регионы. В таком случае понадобится пересмотреть всю программу, а если учесть что в прифронтовых областях переселенцев как раз больше всего, вся работа будет выполнена зря. Необходимо создать условия в других городах центральной и западной Украины для переезда туда переселенцев.

3 фактор.

Большое скопление российских военных и строительство военных баз на границе с Украиной. Все это свидетельствует, как минимум, о затяжном характере конфликта, а как максимум нас ждет - новый виток полномасштабных боевых действий.

В связи с этим, считаю нецелесообразным вкладывать все средства международных доноров в области, граничащие с зоной конфликта. Есть риск утратить, как территорию, так и всю инфраструктуру созданную за эти самые средства. Я уже не говорю о проблемах которые возникнут у нового потока беженцев, в случае реализации негативного сценария.

4 фактор.

Лично для меня, как для переселенца, остается непонятным, как программа будет решать базовые проблемы - жилья и работы. Будут ли стоить социальное жилье для переселенцев, выдавать беспроцентные кредиты на покупку жилья или достраивать недострой и выдавать землю в сельской местности - на эти вопросы программа министерства ответов не дает. Как впрочем и на вопросы о мерах стимуляции переселенцев к samozанятости или о налоговых каникулах. Все эти вопросы пока остаются без ответов, но будем все же надеяться что и в этих направлениях будет прогресс.

Давайте подведем итоги, если кому-то показалось, что я выступаю против восстановления Донбасса, то это не так. Делать это необходимо! Но ведь главная ценность Донбасса, это трудолюбивые люди с проукраинскими взглядами, которые покинули оккупированную территорию. И выбирая между домом и родиной, выбрали родину - Украину! Необходимо хотя бы частично предусмотреть в программе решения их базовых проблем. Иначе мы можем оказаться в типичной для государства ситуации, когда средства благополучно освоены, отчеты написаны, а проблемы так и не решены...(http://censor.net.ua/blogs/3701/dengi_na_pereselentsev_pomestya_chinovnikov_ili_jile_dlya_lyudeyi). – 2016. – 12.09).

Блог на сайті "Lv.ua"

Про автора: Микола Томенко, лідер Громадського руху "Рідна країна", доктор політичних наук

Закон про держслужбу для високопосадовців - не писаний?

Для розуміння причин відсутності у громадян України належної правової культури та їхньої налаштованості не на виконання законів, а на те, як їх обійти, варто подивитися, як виконують закони державні посадовці найвищого рангу.

В цьому сенсі найпоказовішою є історія з новим Законом України «Про державну службу».

Як повідомляли представники АП, ухвалення цього закону було однією з вимог для отримання Україною макрофінансової допомоги в розмірі 600 млн євро від Євросоюзу. Отож, після майже п'яти років перенесень, він нарешті був ухвалений Верховною Радою 10 грудня 2015 року. «За» проголосував 261 народний депутат. Жоден народний обранець не висловився проти цього Закону.

Прийнятий Закон вступив в дію 1 травня 2016 року.

Однією з норм цього Закону з метою недопущення конфлікту інтересів є обмеження політичної діяльності та запровадження принципу нейтральності для державних службовців високого рангу.

Тобто, державним службовцям категорії «А» (а серед них - керівники центральних органів виконавчої влади, їхні заступники та голови місцевих адміністрацій), заборонено на час державної служби бути членом політичної партії, обіймати посади в керівних органах політичної партії, суміщати державну службу із статусом депутата місцевої ради.

Отож, з 1 травня українське чиновництво поділилося на три групи. Перша почала виконувати закон, обираючи для себе або державну посаду, або представницький мандат.

Друга група чиновників зробила вигляд, що хоче виконувати цей закон, але з різних причин він де-факто не виконується. Скажімо, Віталій Кличко заявив, що не буде поєднувати посаду голови партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність» і очільника КМДА, він написав відповідну заяву і передав її на розгляд політради. Але з невідомих причин вже п'ятий місяць з'їзд партії, який має розглянути цю заяву і звільнити його з посади голови партії, не збирався.

Третя категорія чиновників (і вона на сьогодні найчисельніша) почала пояснювати, що новий Закон для них ніби й писаний, але написаний «не до кінця правильно»... Для цього вони взяли на озброєння пояснення Національного агентства з питань державної служби та деяких експертів про незворотність дії в часі законів. Але це пояснення не має достатньої правової ваги, оскільки офіційною легітимною структурою, яка визначає, як треба тлумачити і виконувати Конституцію та норми законів, є Конституційний Суд України.

Отож, зараз ситуація виглядає таким чином: низка знаних посадовців, якими є голови обласних державних адміністрацій, показують приклад, як треба виконувати чинне законодавство. А, по суті - вони знаходять усілякі шпаринки,

аби НЕ ВИКОНУВАТИ Закон про державну службу!

Серед чиновників третьої групи - голова Закарпатської ОДА Геннадій Москаль, голова Тернопільської ОДА Степан Барна, голова Чернігівської ОДА Валерій Куліч та низка інших очільників обласних та районних адміністрацій, які паралельно мають статус і депутатів місцевих рад, здебільшого від президентської партії.

Доволі винахідливим поясненням виокремився Іван Мунтян, який одночасно є і головою Чернівецької обласної ради, і очільником обласного осередку «Батьківщина». Він через свого адвоката пояснив, що, мовляв, обласний осередок партії він очолює лише на папері. «Жодних дій Іван Миколайович не здійснює по керуванню партії, він чисто формально, по документах. Там є людина, яка виконує обов'язки і здійснює повністю керування цією партією... Немає штатного розпису у цієї партії, немає також запису у трудовій», - пояснив адвокат Мунтяна... Дійсно, така «формальність» хіба може змусити виконувати закон?...

Але найдивніше пояснення невиконання закону, яке з'явилося після Євромайдану і яке використовував, зокрема, Уряд при небажанні виконувати наш Закон про заборону експорту лісу-кругляку, - мовляв, все одно, пізніше будуть внесені зміни до закону, а тому поки його можна не виконувати... Таке ж пояснення є і в цій ситуації: з одного боку, Закон про держслужбу був ухвалений, коли вони вже були депутатами місцевих рад, з іншого – до цього Закону планується внести зміни саме стосовно виконання цієї норми, а тому поки його можна не виконувати.

Але ж, якщо мислити за таким принципом, то у нас на сьогодні практично до кожного діючого закону зареєстровані у ВР якісь зміни чи доповнення. То що – тепер можна не виконувати жодного закону??!

Отож, якщо найвищі посадові особи в областях не хочуть виконувати закон, а влада і суди на це не звертають уваги, то тоді має реагувати громадськість і вимагати бодай на місцевому рівні від своїх голів обласних чи районних адміністрацій виконати норми чинного Закону про державну службу, а не чекати, поки цей закон під них змінять (http://blogs.lb.ua/mykola_tomenko/345052_zakon_pro_derzhsluzhbu.html). – 2016. – 13.09).